

Názov stratégie CLLD:

Stratégia CLLD občianskeho združenia Ipeľská Kotlina - Novohrad

verzia 4.1 z 11.12.2018

v znení Dodatku č. 1 z 29.11.2016

v znení Dodatku č. 2 z 9.6.2017

v znení Dodatku č. 3 z 18.8.2017

v znení Dodatku č. 4 z 23.10.2017

Názov oprávneného žiadateľa:

Ipeľská Kotlina - Novohrad o.z.

Adresa:

Železničná 1, 941 22 Bušince

ŠTATUTÁRNY ZÁSTUPCA	
Meno priezvisko, titul	Ing. Peter Libiak
Podpis	Pečiatka

Na základe Usmernenia č. 3 k aktualizácii stratégie miestneho rozvoj vedeného komunitou zo dňa 13.11.2018 a následne na základe uznesenia Valného zhromaždenia Ipeľská Kotlina – Novohrad o.z. ako najvyššieho orgánu združenia zo dňa 13.12.2018 bola aktualizovaná Stratégia CLLD občianskeho združenia Ipeľská Kotlina – Novohrad na verziu 4.1.

Abstrakt

Miestny rozvoj vedený komunitou (CLLD) je nástroj na zapájanie miestnych aktérov Ipeľskej kotliny - Novohradu (ďalej len IKN) do rozhodovania o sociálnom, environmentálnom a ekonomickej rozvoji svojho územia. Je založený na princípe zdola-nahor a na znakoch metódy LEADER, V programovom období 2014-2020 sa metóda LEADER rozširuje aj do iných operačných programov a iných fondov EÚ, v podmienkach SR sa CLLD bude využívať v rámci Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka prostredníctvom PRV SR 2014-2020 a v rámci Európskeho fondu regionálneho rozvoja prostredníctvom Integrovaného regionálneho operačného programu 2014-2020.

Metóda LEADER je inovatívny prístup pre rozvoj vidieka a jeho politiku, ktorú malo možnosť územie Ipeľskej kotliny - Novohradu vyskúšať už v predchádzajúcom programovom období rokov 2007 - 2013. Územie využilo základnú myšlienku tejto metódy, ktorou je podporovať rozvoj na základe využívania lokálneho potenciálu územia, teda na základe využívania vnútorných zdrojov, pričom jedným zo základných znakov bol a je prístup zdola nahor – t.z., že o rozvoji územia rozhodujú miestni aktéri. Pridanou hodnotou tohto nástroja je spôsob, akým tento prístup prispieva k rozvoju územia, t. z. prostredníctvom aktívnych ľudí, ktorí územie IKN dôkladne poznajú, sa v území podarí realizovať projekty menšieho charakteru, ktoré by sa prostredníctvom dopytovo orientovaných výziev nerealizovali.

Cieľom stratégie Ipeľskej kotliny - Novohradu je do roku 2023 zabezpečiť pre svojich obyvateľov významné zlepšenie v dobudovaní technickej infraštruktúry, ponúkať také nové pracovné príležitosti pre obyvateľov, ktoré budú mať znásobovací účinok, zvoliť vhodnú a intenzívnu propagáciu svojho potenciálu, zamerať sa na konkrétne produkty cestovného ruchu a na podporu výroby a predaja z domácich surovín. Vzhľadom na celkovú zaostalosť územia bude každá aktivita smerujúca k dosiahnutiu stanoveného cieľa svojim spôsobom inovatívna.

OBSAH

1. Základné informácie o MAS	6
1.1 <i>Identifikačné údaje MAS</i>	6
1.2 <i>Vymedzenie oblasti a obyvateľstva, na ktoré sa stratégia CLLD vzťahuje</i>	6
2. Vznik, história a tvorba partnerstva a stratégie CLLD	7
2.1 <i>Vznik a história partnerstva</i>	7
2.2 <i>Tvorba partnerstva a stratégie CLLD</i>	8
3. Analytický rámec	12
3.1 <i>Analýza zdrojov územia</i>	12
3.2 <i>SWOT analýza</i>	53
3.3 <i>Identifikácia potrieb</i>	61
4. Strategický rámec	64
4.1 <i>Definovanie vízie a strategického cieľa</i>	64
4.2 <i>Stanovenie priorít, špecifických cieľov a opatrení</i>	65
4.3 <i>Súhrnná tabuľka strategického rámca</i>	72
4.4 <i>Integrované znaky stratégie CLLD</i>	74
4.5 <i>Inovatívne znaky stratégie CLLD</i>	76
5. Implementačný rámec	79
5.1 <i>Popis riadiaceho a implementačného procesu</i>	79
5.1.1 <i>Riadiaci proces - organizačná štruktúra MAS</i>	79
<i>Príloha č. 9 : Stanovy MAS</i>	88
5.1.2 <i>Implementačný proces</i>	88
5.2 <i>Akčný plán</i>	91
5.3 <i>Monitorovanie a hodnotenie stratégie CLLD</i>	116
5.3.1 <i>Opis monitorovacích a hodnotiacich opatrení stratégie CLLD</i>	116
5.3.2 <i>Monitorovacie ukazovatele</i>	123
6. Finančný rámec	130
6.1 <i>Financovanie stratégie CLLD</i>	130
6.2 <i>Finančný plán pre opatrenia</i>	133
7. Zhodnotenie prínosov stratégie CLLD, jej synergie a doplnkovosť	135
7.1 <i>Prínosy k zlepšovaniu ekonomického rozvoja územia</i>	135
7.2 <i>Prínosy k napĺňaniu cieľov PRV</i>	136
7.3 <i>Prínosy k napĺňaniu cieľov IROP</i>	141

7.4	<i>Synergie a doplnkovosť stratégie CLLD</i>	142
7.4.1	<i>Opis iných stratégií, ktoré sa na danom území realizujú, resp. plánujú realizovať</i>	142
7.4.2	<i>Synergie a komplementarity</i>	144
7.5	<i>Popis multiplikačných efektov</i>	146
8.	Prílohy k stratégii CLLD	147
	Zoznam tabuliek	147

1. Základné informácie o MAS

1.1 Identifikačné údaje MAS

Tabuľka 1 č. 1: Identifikačné údaje MAS

Údaje o MAS	Názov MAS	Ipeľská Kotlina - Novohrad
	Dátum registrácie v zmysle zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov	27.03.2015
	Sídlo	Železničná 1, 941 22 Bušince
	IČO	42395224
	DIČ (ak relevantné)	2120070722
Údaje o banke	Názov banky	Prima banka Slovensko, a.s.
	Číslo účtu	8697604002/5600
	IBAN	SK2356000000008697604002
	SWIFT	KOMASK2X
Údaje o štatutárovi	Meno a priezvisko	Ing. Peter Libiak
	E-mail	plibiak@gmail.com
	Telefón	0915974223
Údaje o kontaktnej osobe	Meno a priezvisko	PhDr. Alžbeta Csicsai
	E-mail	alzbetacsicsai@gmail.com
	Telefón	0905969160

1.2 Vymedzenie oblasti a obyvateľstva, na ktoré sa stratégia CLLD vzťahuje

Územie Ipeľskej Kotliny - Novohradu je tvorené 19-timi obcami nachádzajúcimi sa v okrese Veľký Krtíš na juhu Banskobystrického samosprávneho kraja. Územie má typický vidiecky charakter a nenachádza sa v ňom ani jedno mesto. Celkový počet obyvateľov k 31.12.2014 je 10 895 osôb. Rozloha územia je 195,43 km². Hustota obyvateľstva dosahuje hodnotu 55,74 obyvateľov/km². Jedná sa o súvislé územie ohraničené katastrami jednotlivých obcí rovnomerne na seba naväzujúcich.

Povinné prílohy:

Príloha č. 1: Vymedzenie územia a obyvateľstva MAS,

Príloha č. 2: Doklad o súhlase všetkých obcí so zaradením do územia pôsobnosti MAS,

Príloha č. 3: Mapa územia MAS

2. Vznik, história a tvorba partnerstva a stratégie CLLD

2.1 Vznik a história partnerstva

Miestna akčná skupina, o.z. Ipeľská Kotlina - Novohrad (ďalej len OZ IKN) vzniklo na území dvoch mikroregiónov: MR Ipeľská dolina – Ipolyvölgye mikrorégió a MR Údolie Čebovského potoka. Tieto 2 mikroregióny sú geograficky dobre prepojené, mali záujem o spoločnú spoluprácu a splňali aj formálne kritériá na tvorbu budúcej MAS. Členská základňa je rozložená rovnomerne, zastúpenie má verejný aj súkromný sektor. Má zastúpenie z každého mikroregiónu, nie všetky obce mikroregiónov sú však zároveň aj členmi OZ IKN. Mikroregióny Ipeľská dolina – Ipolyvölgye mikrorégió a Údolie Čebovského potoka sa na prístup Leader pripravovali už od roku 2005. Stretávali sa pravidelne, plánovali, tvorili stratégiu a v roku 2010 získali štatút MAS, kde počas rokov 2010 – 2015 implementovali program Leader, opatrenia 4.1, 4.2 a 4.3 PRV 2007 - 2013.

Súčasťou aktivít spojených s prípravou stratégie CLLD bola aj animácia územia, oboznamovanie širokej verejnosti (občanov, podnikateľov, samosprávy a neziskových organizácií) o princípoch fungovania verejno-súkromného partnerstva typu Leader. V súčasnosti má občianske združenie 41 členov, z toho je 19 obcí. Členská základňa, ale aj výkonný a kontrolný orgán boli od začiatku formované na princípe verejno-súkromného partnerstva. Verejno-súkromné partnerstvo je vyvážené po stránke geografickej, sektorovej, inštitucionálnej aj socio-ekonomickej. Členská základňa, ale aj výkonný a kontrolný orgán boli od začiatku formované na princípe verejno-súkromného partnerstva. Členskú základňu tvorí 19 samospráv (záujmová skupina verejného sektora 46,34 %, všetky samosprávy sú obce), 18 subjektov záujmovej skupiny občianskeho sektora (43,9 %) a 4 záujmová skupina podnikateľského sektora (9,76 %). Počet členov v jednotlivých obciach súvisí s celkovou úrovňou verejného života v týchto obciach. Celkovo je možné zhodnotiť, že verejno-súkromné partnerstvo je vyvážené po stránke geografickej, sektorovej, inštitucionálnej aj socio-ekonomickej.

Program Leader nie je v území novinkou, nakoľko už v minulom programovacom období implementovalo tento program. Občania, podnikatelia, samosprávy a neziskový sektor mali možnosť už v minulosti podrobne spoznať pozitíva programu. V území bolo rozdelených viac ako 2 mil. eur na investičné projekty pre samosprávy aj pre súkromný sektor. Významne sa predošlá MAS venovala aj informačným a propagačným aktivitám a do každej domácnosti 2x

ročne distribuovala občasník, ktorý informoval o činnosti združenia a priblížil občanom program Leader a prácu MAS. MAS sa venovala pravidelne aktualizácii web stránky www.maspkp.sk, kde boli uvádzané všetky aktivity združenia, ktoré boli ilustrované aj fotografiami.

Medzi významné úspechy MAS v oblasti doteraz realizovaných projektov patrilo v roku 2010 schválenie žiadosti o nenávratný finančný príspevok na implementáciu Integrovannej stratégie rozvoja územia a udelenie Štatútu Miestnej akčnej skupiny, čo sa stalo dňa 19.5.2010. Zmluva o poskytnutí nenávratného finančného príspevku na opatrenie č. 4.3 Chod Miestnej akčnej skupiny bola podpísaná predsedom Partnerstva Krtíšskeho Poiplia dňa 25.5.2010. Od tohto dňa sa začala implementácia Integrovannej stratégie rozvoja územia Partnerstva Krtíšskeho Poiplia. Celkovo bolo podporených 60 projektov, z toho 13 projektov pre súkromný sektor a 47 projektov pre verejný sektor. Celková hodnota zazmluvnených projektov je 2 080 514 eur. Ďalšie projekty boli realizované v rámci opatrenia 4.2 Vykonávanie projektov spolupráce, kde bolo podporených spolu 6 projektov v hodnote viac ako 130 tis. eur. Projekty boli neinvestičné a boli zamerané na propagáciu územia najmä v oblasti vidieckeho cestovného ruchu a podpory regionálnych produktov a regionálneho značenia. Veľký úspech mal projekt Regionálnej značky HONT, ktorý mal význam aj pre certifikovaných výrobcov a aj pre konečných spotrebiteľov, ktorí si mali možnosť kúpiť certifikované výrobky. Partnerstvo Krtíšskeho Poiplia ešte realizovalo projekty podporené zo zdrojov BBSK a zdrojov Úradu vlády. Tieto boli zamerané na rozvoj partnerstiev medzi občanmi, podnikateľmi a samosprávou. Boli určené na organizovanie stretnutí a hľadanie priorít regiónu, ktoré zvýšia jeho konkurencieschopnosť. Rozvoj partnerstiev a propagáciu miestnych výrobkov podporili tiež projekty EACEA realizované s Maďarskými partnermi.

Povinné prílohy:

Príloha č. 4: Zoznam členov MAS podľa sektorov (vrátane obcí)

2.2 Tvorba partnerstva a stratégie CLLD

Proces tvorby verejno-súkromného partnerstva bol aktívne zahájený už v čase začatia príprav spracovania Integrovannej stratégie rozvoja územia pre programovacie obdobie rokov 2007 – 2013, v roku 2007. Dovtedy boli informovaní hlavne predstavitelia samosprávy a záujmových združení, ktorí sa zúčastňovali rôznych seminárov a študijných ciest k problematike Leader. Tieto semináre priniesli pozitívne príklady konkrétnych projektov Leader iných štátov na

Slovensko. Aktívna spolupráca územia bola a je aj v súčasnosti s podporeným územím v Maďarsku, kde predstavitelia samosprávy, záujmových združení a aj verejnosť mohla vidieť konkrétne výsledky projektov.

Aktívna informačná kampaň k prístupu Leader a k tvorbe verejno-súkromného partnerstva smerom k verejnosti bola prvý krát zahájená v lete roku 2007. Prebiehala v podobe úvodného letáku, ktorý bol distribuovaný do všetkých domácností spoločne s dotazníkom (počet kusov 3 500). Ďalším zdrojom prenosu informácií a aktivizácie k tvorbe verejno-súkromného partnerstva boli stretnutia v obciach, ktoré boli organizované s verejnosťou, združeniami, podnikateľmi a predstaviteľmi samospráv (počet stretnutí celkom 12, počet predstaviteľov samospráv 144, počet podnikateľov 41, počet občanov 12, počet zástupcov združení 25). Na jednom zo stretnutí boli distribuované propagačné materiály k predmetnej problematike a pre každý mikroregión bol odovzdaný spracovaný informačný panel. V procese tvorby verejno-súkromného partnerstva sa pokračovalo až kým OZ PKP bolo zaregistrované na Ministerstve vnútra SR dňa 5.6.2008. Dňa 30.06.2008 sa konala v obci Vinica zakladajúca členská schôdza občianskeho združenia. V roku 2009 sa konalo spolu 34 pracovných stretnutí v jednotlivých obciach a 7 pracovných stretnutí na úrovni celého územia.

V rokoch 2010 – 2015 sa v území Partnerstva Krtíšskeho Poiplia implementoval program Leader, keď združenie dňa 19.5.2010 získalo štatút MAS. Informovanosť v obciach bola zabezpečená prostredníctvom aktivít, ktoré realizovala MAS počas tohto obdobia. Boli to hlavne investičné projekty podporené z finančných prostriedkov určených na investície a aktivity podporené z neinvestičných prostriedkov zamerané na propagáciu územia (propagačný materiál, reklamné predmety, účasť na výstavách a trhoch, príspevky do médií...). Bola zriadená web stránka **www.maspkp.sk**, ktorá je aktívna doteraz a na tomto mieste sa sústreďujú všetky dokumenty a informácie o činnosti združenia. Do každej obce a každej domácnosti boli dva krát ročne distribuované noviny – občasník „LEADER INFO“, ktoré dokumentujú činnosť združenia a propagujú program Leader a podporené projekty.

V roku 2014 sa členovia Partnerstva Krtíšskeho Poiplia rozhodli že založia 2 nové občianske združenia. Celý proces bol ukončený registráciou OZ IKN dňa 27.03.2015. Pri spracovaní novej stratégie CLLD pre OZ IKN boli využívané postupy a metódy interaktívneho plánovania, ktoré sa vyznačujú aktívnym zapojením verejnosti do všetkých etáp prípravy a spracovania, najmä však týchto etáp: SWOT analýza územia, Vízia rozvoja územia, Problémová analýza a stanovenie rozvojových priorít, Strategická časť (strategický cieľ, strategické priority,

špecifické ciele, opatrenia, aktivity), Akčný plán, Finančný plán a Implementačný rámec. Etapy spracovania auditu a monitorovacieho a hodnotiaceho rámca boli vo väčšej miere úlohou vonkajších expertov. Stretnutia k tvorbe stratégie CLLD sa konali počas rokov 2014 a 2015. Celkom bolo realizovaných 8 stretnutí priamo v území s celkovým počtom účastníkov 141 osôb.

MAS č. 1 – Rozpis jednotlivých stretnutí

Miesto verejného stretnutia	Dátum	Počet osôb
Glabušovce	15.06.2014	6
Olováry	28.06.2014	7
Kiarov	25.06.2015	10
Lesenice	21.10.2014	35
Slovenské Ďarmoty	03.10.2014	14
Lesenice	08.10.2014	15
Spojená škola Modrý Kameň	23.02.2015	33
Spojená škola Modrý Kameň	12.03.2015	21
Spolu	8	141

Miestny rozvoj vedený komunitou v OZ IKN bol plne realizovaný zapojením komunity do tvorby stratégie od začiatku až po úplný koniec tvorby. Stratégia CLLD a projekty, ktoré z nej vyplývajú vychádzajú jednoznačne z komunity. Miestnymi expertmi bol vedený riadený dialóg z členmi občianskeho združenia a z aktívnymi občanmi, ktorí sa zúčastnili stretnutí. Za účelom mobilizovania nápadov a energie členov a občanov boli zorganizované 2 spoločné stretnutia, ktoré boli najpodstatnejšími (Spojená škola 23.02.2015 a 13.03.2015).

Predmetom týchto stretnutí bolo zapojenie členov a občanov pri:

- určovaní silných stránok, slabých stránok, príležitostí a hrozieb;
- premene na hlavné potreby a možnosti rozvoja;
- výbere hlavných cieľov, konkrétnych cieľov, požadovaných výsledkov a priorít, ktoré im boli priradené;
- výbere typov činností, ktoré môžu viesť k týmto výsledkom;
- prideľovaní rozpočtu
- výbere a stanovení hodnotiacich kritérií.

Príprava na vypracovanie spoločnej SWOT analýzy za celé územie MAS prebehla už na samostatných stretnutiach v obciach a mini-regiónoch a formovala sa postupne počas prípravy

spracovania integrovanej stratégie (audit územia) v programovacom období rokov 2007 - 2013. Počas týchto stretnutí s predstaviteľmi obcí, podnikateľov, neziskových organizácií a občanov prebehla diskusia o pozitívach, negatívach a o príležitostiach rozvoja pre územie. Na základe týchto stretnutí bola expertným spôsobom vytvorená kostra spoločnej SWOT analýzy pre celé územie, ktorá bola následne v pléne pracovnej skupiny schválená. V súčasnosti bola takto spracovaná SWOT analýza prehodnotená, boli v nej zohľadnené skúsenosti a poznatky z územia získané počas implementácie programu Leader. Tvorba a aktualizácia SWOT analýzy bola v súčasnosti oveľa jednoduchšia a objektívnejšia, nakoľko sa hlavní aktéri z územia pravidelne stretávali, aktívne spolupracovali, spoločne plánovali, rozdeľovali finančné prostriedky a hovorili o negatívach a pozitívach územia. Definovali konkrétne projektové zámery, ktoré vznikali vďaka tomu, že sa pravidelne stretávali a mali možnosť dôkladne spoznať celé územie. Externí odborníci zapojení do prípravy SWOT analýzy:

- Ing. Martina Kukučková, i – projekt, externý expert
- Ing. Katarína Škrdllová, riaditeľka CPK Veľký Krtíš, externý expert

Fotodokumentácia – Mobilizovanie nápadov

Počas prípravy stratégie a budovania partnerstva boli realizované nasledovné informačné aktivity:

- Úvodný informačný leták
- Stretnutia v obciach
- Spoločné stretnutia na úrovni MAS

Povinné prílohy:

Príloha č. 5: Dokumenty preukazujúce proces tvorby a formovania partnerstva,

Príloha č. 5.1: Dokumenty preukazujúce proces tvorby stratégie CLLD (informačné aktivity)

3. Analytický rámec

3.1 Analýza zdrojov územia

Všeobecná charakteristika územia

- o výhody/ z hľadiska polohy a lokalizácie územia (geografická, administratívno-správna poloha a pod.),

Územie OZ IKN tvoria 2 mikroregióny (MR Údolie Čebovského potoka, MR Ipeľská dolina), ktoré sú súčasťou okresu Veľký Krtíš, kde zaberajú jeho celú juhozápadnú časť. Okres Veľký Krtíš leží v južnej časti Banskobystrického kraja. Na juhu susedí s Maďarskou republikou, na východe s okresom Lučenec, na severe s okresmi Detva, Zvolen a Krupina a na západe s okresom Levice. Okres vznikol v roku 1968 začlenením obcí, ktoré po zrušení okresu Modrý Kameň patrili do okresov Lučenec a Zvolen. Časť sledovaného územia patrila v minulosti k historickému regiónu Hont, časť k historickému regiónu Novohrad.

Obrázok č. 1 - Lokalizácia riešeného územia v rámci Slovenska

Zdroj: www.obce.sk

Okres svojou rozlohou 848,2 km² patrí medzi stredne veľké okresy a s počtom obyvateľov 44 286 k 31.12.2014 patrí medzi menej ľudnaté okresy v Slovenskej republike. Hustota osídlenia je 53 obyvateľ/a/km², oproti hustote 111,1 obyvateľ/a/km² v rámci Slovenska je polovičná. Okres sa

rozprestiera z juhu v priestore vymedzenom riekou Ipel', ktorá súčasne tvorí štátnu hranicu s Maďarskou republikou a zo severu Krupinskou planinou.

Obrázok č. 2 - Lokalizácia riešeného územia v rámci okresu Veľký Krtíš

Územie okresu Veľký Krtíš je riedko zaľudnené a podpriemerne urbanizované. Okres leží v strede osi Východ – Západ, Bratislava – Košice a osi Juh – Sever, Budapešť – Banská Bystrica – Varšava, pričom Budapešť (2 mil. obyvateľov) je vzdialené len 86 km. Tento potenciál je dosiaľ nevyužitý pretože okres leží mimo hlavných dopravných tepien, či už cestnej alebo železničnej siete. Riešeným územím prechádza v jeho juho-východnej časti komunikačno-sídelná rozvojová os Nové Zámky – Želiezovce – Šahy – Veľký Krtíš – Lučenec, ktorá je rozvojovou osou druhého stupňa vo výhľade ÚPN Banskobystrický kraj. Poloha na mikroregionálnej úrovni je nasledovná: najexponovanejšou časťou je mesto Veľký Krtíš, ktoré spolu s mestom Modrý Kameň a obcou Malý Krtíš tvoria vlastne súvislé priemyselné centrum okresu. V tejto časti žije 14 853 obyvateľov, čo je 32,80 % okresu. Zvyšok obyvateľstva žije na vidieku.

Riešené územie z hľadiska územno-správneho členenia patrí do Banskobystrického samosprávneho kraja, do okresu Veľký Krtíš. Geograficky je súčasťou južnej časti Banskobystrického kraja označovanej ako vidiecky región Novohrad. Vidiecky región Novohrad tvoria okresy Lučenec, Poltár a Veľký Krtíš.

Napojenie riešeného územia na hlavné dopravné trasy je nevyhovujúce, okres Veľký Krtíš dokonca nemá pravidelné železničné spojenie s inými regiónmi Slovenska. Región je

charakteristický silne rozptýlenou sídelnou štruktúrou, ktorú charakterizuje vysoký počet malých obcí a nízka hustota osídlenia. Celkový počet obcí okresu Veľký Krtíš je 71, z toho len dve majú štatút mesta (Veľký Krtíš a Modrý Kameň).

Celkový počet samosprávnych obcí v riešenom území je 19, z nich ani jedna nemá štatút mesta. Pre región je charakteristický nízky až stredný stupeň urbanizácie. Vidiecke osídlenie v dôsledku predchádzajúceho vývoja je značne rozptýlené. Celková rozloha riešeného územia je 195,43 km² a počet žijúcich obyvateľov je podľa údajov ŠÚ Banská Bystrica (31.12.2014) celkom 10 895 osôb. Priemerná hustota osídlenia je 55,74 ob./km². Najväčšou obcou v území je obec Bušince s počtom 1 468 obyvateľov. Najmenšia je obec Glabušovce, ktorá má iba 125 obyvateľov. V kategórii vidieckych obcí nad 1 000 obyvateľov sú zaradené iba 3 obce (Želovce, Bušince a Nenince). V kategórii obcí nad od 500 do 1 000 obyvateľov je spolu 5 obcí a v kategórii najmenších obcí do 500 obyvateľov je celkom 11 obcí, z nich 4 má menej ako 300 obyvateľov.

Výhody z hľadiska polohy a lokalizácie územia Ipeľská Kotlina - Novohrad:

- rozlohou veľké územie s čistým a zachovalým životným prostredím
- zachovalá krajina, ktorá je komparatívnou výhodou z hľadiska rozvoja vidieckej turistiky
- rozmanité prírodné a geografické podmienky
- územím neprechádzajú žiadne dôležité dopravné tepny, ktoré by narušili kludný charakter krajiny
- prírodné a klimatické podmienky vhodné pre poľnohospodársku prvovýrobu a na ňu nadväzujúce spracovanie a finalizáciu produktov
- lokálne podmienky pre diverzifikáciu agrosektora smerom k agroturistike, rozvoju cestovného ruchu a rozvoju tradícií
- prihraničný región charakteristický zmiešaním národností, vierovyznania aj kultúry, čo spolu s prírodnými danosťami vytvára bohatý rozvojový potenciál územia
- vzhľadom na blízkosť hranice dvojjazyčné územie s predpokladom pre rozvoj cezhraničnej spolupráce

Nevýhody z hľadiska polohy a lokalizácie územia Ipeľská Kotlina - Novohrad:

- dopravne izolované územie
- okrajové územie SR, kde je roky zaostalý celkový vývoj územia (marginalizované územie) a v dôsledku toho aj nízka vzdelanostná úroveň, dlhodobá nezamestnanosť, chýbajúce zdravotnícke a sociálne služby, slabá úroveň rozvoja podnikania, slabá kúpyschopnosť

- obyvateľstva, nezáujem o veci verejné, odchod mladých ľudí za prácou do iných regiónov a do zahraničia
  - ťažká dostupnosť územia z hlavných komunikačných tepien SR
  - rozptýlené sídla na veľkej rozlohe územia
  - likvidácia poľnohospodárstva ako historicky najvýznamnejšieho sektora hospodárstva
  - slabo rozvinutý priemysel
  - nezáujem investorov o územie, neatraktívne pre investovanie
- o geografická charakteristika

Poloha a geomorfológia územia

Riešené územie je pomerne členité. Severnú časť tvorí Javorie, Krupinská planina, na severozápade je ohraničené Čebovskou bukovinou. Južná časť má nížinný charakter a geograficky patrí do Juhoslovenskej nížiny. Prírodnou štátnou hranicou je rieka Ipel'. Samotná Ipel'ská kotlina je najúrodnejšou oblasťou okresu Veľký Krtíš. Severnú časť riešeného územia pokrývajú lesy. Poloha a dobré klimatické podmienky predurčujú región pre poľnohospodársku výrobu a rozvoj vidieckeho cestovného ruchu. Jeden z rozhodujúcich diferenciačných faktorov krajiny je reliéf. Reliéf zásadne ovplyvňuje horizontálny aj vertikálny tok hmoty, energie a informácií. Tvorí hlavné bariéry a obmedzenia rozvoja hospodárskej činnosti človeka. Podľa geomorfologického členenia (Mazúr, Lukniš, 1980) patrí riešené územie do provincie Západné Karpaty. Krupinská planina predstavuje sopečné predhorie Štiavnických vrchov a Javoria a patrí do sústavy pohorí Slovenského Stredohoria. Má ráz mierne sklonenej úpätnej plošiny. Skláňa sa pozvoľna k juhu, juhozápadu a juhovýchodu. Na zlomoch toky vymodelovali doliny, ktoré sú hlboké aj nad 200 m. Stredná časť je rozrezaná na vrchovinu a západná má charakter tabuľovej pahorkatiny. S nadmorskou výškou 300-800 m n.m. sa radí medzi nízke vysočiny. Ipel'ská kotlina patrí do sústavy nízko položených kotlín. Je tektonicko-erózneho pôvodu a má dva stupne:

- ploché územie (nivy tokov)
- pahorkatinný stupeň nad dnom dolín 70-100 m.

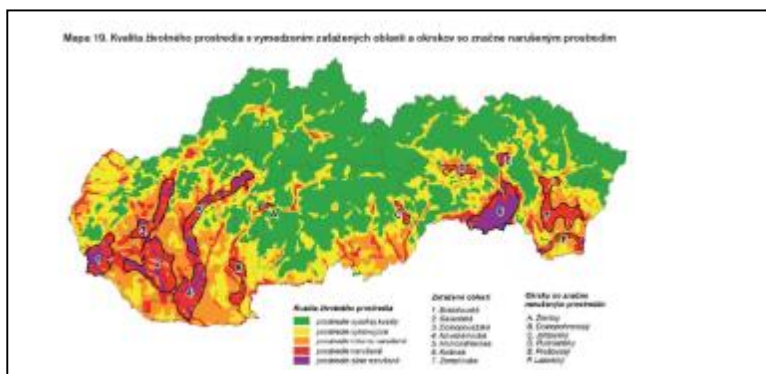
Na základe morfológických typov reliéfu (Miklós a kol., 1991) sa v riešenom území vyskytujú nasledovné jednotky komplexnej členitosti reliéfu: roviny, pahorkatiny, vrchoviny.

Environmentálne záťaž

Environmentálna regionalizácia je proces priestorového členenia krajiny, v ktorom sa podľa stanovených kritérií a vybraných súborov environmentálnych charakteristík vyčleňujú regióny s určitou kvalitou stavu alebo tendencie zmien životného prostredia. Na základe tejto

regionalizácie sa územie Slovenska člení na 5 stupňov kvality životného prostredia (od 1. stupňa - prostredie vysokej kvality po 5.stupeň - prostredie silne narušené), na základe ktorej sú identifikované environmentálne najviac zaťažené oblasti. Riešené územie sa nachádza mimo vyznačených najviac zaťažených oblastí.

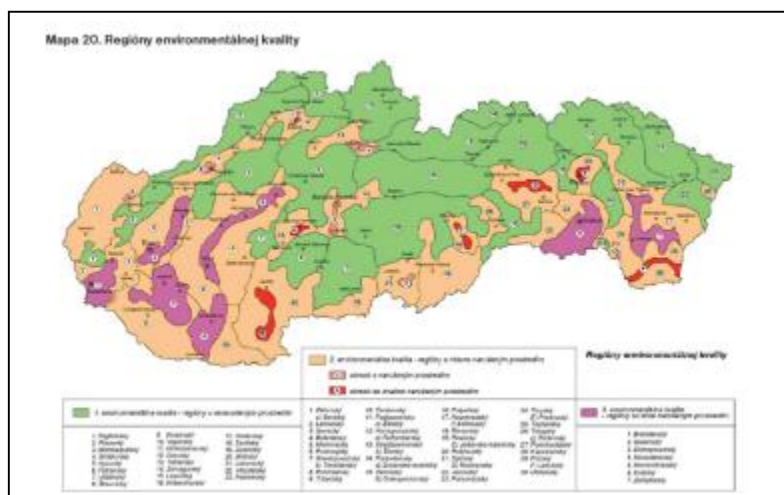
Obrázok č. 3 - Kvalita životného prostredia a zaťažené oblasti

SR v roku 2012, www.enviroportal.sk

Podľa spracovanej aktualizácie environmentálnej regionalizácie SR z roku 2012 sa južná poľnohospodársky využívaná časť riešeného územia nachádza v 2. stupni kvality, čo znamená región s mierne narušeným prostredím (región č. 16 Poipeľský región). Severná časť s menším zastúpením vysoko produkčného poľnohospodárstva a s prevahou lesnej pôdy patrí do 1. stupňa kvality – regióny s nenarušeným prostredím (región č. 9 Krupinský región). Grafické vyjadrenie tohto stavu je dokumentované na obrázku v mapke – Environmentálne regióny Slovenska. Zaťažené územia 3. stupňa (mierne narušená krajina), 4.stupňa (narušená krajina) a 5.stupňa (silne narušená krajina) sa v regióne nevyskytujú. Určitá miera poškodenia prostredia je dôsledkom intenzívnej poľnohospodárskej činnosti v tomto území, ktorá bola od pradávna determinovaná geografickým a prírodným potenciálom územia.

Obrázok č. 4 - Environmentálne regióny Slovenska

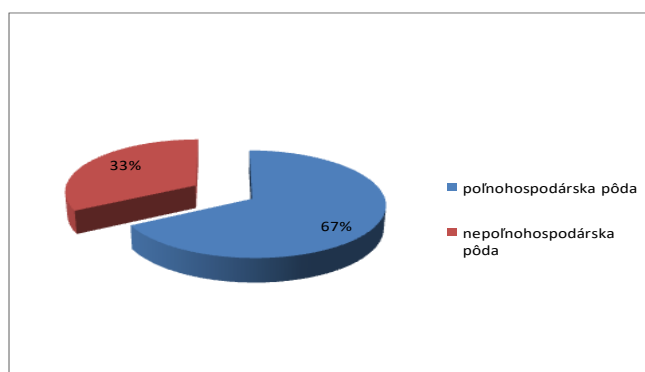

Zdroj: Správa o stave životného prostredia SR v roku 2012, www.enviroportal.sk

Využitie pôdy

Riešené územie zaberá juhozápadnú časť okresu Veľký Krtíš. Klimatické podmienky sú charakterizované priemernou ročnou teplotou vzduchu v južnej časti územia 9-10° C, v strednej a západnej časti 7-9° C a v severnej 5-7° C. jedná o územie relatívne suché prípadne mierne vlhké. Úhrn zrážok za rok v južných častiach územia dosahuje 550 až 600 mm, v severných častiach 700 až 800 mm. Z hľadiska produkčného potenciálu, pôdy patria podľa Pôdno-ekologickej rajonizácie Slovenska do dvoch podoblastí: oblasti kotlín nižšieho stupňa vymedzenej Ipeľskou kotlinou a do oblasti pohorí a vrchovín sopečných Karpát vymedzenej Krupinskou planinou, v ktorých je rôzny priestorový a kvantitatívny podiel typologicko-produkčných kategórií poľnohospodárskych pôd. Vzhľadom na dané pôdno-klimatické podmienky je územie vhodné na pestovanie aj na teplo náročných plodín. Výmera poľnohospodárskej pôdy v riešenom území je 69%, výmera nepoľnohospodárskej pôdy je 31%.

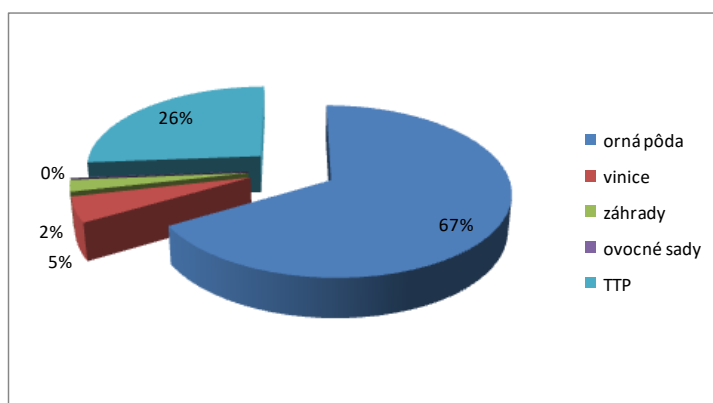
Graf č. 1 - Pomer zastúpenia poľnohospodárskej a nepoľnohospodárskej pôdy

Zdroj: ŠÚ SR Banská Bystrica, 2011

V rámci celého riešeného územia tvorí poľnohospodárska pôda 67 % celkovej výmery. Tento pomer je zhruba zachovaný v rámci celého územia aj v území jednotlivých obcí. Zastúpenie poľnohospodárskej pôdy na celkovej výmere pôdy v jednotlivých obciach a štruktúra využitia pôdy podľa jednotlivých kultúr sú dokumentované v tabuľke v samostatnej prílohe dokumentu.

Graf č. 2 – Rozdelenie PPF v sledovanom území

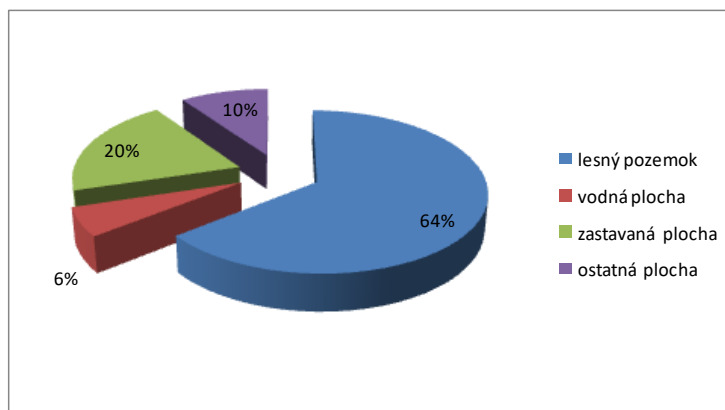

Zdroj: ŠÚ SR Banská Bystrica, 2011

V rámci celého riešeného územia má na poľnohospodárskej pôde najväčšie zastúpenie orná pôda – predstavuje až 67 % celkovej výmery PPF. V porovnaní s rokom 2001 sa zvýšilo zastúpenie ornej pôdy o 1,1 %. Tento pomer je zhruba zachovaný aj v území jednotlivých obcí. Výrazne najvyššie zastúpenie ornej pôdy je v k.ú. Chrastince – 96,5 % a Lesenice – 89,5 %. V ostatných kultúrach sledujeme podobný trend, väčšina obcí sa približuje hodnotám, ktoré charakterizujú celé riešené územie a niekoľko obcí sa vymyká z priemeru.

V rámci nepoľnohospodárskej pôdy má najvyšší podiel lesná pôda - 13 % z celkovej výmery územia. Zastúpenie lesných pozemkov je najvýraznejšie v k.ú. Olováry – 36,3 %, naopak v k.ú. Koláre sa lesné pozemky vôbec nevyskytujú. V ostatných kategóriách stojí za zmienku percentuálne zastúpenie vodných plôch v k.ú. Glabušovce – 4,2 %, Bátorová – 4,2 % a Slovenské Ďarmoty – 4 %, čo spôsobuje existencia niekoľkých vodných plôch.

Graf č. 3 – Rozdelenie nepoľnohospodárskej pôdy v sledovanom území

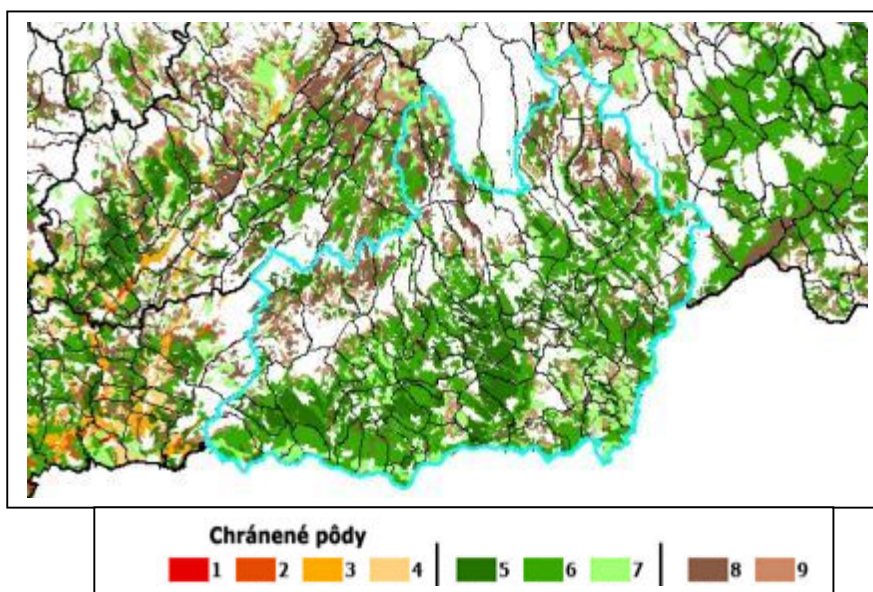
Zdroj: ŠÚ Banská Bystrica, 2011

Údaje o kvalite pôd sú uvedené v grafickej prílohe nižšie. Najväčšiu časť územia tvoria pôdy strednej kvality – spolu je to 75,28 %. Podľa zákona č. 220/2004 Z.z. sú všetky poľnohospodárske pôdy podľa príslušnosti do BPEJ zaradené do 9 skupín kvality pôdy. Najkvalitnejšie patria do 1. skupiny a najmenej kvalitné do 9. skupiny. Prvé 4 skupiny sú chránené podľa §12 zákona o ochrane poľnohospodárskej pôdy a možno ich dočasne alebo trvale použiť na nepoľnohospodárske účely iba v nevyhnutných prípadoch, ak nie je možné alternatívne riešenie.

Zastúpenie stupňov kvality poľnohospodárskych pôd v okrese Veľký Krtíš (v %).

1	2	3	4	5	6	7	9	9
-	-	-	0,04	20,55	42,78	11,95	16,17	8,51

Obrázok č. 5 – Prehľad o kvalite pôd

Zdroj: www.podnemapy.sk, 2014

Klimatické pomery

Podnebie má charakter podnebia stredoeurópskeho a ovplyvňuje ho povrch územia, poloha a nadmorská výška, ktorá sa pohybuje od 127 do 643 m nad morom. Riešené územie je rozdelené do dvoch klimatických oblastí, a to do južnej, teplej oblasti a do severnej, mierne teplej oblasti.

Vzhľadom na viaceré činitele (zemepisná šírka, nadmorská výška, orografické pomery, vertikálna členitosť) sú v riešenom území rozdielne teplotné pomery. Priemerná ročná teplota vzduchu v južnej a východnej časti je 9-10° C, v strednej a západnej časti 7-9°C a v severnej 5-

7°C. Najteplejšou oblasťou je Ipeľská kotlina, v ktorej počet dní s priemernou teplotou vzduchu 5°C trvá 7,5 mesiaca a teplotná suma dosahuje 3 400°C (v porovnaní s Krupinskou planinou je teplotná suma o 740⁰ C vyššia). Najvyšší pokles teplôt je v polovici januára. Počet mrazových dní s minimálnou teplotou vzduchu -0,1°C a menej je v južnej a východnej časti 100-120 dní, v strednej a západnej časti 120-140 dní a v severnej časti 140-160 dní.

Podľa údajov o ročnom úhrne zrážok sa jedná o územie relatívne suché prípadne mierne vlhké. Úhrn zrážok za rok v južných častiach územia dosahuje 550 až 600 mm, v severných častiach 700 až 800 mm. Aj z týchto údajov je zrejmé, že so stúpajúcou nadmorskou výškou zrážok pribúda. Počet dní so zrážkami 1,0 a viac mm je rozdielny v Ipeľskej kotline 85 až 90 dní, najviac je ich v mesiaci máj a najmenej v septembri. V Krupinskej planine je počet dní so zrážkami od 94 do 96 mm.

V najnižších južných polohách sa pohybuje počet dní so snehovou prikrývkou v rozpätí 40 až 50 dní a najvyšších severných častiach 80 až 100 dní. Maximum snehovej pokrývky na juhu je do 20 cm a na severe 40-80 cm. Na prevažnej časti územia je to 20-40 cm.

Lesy

Lesné porasty boli v minulosti silne ovplyvnené ľudskou činnosťou. Značná časť územia bola odlesnená a les bol premenený na pasienky a ornú pôdu. Druhová štruktúra pôvodných lesných porastov bola nevhodným hospodárením a výberom drevín zmenená. Veľkú časť územia na pahorkatine ovládli agátové monokultúry, ktoré sú považované za druhotné prirodzené zalesnenie odlesnených častí územia.

V riešenom území je 1 obec, ktorá v svojom k.ú. vôbec nemá lesné pozemky: Koláre. Zastúpenie lesných pozemkov je najvýraznejšie k.ú. Olováry – 36,3 %.

V zastúpení drevín prevažujú listnaté dreviny, ktoré tvoria až 93,5 % lesných porastov. Z toho dub tvorí 25,8 %, cer 21,8 %, agát 20,6 %, hrab 15,1 %, ostatné listnaté dreviny 10,9 %. Ihličnaté dreviny zaberajú spolu 6,5 %. Z toho borovica 4,2 %, smrek 2,1 % a smrekovec 0,3 %. Lesné hospodárstvo má osobitné postavenie v národnom hospodárstve SR s ohľadom na využívanie a reprodukciu obnoviteľných zdrojov surového dreva, ale i pri ochrane a využívaní ďalších prírodných zdrojov najmä pôdy a vody, ale i pri tvorbe stability krajiny a kvality životného prostredia. Okrem toho na drevnej surovine je založená produkcia domáceho drevospracujúceho priemyslu.

Rôznorodé pôdne, klimatické a reliéfové podmienky, ale hlavne makroklima a výšková klíma vytvorili v území odlišné ekologické podmienky, čo sa prejavilo vertikálnou zonáciou a zložením drevinných a bylinných spoločenstiev reprezentovaných jednotlivými vegetačnými stupňami. Rozhodujúcimi ukazovateľmi vegetačných stupňov sú klimatické podmienky (nadmorská výška, priemerná teplota, ročné zrážky, vegetačná doba) a zastúpenie rozhodujúcej drevinnej zložky. V riešenom území sa vyskytujú 3 z 8-ich vegetačných lesných stupňov (Zlatník, 1975): vls - dubový, vls - bukovo-dubový a vls - dubovo-bukový,

Voda

Hydrologické pomery

Celé riešené územie patrí do povodia rieky Ipeľ s rozlohou 873,5 km². Ipeľ je hlavnou riečnou osou, ktorý na celej južnej dĺžke územia tvorí štátnu hranicu s Maďarskom. Územím preteká stredná časť toku. Riečna sústava je málo rozvinutá, perovitá. Prítokmi Ipeľa sú vodné toky v riešenom území: Čebovský potok, Čahovský potok, Malý potok, Lesenický potok. Prietoky sú ovplyvňované viacerými klimatickými činiteľmi. Najvyššie prietoky a odtoky sú v jarných mesiacoch marec, apríl, čo je dané zimnou akumuláciou snehu a nízkym výparom.

Podzemné vody vytvárajú najbohatšie zásoby v aluviálnych nivách (napr. Ipeľ). Najvyššie stavy vody sa vyskytujú koncom marca a začiatkom apríla, minimálne v septembri a novembri. Analogicky je to i v severnejších častiach Krupinskej planiny. Jarné maximum je v priamej úmere s topením snehu a zrážkovými pomermi.

Rozdelenie územia podľa vodnej bilancie je rôzne v južnej, strednej a severnej časti:

- typ krajiny s vyrovnanou vodnou bilanciou: podmienený vyrovnanou bilanciou podzemných vôd so zásobami pórových vôd (2-9,9 l.s⁻¹.km⁻²) a povrchových vôd alochtónnych tokov pri nízkej až strednej bilancii miestnych povrchových vôd (4,8-9,4 l.s⁻¹.km⁻²)
- typ krajiny s negatívnou vodnou bilanciou
- typ s negatívnou vodnou bilanciou podzemných a povrchových vôd (do 2 l.s⁻¹.km⁻², do 9,4 l.s⁻¹.km⁻²). Lokálny výskyt artézskych vôd.
- typ s negatívnou vodnou bilanciou podzemných vôd (do 2 l.s⁻¹.km⁻²) a povrchových vôd (4,8-9,4 l.s⁻¹.km⁻²)

Do riešeného územia nezasahuje žiadna chránená vodohospodárska oblasť. Povrchové vody v okrese nie sú používané pre vodárenské účely.

Znečistenie vôd

Akost' povrchových vôd sa pravidelne sleduje na vodnom toku Ipel' v profile Slovenské Ďarmoty. Stupeň čistoty je najhorší - V. Zlá kvalita vodných tokov úzko súvisí s nízkym stupňom odkanalizovania a čistenia odpadových vôd - okres Veľký Krtíš patrí k najzaostalejším na Slovensku. Okrem chemického a mikrobiologického znečistenia dochádza aj k mechanickému znečisteniu a zanášaniam vodných tokov v dôsledku absencie, príp. zlej štruktúry brehových porastov. Zrýchlením odtoku v dôsledku regulácií dochádza k stálemu znižovaniu samočistiacej schopnosti vodných tokov.

Minerálne vody

V riešenom území sú evidované minerálne pramene v k.ú. Kováčovce a Bušince.

1. Kováčovce, LC-23

Prameň je na úpätí kopca Hradište, na pravom brehu Lovosického potoka, asi 500 m od jeho vyústenia do Ipľa. Je to kovaná studňa, hlboká 4,4 m a vystužená betónovými rúrami. Úprava pochádza z roku 1960. Nad prameňom je štvorhranný betónový múrik bez krytia. Odber vody je možný iba načrením.

2. Bušince, štruktúrny vrt Bušince I, LC-4

Vrt je na pravom brehu Stracinského potoka medzi obcou a železničnou stanicou. Vyrvtali ho v rokoch 1953-1954. Ním zachytili tri typy vôd s rôznym obsahom rozpustených tuhých látok. Najvyšší obsah mala voda v hĺbke 710-799,5 m. Voda vyteká pod tlakom rúrkou vyvedenou nad povrch v blízkosti vrtu. Prameň je hojne využívaný v rámci okresu, v r. 2011 prebehla rekonštrukcia prístrešku s podporou Nadácie SPP a obce Bušince.

- historický vývoj

Na základe prieskumu primárnych zdrojov bol vyhodnotený sumár a stav rôznych kultúrnych zariadení a historických zdrojov v obciach. Veľmi dobre sú obce vybavené typickým zariadením, ktorým je kultúrny dom. Každá obec má kultúrny dom. Tieto zariadenia sa tradične používajú na celé spektrum kultúrno-spoločenských podujatí, väčšinou majú polyfunkčné využitie. Obecné múzeum sa nachádza v obciach Bušince a Vrbovka. Vo Vrbovke sa nachádza Mikszáthovo múzeum v areáli ZŠ. V každej obci sa nachádza knižnica, ktorá býva umiestnená v kultúrnom dome, na obecnom úrade alebo v škole. Kaštiele sa nachádzajú v 3-och obciach a v Čelároch a Záhorciach sú dva. Kaplnky, božie muky, studničky, významné hroby, zvonice, farský úrad majú početné zastúpenie v území. Častým prvkom v obciach sú rôzne pamätníky padlým hrdinom, pamätne hroby a hrobky, sochy svätých a rôzne kríže či na cintoríne alebo pri cestách. V obci

Vrbovka sa nachádza archeologické nálezisko z doby bronzovej. V obci Slovenské Ďarmoty je archeologické nálezisko Avarov z neolitu.

Ľudové zvyky, remeslá a tradície sú v danom území uchovávané z generácie na generáciu. Kultúrno-spoločenský život obyvateľov územia bol neodmysliteľne spätý s ľudovotradičnými zvyklosťami. Celý rok sa s pravidelnosťou dodržiavali zvyky a obyčaje zamerané na hospodársku alebo spoločenskú stránku života, prihliadnuc na súvislosť s cirkevným poriadkom, s rôznymi menami, ale i s príslušným časovým obdobím a jeho zvláštnosťami. Niektoré sa zachovali od čias pohanského osídlenia. Každý rok sú organizované netradičné aktivity s charakterom regionálnej atraktivity (Dni obcí, Jazdecké preteky).

V rámci auditu ľudských zdrojov sa skúmal aj potenciál rôznych kultúrnych a spoločenských organizácií, ktoré sú v riešenom území nositeľmi aktivít, ktoré spájajú občanov jednotlivých obcí aj celého územia a ktoré sa môžu podieľať na tvorbe stratégie a jej realizácii. V riešenom území sa vyskytuje iba jediná obec, kde nie je žiadna spoločenská organizácia – obec Zombor. Najbohatší spolkový život je v obciach Želovce, Bušince a Kováčovce, čo je pochopiteľné aj vzhľadom na počet obyvateľov aj možnosti podpory činnosti týchto subjektov z rozpočtu samosprávy. Medzi spoločenskými organizáciami prevažujú „typické“ spoločenské organizácie, ako je Matica slovenská, poľovnícke združenia, urbárske spoločnosti, Jednota dôchodcov a pod, avšak zastúpené sú aj Občianske združenia so špecifickými cieľmi a oblasťami pôsobenia (vínogradníctvo, vzdelávanie a informovanie občanov, regionálny rozvoj, tradičné remeslá – tkanie kobercov...), ktoré sú významnými nositeľmi aktívneho postoja obyvateľov k záujmu o veci verejné. Úroveň aktivity týchto združení je rôzna.

- o doterajší rozvoj územia

V riešenom území sa zrealizovali dva investične veľké projekty, ktoré významne ovplyvnili možnosti ďalšieho rozvoja územia. Jeden projekt sa týkal vybudovania verejného vodovodu vo veľkej časti okresu Veľký Krtíš. Z územia sa tento projekt dotýkal obcí Bátorová, Čeláre, Glabušovce, Chrastince, Kiarov, Koláre, Kováčovce, Lesenice, Olováry, Opatovská Nová Ves, Slovenské Ďarmoty, Vrbovka. V súčasnosti je možné plánovať v stratégii také projekty, ktoré majú bezprostrednú súvislosť s pitnou vodou (potravinársky priemysel). Druhým projektom bolo vybudovanie mostov medzi obcami Peťov a Szécsény v okrese Veľký Krtíš a v okrese Lučenec

medzi obcami Postyénpuszta a Rároš. Týmto projektom vzniklo priame napojenie riešeného územia MAS s Maďarskom.

Územie OZ IKN si vzhľadom na svoj charakter, geografickú rôznorodosť, rozptýlenú sídelnú štruktúru a kultúrno-historický a prírodný potenciál vyžaduje skôr individuálne riešenia – väčšie množstvo malých projektov navzájom prepojených s cieľom podporiť endogénny rozvoj územia, ktoré bude podporovať aj stratégia rozvoja územia.

Jedným z nástrojov zameraným na integrovaný prístup rozvoja územia na úrovni obcí je aj spracovanie dokumentov Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce, ktorý má v súčasnosti spracovaných všetkých 19 obcí. Pri niektorých týchto dokumentov boli využité postupy strategického plánovania a bola zapájaná verejnosť vrátane podnikateľov a neziskových organizácií. Tieto dokumenty sú v súčasnej dobe v štádiu spracovania aktualizácií pre programovacie obdobie rokov 2014 – 2020 nakoľko pôvodne boli spracované pre programovacie obdobie 2007 - 2013. Aktualizácia prebieha podľa novej metodiky.

Súčasťou akčného plánovania v rámci prípravy územia na CLLD je aj vyhodnotenie doterajšej pomoci územiu a zároveň prieskum investičných zámerov obcí. Jednotlivé subjekty vrátane obcí sa už v minulosti uchádzali o podporu z rôznych zdrojov a v regióne boli už podporené viaceré individuálne aj spoločné projekty, a to nielen zo štátnych dotácií, ale aj zo zdrojov EÚ. Preto obce aj región už majú určité skúsenosti z prípravy, ale aj z implementácie úspešných projektov. Najvýznamnejším veľkým projektom v území bol projekt implementácie Integrovaného stratégie rozvoja územia Partnerstva Krtíšskeho Poiplia, kde združenie získalo finančné prostriedky v celkovej výške viac ako 2,5 mil. eur a každá členská obec mala možnosť vyskúšať si proces prípravy projektu, implementácie a zúčtovania. Súkromné zdroje boli doteraz použité len ako povinná miera spolufinancovania jednotlivých projektov, v území zatiaľ nebol realizovaný projekt typu PPP.

- o zvláštnosti/špecifiká územia, typické črty a pod.

Zvláštnosťou územia je pestrá ponuka podujatí rôzneho charakteru od tradičných osláv rôznych kalendárnych (Mikuláš, Deň detí, Deň matiek, Deň úcty k starším...) a cirkevných sviatkov (Veľká noc, Vianoce, Turíce,...) vrátane športových podujatí (turnaje, preteky, behy,...) až po

netradičné aktivity s charakterom nadregionálnej atraktivity (napr. Jazdecké preteky). Tieto podujatia sú výborným prostriedkom pre spájanie občanov regiónu a zároveň potenciálom pre zapojenie týchto aktivít do ponuky produktov cestovného ruchu. Tradíciu majú aj hody, jarmoky, trhy, fašiangové slávnosti, vinobranie, dožinkové slávnosti – tieto každoročne organizované kultúrne podujatia tiež predstavujú zaujímavý turistický produkt. Vďaka finančnej pomoci z fondov EU vznikol v území netradičný produkt, ktorý svojou zvláštnosťou priťahuje čoraz viac návštevníkov. Jedná sa o produkt „Ekomúzeum Hontu“, ktorý je aplikovaný vo viacerých obciach územia. V území je vytvorená sieť múzeí (inovatívny prvok) ako súbor zaujímavostí a zážitkov, ktoré predstavujú minulosť a súčasnosť daného regiónu.

V danom území sú aj predpoklady pre kulinársku turistiku - návštevníkov môže prilákať aj vychýrenou maďarskou a slovenskou kuchyňou. Miestna kuchyňa, ktorá je vzácnou zmesou tradícií a kultúr (ktoré sa na tomto území dlhodobo dotvárali), je oddávna založená na troch princípoch: vynikajúca kvalita surovín, generáciami k dokonalosti dopracované tradičné receptúry a dostatok času a poctivosti pri príprave jedál.

Komparatívne výhody daného územia oproti ostatným územiám:

- skúsené územie, ktoré už realizovalo program Leader
- vyskúšaný produkt cestovného ruchu propagujúci región (Ekomúzeum Hontu)
- vidiecky charakter územia, ponuka ubytovania vo vidieckom prostredí
- čisté životné prostredie nezaťažené priemyslom a hustou dopravou
- vhodné klimatické podmienky na rozvoj prevažne letného cestovného ruchu
- vhodné podmienky pre poľovníctvo a rybárstvo
- zachovalá krajina, chránené územia
- vinohradníctvo, ovocinárstvo, klasické poľnohospodárstvo
- zachované vinice a vínne pivničky
- zachované prvky ľudovej tradície a kultúrne pamiatky
- denné nosenie kroja v niektorých obciach
- ľudia, ktorí poznajú ľudové tradície
- zachovanie tradičných remesiel
- pohostinní ľudia
- bezpečné prostredie
- aktívne a fungujúce spolky (poľovníctvo, rybárstvo)
- prihraničný región – dvojjazyčnosť obyvateľov

Riešené územie je charakteristické zmiešaním národností, vierovyznania aj kultúry, čo spolu s prírodnými danosťami vytvára bohatý rozvojový potenciál, ktorý sa začal aktívne využívať už v predchádzajúcom programovacom období. Impulzy pre naštartovanie rozvoja však existujú a výsledkom snahy jednotlivcov, obcí a iných subjektov je úspešne implementovaný program Leader, kde sa vyskúšali základné princípy spolupráce verejno-súkromných partnerstiev. Na druhej strane je toto územie poznamenané súborom negatívnych faktorov: likvidácia poľnohospodárstva ako historicky najvýznamnejšieho sektora hospodárstva, nepriaznivý demografický vývoj, migrácia najmä mladých ľudí za prácou mimo región a do zahraničia, nízka vzdelanostná úroveň, dlhodobá nezamestnanosť, chýbajúce zdravotnícke a sociálne služby, slabá úroveň rozvoja podnikania a dopravná izolovanosť.

Vzhľadom na blízkosť hranice s Maďarskou republikou a dvojazyčnosť značnej časti obyvateľov je tu vysoký potenciál pre rozvoj cezhraničnej spolupráce, ktorú je možné realizovať či už s využitím projektov spolupráce v rámci CLLD alebo iných zdrojov, ako je napr. Program cezhraničnej spolupráce Maďarská republika – Slovenská republika, Medzinárodný Visegrádsky fond, EACEA a iné. Z tohto hľadiska je prihraničná poloha územia komparatívnou výhodou pre územie, avšak z hľadiska socio-ekonomických, dopravných a iných väzieb je poloha nevýhodou a územie patrí medzi marginalizované oblasti s dlhodobým deficitom exogénnej pomoci štátu a leží aj mimo záujmu väčších investorov.

Berúc do úvahy prírodné podmienky regiónu, sa javí ako perspektívna podpora poľnohospodárskej výroby a na ňu nadväzujúcej spracovateľskej potravinárskej výroby. Pre dosiahnutie pokroku v tejto problematike je potrebné výraznejšie spolupracovať so samosprávou a podnikateľmi v regióne s cieľom dôslednejšie sa presadiť pri čerpaní štrukturálnych fondov a v spolupráci s Ministerstvom hospodárstva SR pomôcť presadiť väčší projekt umožňujúci zamestnať nízkokvalifikovanú pracovnú silu. Perspektívnou sa javí aj cezhraničná spolupráca s Maďarskou republikou, kde by v blízkosti hraníc bolo možné vybudovať podnikateľský inkubátor s malým priemyselným parkom.

Medzi typické črty územia, ktoré môžu byť základom pre budovanie identity patrí:

- skúsené územie, ktoré už realizovalo program Leader
- vyskúšaný produkt cestovného ruchu propagujúci región (Ekomúzeum Hontu)
- vidiecky charakter územia, ponuka ubytovania vo vidieckom prostredí
- čisté životné prostredie nezaťažené priemyslom a hustou dopravou

- vhodné klimatické podmienky na rozvoj prevažne letného cestovného ruchu
- vhodné podmienky pre poľovníctvo a rybárstvo
- zachovalá krajina, chránené územia
- vinohradníctvo, ovocinárstvo, klasické poľnohospodárstvo
- zachované vinice a vínne pivničky
- zachovalé prvky ľudovej tradície a kultúrne pamiatky
- denné nosenie kroja v niektorých obciach
- ľudia, ktorí poznajú ľudové tradície
- zachovanie tradičných remesiel
- pohostinní ľudia
- bezpečné prostredie
- aktívne a fungujúce spolky (poľovníctvo, rybárstvo)
- prihraničný región – dvojjazyčnosť obyvateľov

Popis prírodných, ľudských, kultúrno-historických, ekonomických, inštitucionálnych a iných zdrojov

- o demografická situácia

V sledovanom území sa nachádza 19 obcí. Riešené územie má podľa údajov ŠÚ SR Banská Bystrica z r. 2014 hustotu 55,74 obyvateľov/ km² a žije tu 10 895 obyvateľov. Len tri obce majú viac ako 1 000 obyvateľov (Nenince, Bušince a Želovce), čo tvorí až 37,79 % z celkového počtu obyvateľov sledovaného územia. V kategórii obcí nad 500 obyvateľov je 5 obcí a z nich je najväčšia Sklabiná a Záhorce a v kategórii najmenších obcí do 500 obyvateľov je celkom až 11 obcí. Graf – Vývoj počtu obyvateľov znázorňuje vývoj počtu obyvateľov za predchádzajúcich 5 rokov.

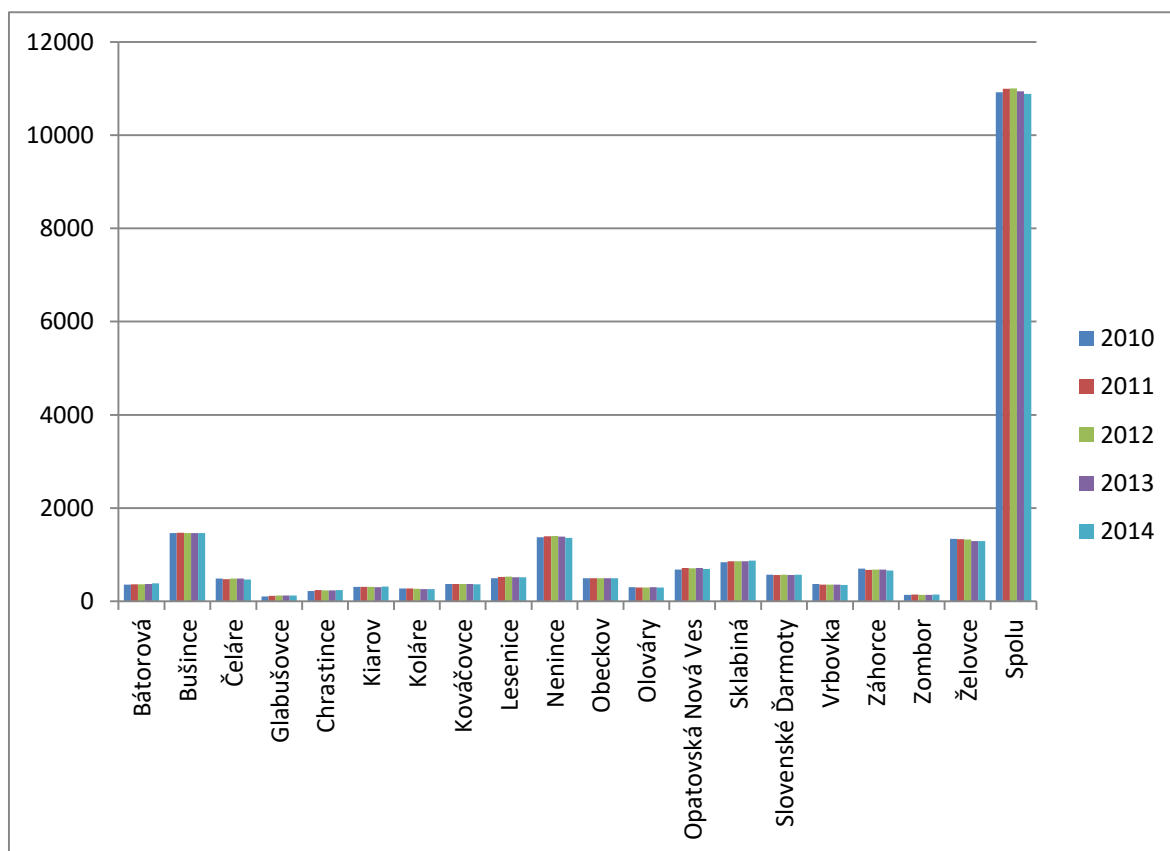
MAS č. 2 - Vývoj počtu obyvateľov za roky 2010 – 2014

Obec	2010	2011	2012	2013	2014
Bátorová	361	367	367	372	383
Bušince	1467	1470	1463	1467	1467
Čeláre	486	472	489	490	471
Glabušovce	107	116	123	123	125
Chrastince	222	239	236	237	243
Kiarov	311	312	312	305	316

Koláre	273	275	269	265	265
Kováčovce	371	371	375	369	363
Lesenice	499	522	528	519	514
Nenince	1376	1394	1400	1388	1361
Obeckov	498	498	493	499	496
Olováry	304	298	299	301	299
Opatovská Nová Ves	682	718	711	713	697
Sklabiná	838	861	863	860	870
Slovenské Ďarmoty	573	564	572	565	569
Vrbovka	372	360	359	357	352
Záhorce	704	677	679	678	660
Zombor	139	146	140	140	148
Želovce	1338	1333	1326	1295	1289
Spolu	10921	10993	11004	10943	10888

Zdroj: ŠÚ SR, 2015

Graf č.4 – Vývoj počtu obyvateľov vývoj počtu obyvateľov za predchádzajúcich 5 rokov

Zdroj: ŠÚ SR, 2014

Vývoj počtu obyvateľstva za celé riešené územie je prezentovaný v tabuľke – Vývoj počtu obyvateľov za 5 rokov. Z tabuľkového vyjadrenia je zrejmé, že od roku 2010 trvá pokles obyvateľstva až do roku 2011. Mierny prírastok bol zaznamenaný v roku 2012. Rozdiel medzi rokmi 2004 a 2012 je úbytok obyvateľov. V sledovanom území prevláda trend úbytku a stagnácie počtu obyvateľstva. Zisťovaním v teréne bola odhalená príčina úbytku, ktorá je v migrácii produktívneho obyvateľstva za prácou do iných regiónov SR, prípadne zahraničia a tiež nízka pôrodnosť a trend jednodetných rodín.

S počtom obyvateľov súvisí aj hustota osídlenia, ktorá je významným ukazovateľom rozmiestnenia obyvateľstva v území a svedčí aj o stupni urbanizácie, resp. vidieckosti územia. Riešené územie zaberá podľa údajov ŠÚ SR Banská Bystrica celkovú výmeru 10 895 km² a napríklad v roku 2012 tu žilo 11004 obyvateľov. Hustota osídlenia je 55,74 obyvateľov na 1 km². Táto hodnota je nad úrovňou okresu Veľký Krtíš (53 obyv./km²), ale aj Slovenska (110 obyv./km²). Hlboko pod priemerom za sledované územie sú Olováry.

Proces starnutia populácie charakterizuje tzv. index starnutia, ktorý vyjadruje pomer počtu osôb poproduktívneho veku pripadajúcich na 100 obyvateľov predproduktívneho veku. V porovnaní s údajmi za okres Veľký Krtíš je index starnutia výrazne vyšší, údaj za okres Veľký Krtíš je 103,09.

Štruktúru populácie územia podľa produktívnosti a ekonomickej aktivity

Z údajov poskytnutých ŠÚ SR, Banská Bystrica za rok 2014 bola na území regiónu sledovaná veková štruktúra. Za celé územie tvorili obyvatelia v predproduktívnom veku (0-14 rokov) len 13,06 % z celkového počtu obyvateľov, obyvatelia v produktívnom veku (muži 15-59 rokov, ženy 15-54 rokov) tvorili 71,25 % z celkového počtu obyvateľov a obyvatelia v poproduktívnom veku (muži 60 a viac, ženy 55 a viac) tvorili 15,75 % z celkového počtu obyvateľov. Tieto údaje sú dokumentované v tabuľke – Veková štruktúra obyvateľov v sledovanom území za rok 2014. Grafické vyjadrenie uvedených zistení je v grafe – Veková štruktúra obyvateľstva v území a v grafe - Veková štruktúra obyvateľstva v území podľa obcí.

Za 10 rokov od predchádzajúceho sčítania v roku 2001 sa zmenili údaje vekovej štruktúry, kedy bolo obyvateľov v predproduktívnom veku 13,87 %, v produktívnom veku 60,35 % a v poproduktívnom veku 25,78 %. Každá kategória zaznamenala zmenu. Pre rozvoj územia je zaujímavý údaj predproduktívneho veku, ktorý sa znižuje.

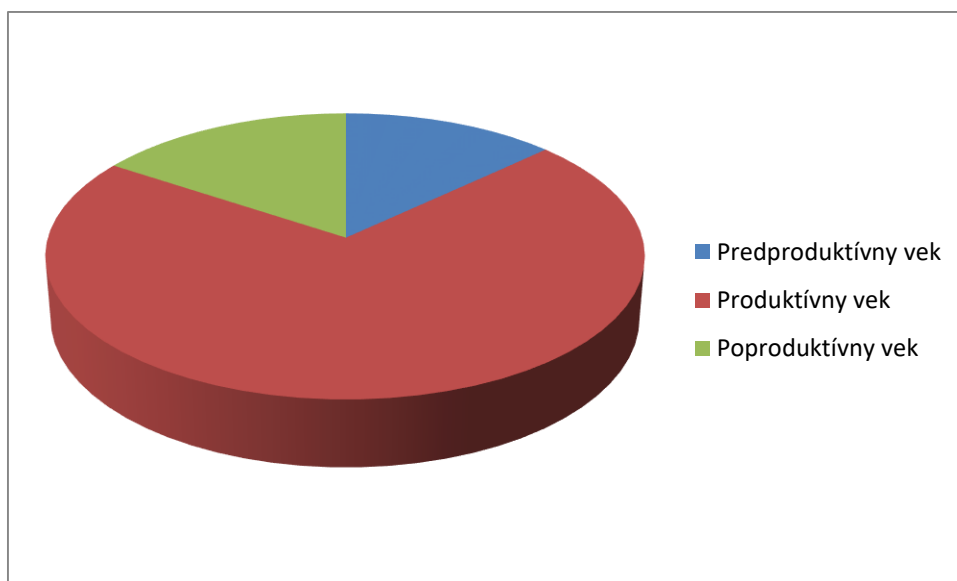
MAS č. 3 – Veková štruktúra obyvateľov v sledovanom území za rok 2014

	Predproduktívny vek	Produktívny vek	Poproduktívny vek	Spolu
Sledované územie	13,06	71,25	15,75	100
Okres Veľký Krtíš	13,51	72,04	14,45	100
Banskobystrický kraj	14,57	70,89	14,55	100
Slovenská republika	15,31	71,73	13,96	100

Zdroj: ŠÚ SR, 2014

Produktívna zložka obyvateľstva je zastúpená najsilnejšie a dosahuje 71,25 % z celkového počtu obyvateľstva, čo je 7 758 obyvateľov. Okresný priemer v tomto ukazovateli je 72,04 %. Pre sledované územie je charakteristický vyšší podiel obyvateľstva v poproduktívnom veku ako je okresný priemer. V sledovanom území je tento údaj 15,75 %, čo predstavuje 1 715 obyvateľov, v okrese Veľký Krtíš 14,45 %.

Graf č. 5 – Veková štruktúra obyvateľstva v území

Zdroj: ŠÚ SR, 2015

Trendy v demografických pohyboch, ich príčiny

Všetky vyššie uvedené porovnania svedčia o tom, že riešené územie v porovnaní s okresom Veľký Krtíš vykazuje „horšie“ ukazovatele, ktoré charakterizujú starnúcu populáciu. Súčasný stav vekovej štruktúry obyvateľstva je výsledkom nielen reprodukčných procesov v spoločnosti, ale je aj obrazom úrovne rozvoja, resp. zaostalosti územia. Pre zlepšenie populačnej štruktúry obyvateľstva je nutné vytvárať podmienky na rozvoj ekonomiky, s čím súvisí aj dostatok

pracovných príležitostí pre časť obyvateľov, ktorá by sa mohla vrátiť späť do regiónu a stabilizovať jeho demografické ukazovatele.

V regióne dochádza dlhodobejšie k prirodzenému úbytku obyvateľstva spôsobeného vyššou mierou úmrtnosti v porovnaní s pôrodnosťou. Naopak, región získava obyvateľstvo migráciou. Migrácia však vo väčšine prípadov znamená prisťahovanie neprispôsobivých občanov rómskej národnosti. V konečnom dôsledku sa celkový prírastok obyvateľstva pohybuje striedavo v kladných i záporných intervaloch u jednotlivých obcí regiónu, avšak v rámci celého regiónu je trvalý úbytok, o čom svedčia údaje v nasledujúcej tabuľke.

MAS č. 4 - Demografické ukazovatele v obciach za rok 2014

Obec	Prirodzený prírastok		Migrácia obyvateľstva		Celkový Prírastok/úbytok
	narodení	zomrelí	prisťahovaní	vystťahovaní	
Glabušovce	1	1	2	0	2
Kiarov	1	4	16	4	9
Kováčovce	5	4	8	11	-3
Olováry	0	1	9	7	1
Vrbovka	0	10	5	1	-6
Zombor	3	2	11	5	7
Čeláre	9	10	7	23	-17
Záhorce	4	13	6	11	-14
Slovenské Ďarmoty	9	8	8	4	5
Opatovská Nová Ves	2	10	4	12	-16
Lesenice	5	11	4	6	-8
Bátorová	6	5	9	4	6
Chrastince	2	3	11	4	-6
Koláre	2	5	7	4	0
Želovce	9	10	20	25	-6
Obeckov	2	5	2	2	-3
Sklabiná	19	3	25	31	10
Nenince	9	23	10	23	
Bušince	20	12	27	33	-2
Spolu	108	140	191	210	-68

Zdroj: ŠÚ SR, 2015

MAS č. 5 - Celkový prírastok/úbytok

Obec	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Glabušovce	-7	-4	1	-2	5	-3	2	0	-6	0
Kiarov	-8	-4	-2	-1	-2	-4	-2	2	-6	-4
Kováčovce	10	-5	5	-2	-1	-5	2	-4	-4	-8
Olováry	2	-1	0	-5	-5	-5	-9	-9	0	2
Vrbovka	-9	-16	-5	-6	-4	-1	-4	-10	-4	-2
Zombor	10	10	20	0	7	-1	1	4	1	2
Čeláre	-3	-1	-3	-12	4	-24	-4	-14	6	3
Záhorce	-3	-15	-8	-5	-5	5	4	-1	2	-4
Slovenské Ďarmoty	-3	-17	2	4	-2	13	17	0	-4	-7
Opatovská Nová Ves	2	29	2	-4	-5	7	9	-7	-1	2
Lesenice	-9	2	-12	0	-9	-10	-8	18	1	-9
Bátorová	-3	6	-1	-3	-8	0	-3	2	-1	10
Chrastince	7	1	-5	0	3	-8	-4	-5	1	1
Koláre	6	-12	-3	-5	-5	-2	-2	2	-2	-7
Želovce	-4	-4	-19	18	14	6	1	-7	-7	-6
Obeckov	1	-4	-2	5	5	10	2	-11	-5	6
Sklabiná	2	-4	-11	8	-15	-9	2	12	2	-3
Nenince	0	-7	-7	17	-17	13	16	13	-8	16
Bušince	-4	-9	-5	21	-15	9	14	20	7	3
Spolu	-13	-55	-63	0	25	-6	10	-8	-14	-9

Zdroj: ŠÚ SR, 2015

V regióne dochádza dlhodobejšie k prirodzenému úbytku obyvateľstva spôsobeného vyššou mierou úmrtnosti v porovnaní s pôrodnosťou aj vyšším počtom vyst'ahovaných ako je prisťahovaných. Naopak územie získava obyvateľstvo migráciou. Migrácia však vo väčšine prípadov znamená prisťahovanie neprispôsobivých občanov rómskej národnosti. Celkový prírastok obyvateľstva za posledných desať rokov dozadu zaznamenal kladné čísla len v dvoch rokoch. Úbytok obyvateľstva je zaznamenaný počas sledovaného obdobia 8 krát. Situácia je spôsobená aj odchodom mladých ľudí za prácou do iných regiónov, ktorí sa už väčšinou nevracajú späť.

Príčiny demografických pohybov:

- reprodukčné procesy a trendy v spoločnosti
- úroveň rozvoja regiónu
- celková zaostalosť územia
- málo pracovných príležitostí

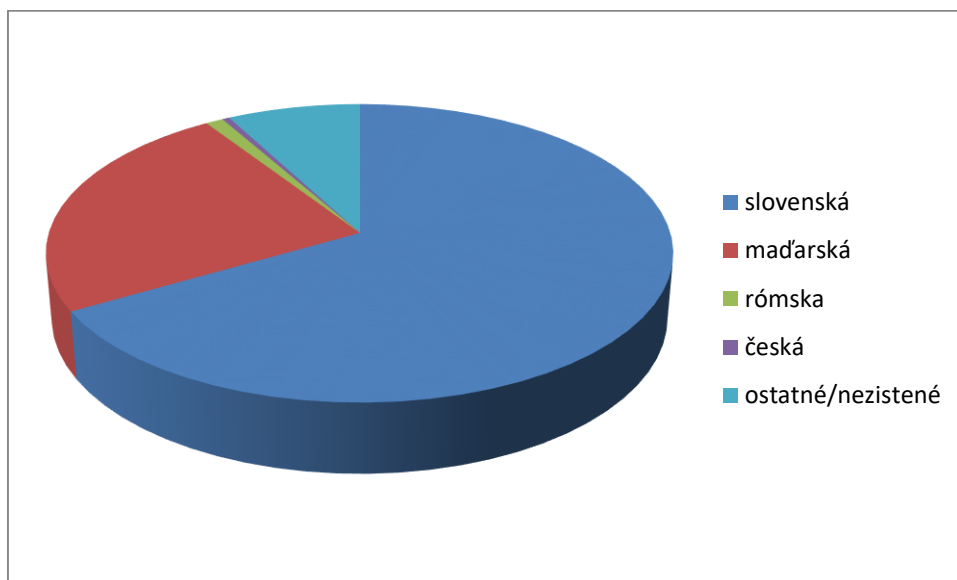

- výška zárobkov v regióne
- slabé možnosti v podnikaní
- zlé vybavenie infraštruktúrou
- jedno z najzaostalejších regiónov stredného Slovenska

Národnostné a etnické zloženie obyvateľstva

Národnostná štruktúra obcí v riešenom území je výrazne heterogénna. Podľa údajov posledného sčítania ľudu (SOBD 2011) je podiel slovenskej národnosti na celkovom počte obyvateľstva 66,43 %. Podiel maďarskej národnosti je 23,99 % z celkového počtu obyvateľov. V porovnaní so sčítaním ľudu v roku 2001 je pokles občanov maďarskej národnosti o viac ako 10 %. V absolútnom vyjadrení sa k tejto národnosti hlásilo v roku 2001 viac ako 10 tis. Obyvateľov. K rómskej národnosti sa hlásia oficiálne iba 1,03 % z celkového počtu obyvateľov. Tento údaj je skresľujúci, nakoľko mnohí z príslušníkov rómskeho etnika sa hlásia k slovenskej alebo maďarskej národnosti. Ostatné priznané národnosti tvoria minoritné zastúpenie, z nich najvýznamnejšie je zastúpená česká národnosť (spolu 48 obyvateľov). Paradoxné je, že v obci Kosihovce sa k rómskej národnosti hlásia iba 4 občania a pritom je v obci evidovaná rómska osada.

Graf č. 6 - Národnostné zloženie územia v %

Zdroj: ŠÚ SR, 2014

Vierovyznanie

Porovnaním údajov o vierovyznaní obyvateľov jednotlivých obcí z údajov zo SODB 2011 je zistené, že v sledovanom území sa väčšina obyvateľstva hlási k rímsko-katolíckej cirkvi, celkovo je to 65,93 %, v absolútnom vyjadrení 9 032 obyvateľov. Oproti sčítaniu v roku 2001 je úbytok obyvateľov v rímsko-katolíckej cirkvi o viac ako 7 %. Evanjelická cirkev má 6,46 %-tné zastúpenie. Podiel obyvateľov bez vyznania je 2,34 %.

V porovnaní s priemernými údajmi za celé územie sa výrazne odlišujú niektoré obce, v ktorých dominuje určitý druh vierovyznania a miestne pomery tak nekorešpondujú s priemerom. Za zmienku stojí uviesť dominantné postavenie rímsko-katolíckej cirkvi v 19 obciach. Z priemeru sa výrazne vymyká obec Záhorce, kde je až 44,7 % zastúpenie evanjelickej cirkvi a.v. Okrem vyššie uvedených vierovyznaní sa v regióne občania hlásia aj k týmto vieram: reformovaná kresťanská cirkev, cirkev adventistov siedmeho dňa, kresťanské zbory, náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia, ostatné cirkvi, bez vyznania a príslušnosť k viere neuviedlo obyvateľov. Tieto vyššie uvedené cirkvi však nemajú z hľadiska regiónu významnejšie zastúpenie. Podrobná štruktúra obyvateľov podľa vierovyznania je v samostatnej prílohe dokumentu. Nižšie uvedená tabuľka uvádza zastúpenie najvýznamnejších cirkví v absolútnom vyjadrení.

MAS č. 6 - Štruktúra obyvateľov podľa vierovyznania

Obec	Náboženské vyznanie / cirkev				
	Rímsko-katolícka cirkev	Evanjelická cirkev a.v.	Reformovaná kresťanská cirkev	Bez vyznania	Iné a nezistené
Glabušovce	87	8	1	5	16
Kiarov	268	9	1	6	24
Kováčovce	236	89	2	18	30
Olováry	318	12	1	7	4
Vrbovka	347	5	-	2	9
Zombor	71	43	-	3	27
Čeláre	388	29	1	41	20
Záhorce	307	303	4	31	32
Slovenské Ďarmoty	405	73	2	7	78
Opatovská Nová Ves	621	8	1	10	79
Lesenice	421	76	-	4	21
Bátorová	315	20	-	1	26

Chrastince	188	11	1	8	34
Koláre	258	3	-	1	10
Želovce	1091	67	3	71	97
Obeckov	413	39	1	13	510
Sklabiná	740	31	1	26	877
Nenince	1339	19	3	6	1414
Bušince	1219	40	2	60	130
Spolu	9032	885	24	320	3438

Zdroj: SODB 2011

Vzdelanostná úroveň – stupeň aj druhy, vývojové trendy vo vzdelanosti

Preskúmanie dosiahnutého stupňa vzdelania ako aj jeho štruktúry je dôležité pre posúdenie a zhodnotenie ľudského potenciálu územia, najmä pri hodnotení ponukovej zložky vo vzťahu k trhu práce. Využitie boli štatistické údaje zo SOBD 2011 a primárne zbery z obcí. Porovnanie tohto ukazovateľa v rámci celého sledovaného územia s okresnými a krajskými hodnotami je znázornené v tabuľke – Porovnanie vzdelanostnej štruktúry obyvateľstva a v grafe – Porovnanie vzdelanostnej štruktúry obyvateľstva je znázornená vzdelanostná štruktúra obyvateľov sledovaného územia. Z údajov porovnania vzdelanostnej štruktúry obyvateľov je zrejmé, že v území je vyššie zastúpenie obyvateľov so základným vzdelaním ako je údaj za okres Veľký Krtíš a Banskobystrický kraj. Výrazný rozdiel oproti údajom za okres a kraj vidíme u vzdelania základného, kde v regióne tento údaj dosahuje o 6,48 % menej ako je údaj za Banskobystrický kraj. Vysoký rozdiel je aj u skupiny vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov, kde údaj za región je menší 4,6 % ako je údaj za Banskobystrický kraj. Tieto údaje dokumentujú, aký slabý je potenciál kvalifikácie pracovnej sily v konkurencii na trhu práce v sledovanom území.

MAS č. 7 - Porovnanie vzdelanostnej štruktúry obyvateľstva

Obec	Z toho vzdelanie				Bez vzdelania a nezistené
	základné	Učňovské a stredné bez maturity	SŠ s maturitou	VŠ	
Sledované územie	22,88	27,85	23,9	5,2	17,09
Okres Veľký Krtíš	19,6	26,15	17,3	5,8	21,5
Banskobystrický kraj	16,4	22,5	21,00	9,8	18,5

Zdroj: ŠÚ SR, 2014

Pri porovnaní výsledkov z roku 2001 je možné konštatovať, že sa situácia zlepšila najmä v počte vysokoškolsky vzdelaných osôb, keď ich podiel vzrástol o 2,78 % a naopak podiel osôb so základným vzdelaním sa znížil oproti roku 2001 o 11,18 %. Počty stredoškolsky vzdelaných osôb v porovnaní s rokom 2001 sú mierne zvýšené.

MAS č. 8 - Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva (SODB 2011)

Obec	Dosiachnutý stupeň vzdelania			
	základné	Vyučený a SO bez maturity	Stredné s maturitou	Vyššie vzdelanie a vysokoškolské
Glabušovce	5	8	3	0
Kiarov	15	8	6	0
Kováčovce	15	25	12	0
Olováry	2	21	14	0
Vrbovka	4	20	15	0
Zombor	16	1	4	0
Čeláre	8	21	8	0
Záhorce	6	30	11	3
Slovenské Ďarmoty	38	30	36	0
Opatovská Nová Ves	15	29	22	0
Lesenice	35	48	25	3
Bátorová	8	23	13	2
Chrastince	25	16	5	0
Koláre	8	18	7	1
Želovce	216	230	300	95
Obeckov	113	153	90	25
Sklabiná	195	234	168	59
Nenince	326	418	281	75
Bušince	114	61	58	5
Spolu	1164	1394	1078	268

Zdroj: ŠÚ SR, 2014

Územie je charakteristické malou mobilitou ľudí, uzavretosťou komunity, rurálnym charakterom územia, ktorý je historicky spätý s podpriemernou vzdelanostnou štruktúrou, nakoľko študovanie nie je rodinným príkladom, svoju rolu zohráva aj neúplný školský systém pre obyvateľov maďarskej národnosti, ktorý neumožňuje vysokoškolské štúdium v maďarčine a nepriaznivá veková štruktúra obyvateľov obcí, ktorú charakterizuje vysoký podiel osôb v poproduktívnom veku, ktoré majú väčšinou len základné vzdelanie. Samotná úroveň školského systému v obciach regiónu je rozdielna. Výsledkom je veľmi slabá vzdelanostná úroveň obyvateľstva regiónu.

Výrazne horšie charakteristiky vzdelanostnej úrovne sú zaznamenané v obciach Glabušovce, Zombor, kde je oproti priemeru výrazne vyšší podiel obyvateľov so základným vzdelaním a nižší

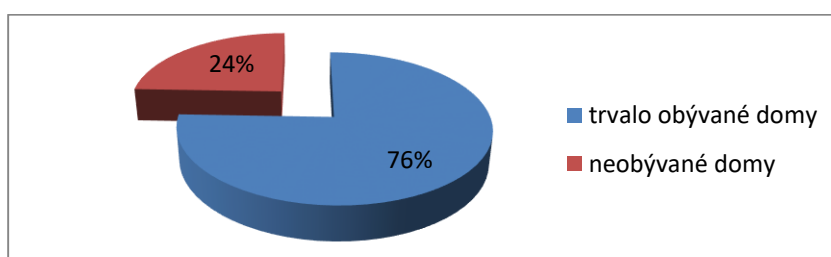
podiel obyvateľov s vysokoškolským vzdelaním. Výrazne lepšie charakteristiky dosahujú obce Želovce, Bušince, Nenince, kde je vyšší podiel zložky obyvateľov so stredoškolským vzdelaním a s vysokoškolským vzdelaním.

- infraštruktúra a miestne služby

Stav, kvalita, vybavenosť a štruktúra bytového fondu je významným ukazovateľom kvality života obyvateľov v regióne a je aj ukazovateľom jeho rozvojového potenciálu. Úroveň bývania ovplyvňuje úroveň reprodukcie pracovných síl a pôsobí na celkový životný štýl obyvateľstva. Po roku 1990 nastalo výrazné zníženie bytovej výstavby a v súčasnosti, ak je záujmom regiónu prilákať mladé rodiny a stabilizovať tak demografický vývoj, nastáva problém zabezpečiť podmienky pre rozvoj bývania na požadovanej kvalitatívnej úrovni a zároveň cenovo dostupné pre obyvateľov.

Základné údaje o počte domov, bytov, štruktúre ich vlastníctva, o priemernom veku a o počte neobývaných domov sme čerpali z údajov SOBD 2011. Súhrnný prehľad o týchto ukazovateľoch za celé sledované územie sa nachádza v archíve žiadateľa. Porovnanie stavu obývaných a neobývaných domov v jednotlivých obciach je v grafe – Domový a bytový fond v obciach sledovaného územia.

Graf č. 7 – Domový a bytový fond za sledované územie

Zdroj: SOBD, 2011

Počet neobývaných domov v území je veľmi vysoký a podľa zisťovaní v obciach ich počet stále narastá, najmä v malých a odľahlých obciach. Veľká časť neobývaných bytov je určitou rezervou pre skvalitňovanie domového fondu, nakoľko po ich rekonštrukcii sa zvýši spravidla ich vybavenosť. Takmer u polovice neobývaných bytov nie sú špecifické dôvody neobývanosti uvedené – často ide o opustené rodinné domy v dôsledku odchodu obyvateľstva do blízkych miest, nezaujím mladých rodín o bývanie v nevyhovujúcich starých bytoch s nedostatočným technickým vybavením, prípadne o ďalšie dôvody.

V štruktúre vlastníctva v riešenom území prevažujú domy vo vlastníctve fyzických osôb 82 %. Vlastníctvo štátu a bytových družstiev je minimálne, - pohybuje sa pod hranicou 0,5 %. Vo vlastníctve obcí je 2 % domového fondu. Tento údaj sa zvýšil v porovnaní s rokom 2001 o 1,7 %, čo znamená, že obce sa snažia stavať obecné byty, ktoré prenajímajú občanom.

Cestovný ruch, rekreačné, ubytovacie a stravovacie zariadenia

Cez vidiecky turizmus sa do procesu turizmu a rekreácie zapája vidiecke osídlenie, a to:

- tvorbou a prevádzkovaním konkrétnych produktov cestovného ruchu
- zabezpečením vybavenosti a služieb pre CR priamo v obciach,
- zabezpečením rekreačného pobytu v obciach a osadách, pričom tieto môžu získať aj funkciu rekreačného útvaru,
- poznávaním vidieckeho spôsobu života až aktívnou prácou v rámci tzv. agroturistiky.

Pre niektorú z týchto funkcií majú predpoklady takmer všetky obce, lebo rozvoj vidieckeho turizmu značne závisí aj od iniciatívy orgánov obecných samospráv, miestnych podnikateľov a vlastných občanov. Dôkazom je aj investícia smerovaná do oblasti súkromného podnikania pre zlepšenie podmienok ubytovania v tzv. nízko kapacitnom ubytovaní prostredníctvom programu Leader v hodnote 717 697,66 eur nenávratného finančného príspevku.

V riešenom území sú aj predpoklady pre kulinársku turistiku – návštevníkov môže prilákať aj vychýrenou maďarskou a slovenskou kuchyňou. Kuchyňa územia OZ IKN, ktorá je vzácnou zmesou tradícií a kultúr (ktoré sa na tomto území dlhodobo dotvárali), je oddávna založená na troch princípoch: vynikajúca kvalita surovín, generáciami k dokonalosti dopracované tradičné receptúry a dostatok času a poctivosti pri príprave jedál (varenie je doteraz v mnohých rodinách láskyplným obradom). Veľkú tradíciu tu majú aj hody, jarmoky, trhy, fašiangové slávnosti, vinobranie, dožinkové slávnosti – tieto každoročne organizované kultúrne podujatia tiež predstavujú zaujímavý turistický produkt. Z organizovaných podujatí ešte treba spomenúť športové podujatia, ktoré sa tešia veľkej návštevnosti (predovšetkým futbalové zápasy sú populárne).

Súčasná úroveň návštevnosti a aktívneho cestovného ruchu v riešenom území je zatiaľ veľmi nízka, cestovný ruch v súčasnosti zatiaľ nemá merateľný význam (na jeho území sa nachádza stále málo zariadení služieb cestovného ruchu, ako reštaurácie, ubytovne atď.), z hľadiska

turistiky je územie využívané veľmi málo. V blízkej budúcnosti prvoradou úlohou pre rozvoj cestovného ruchu bude vytvoriť konkrétne produkty cestovného ruchu a následne zabezpečovať vysoko kvalitné služby cestovného ruchu (ubytovacie, stravovacie), ako aj rozvíjať kvalitnú propagáciu a marketingové aktivity produktov.

Objekty

Hodnota majetku obce spolu s vyhodnotením investičnej činnosti obce má priblížiť hodnotu nehnuteľného majetku a jeho približnú súčasnú trhovú hodnotu majetku. Tieto údaje sú ešte doplnené o zoznam voľných hospodárskych budov v území a prehľad o nich. Boli skúmané najmä budovy, ktoré stratili svoje pôvodné využitie a predstavujú mŕtvy kapitál, ktorý je však potenciálom pre rozvoj iných podnikateľských aktivít či už obce alebo iných investorov. V rámci tohto prieskumu sa sledovali aj budúce plánované aktivity obcí v oblasti investičnej činnosti. Údaje o plánovaných investičných aktivitách sú významným zdrojom údajov pre tvorbu návrhovej časti integrovanej stratégie, preto je dôležité dať dôraz aj na kvalitatívnu stránku prípravy týchto aktivít (územnoplánovacia pripravenosť, platná stavebná dokumentácia, vydané stavebné povolenie, vysporiadané vlastnícke vzťahy a i.). Voľné budovy a plochy sa nachádzajú takmer v každej obci sledovaného územia. U väčšiny obcí sa jedná o administratívne a výrobné budovy bývalých JRD a nevyužitú obecnú budovu. Vlastníkmi objektov sú obce, cirkev, pozemkový fond a súkromné osoby. Budúcemu využitiu voľných priestorov a areálov bránia nejasné majetkovo-právne vzťahy.

Technická infraštruktúra

Dopravné väzby riešeného územia

Urbanizačnou osou veľkokrtíšskeho okresu je os Zvolen – Veľký Krtíš – hranica Maďarskej republiky, na rozhraní Krupinskej planiny a Ipeľskej kotliny. Základ dopravného skeletu predstavuje súčasná trasa cesty I/75 a II/527. Cesta I/75, Levice – Veľký Krtíš – Lučenec, smer západ – východ a cesta II/527 v smere Zvolen – Veľký Krtíš – Slovenské Ďarmoty (hranica s MR) – Šahy. Dĺžka komunikácií v sledovanom území predstavuje celkom 198 km. Z toho je miestnych komunikácií 122,75 km a ciest II. Triedy 45,4 km. V hodnotenom území sa nenachádza železničná trať – železničná doprava.

Verejná hromadná doprava

Hromadnú autobusovú dopravu pre obce sledovaného územia zabezpečuje SAD autobusovými spojmi s priamym spojením obcí so sídelnými útvarmi Veľký Krtíš, Lučenec, Šahy a Bratislava. Počet spojov v pracovných dňoch je postačujúci. Z časového hľadiska absentujú spoje po 17,30 hod. v pracovných dňoch a v dňoch pracovného pokoja počas celého dňa. Nevyhovujúcu

hromadnú autobusovú dopravu majú obce, ktoré sa nachádzajú mimo hlavných dopravných tepien (cesta I. a II. Triedy). Sú to napr. obce Olováry, Kováčovce, Chrastince, Čeláre.

Statická doprava

V obciach sú vybudované parkovacie plochy pri objektoch občianskej vybavenosti – obecné úrady, obchody, kultúrne domy, cintoríny, pošty, autobusové zastávky. Väčšina má kvalitný povrch. Na krátkodobé parkovanie sa používajú väčšinou obslužné komunikácie.

Pešia doprava

Pešia doprava je vzhľadom na intenzitu dopravy na ceste II/527 nebezpečná (Slovenské Ďarmoty, Koláre), miestami sú vybudované chodníky popri cestách. Pešia doprava pri cestách tretej triedy je relatívne bezpečná, nakoľko intenzita dopravy nie až taká silná. Väčšina obcí má však vybudované len čiastočne chodníky v obciach.

Komunikačná infraštruktúra

Riešené územie má dostatočné pokrytie signálom verejnoprávnej TV a dvomi komerčnými TV, signálom Slovenského rozhlasu a ďalšími rádiostanicami. Káblová TV je v obci Vinica. Pokrytie signálom všetkých troch mobilných operátorov je dostatočná (70 – 95%). V niektorých obciach verejne prístupné miesto, kde je možné využívať internet. Záujem tu majú prevažne deti a mladí ľudia, ale čím ďalej tým menší, nakoľko internetizácia domácnosti je na dobrej úrovni. Všetky základné školy, sú vybavené výpočtovou technikou a prístupom na internet. Obecné úrady sú pripojené na 95 % na internet.

Zásobovanie pitnou vodou – vodovod je zavedený vo všetkých obciach sledovaného územia.

Odkanalizovanie a čistenie odpadových vôd – kanalizáciu majú zavedené obce Opatovská Nová Ves, Slovenské Ďarmoty a Záhorce. Čistiarne odpadových vôd (ČOV) sú vybudované v obciach Opatovská Nová Ves, Slovenské Ďarmoty a Záhorce. Stav v odkanalizovaní obcí sa nepodarilo zlepšiť od roku 2008, kedy bola vybudovaná kanalizácia v obci Slovenské Ďarmoty. Odvtedy v území nebola odkanalizovaná žiadna ďalšia obec, nakoľko malé obce nemajú možnosť uchádzať sa o zdroje EÚ na vybudovanie kanalizácie a ČOV.

Vo všetkých obciach sledovaného územia sa realizuje zber TKO. Takmer vo všetkých obciach je zber klasický, mnohé obce aj separujú.

Elektrická energia je zavedená vo všetkých obciach a to káblovým alebo vzdušným vedením. Telefónny rozvod je zavedený tiež vo všetkých obciach sledovaného územia.

Školstvo a vzdelávanie

- plnoorganizované základné školy sú v obciach Nenince, Želovce, Bušince a Vrbovka, v obciach Opatovská Nová Ves, Olováry sú len ročníky 1 – 4.
- Gymnázium Augusta Horislava Škultétyho vo Veľkom Krtíši - štvorročná forma so všeobecným zameraním a osemročná forma so zameraním na cudzie jazyky.
- Stredná odborná škola Veľký Krtíš - príprava absolventov v strojárskych a elektrotechnických profesiách pre stroje a zariadenia, strojné obrábanie, zváranie kovov a v elektrotechnických slaboprúdových pre spotrebnú elektroniku a počítače
- Stredná odborná škola Želovce – perspektívne zameraná na záhradníctvo a agropodnikanie
- Spojená škola v Modrom Kameni sa skladá z dvoch organizačných zložiek – Obchodná akadémia a Stredná odborná škola obchodu a služieb

V riešenom území sa stredné školy okrem Želoviec nevyskytujú, nachádzajú sa v okresnom meste Veľký Krtíš a v meste Šahy.

MAS č. 9 – Počet žiakov v ZŠ a detí v MŠ v sledovanom území

Školský rok	Počet žiakov	Počet detí
2013/2014	1 021	364

Zdroj: obce, rok 2014

V území dochádza postupne k výraznému znižovaniu počtu žiakov. Je to spôsobené aj tým, že rodičia pracujúci v meste nosia svoje deti zo sebou do mestských základných škôl.

Oblasť sociálnych vecí a zdravotníctva

- Terénne sociálne služby: opatrovateľskú a prepravnú službu poskytuje v okrese len Ing. Katarína Lukáčová ADOS TOP-MED so sídlom vo Veľkom Krtíši, Ul. Nemocničná 1.
- Domov dôchodcov a domov sociálnych služieb, Veľký Krtíš
- Domov sociálnych služieb, Čeláre Kirt'
- Všeobecná nemocnica s poliklinikou Veľký Krtíš, n.o.
- Ambulancie lekárov sa nachádzajú v obciach: Lesenice (2x do týždňa všeobecný lekár pre dospelých), Čeláre (všeobecný pre dospelých), Olováry (všeobecný pre dospelých), Bušince (detský, všeobecný pre dospelých), Želovce (detský, všeobecný pre dospelých), Nenince (detský, všeobecný pre dospelých).
- Lekárne sa nachádzajú v obciach: Nenince a Bušince

Iné verejné služby

Samosprávy majú zastúpenie v každej členskej obci verejno-súkromného partnerstva a zabezpečujú verejné služby v oblasti nakladania s komunálnym odpadom, údržby verejných priestranstiev, udržiavania čistoty v obci, správu a údržbu verejnej zelene a verejného osvetlenia, zásobovanie vodou, odvádzanie odpadových vôd, nakladanie s odpadovými vodami zo žump, sociálnej oblasti, školstva a životného prostredia.

- o kultúrne, historické a prírodné zdroje

Na základe prieskumu primárnych zdrojov bol vyhodnotený sumár a stav rôznych kultúrnych zariadení a historických zdrojov v obci. Veľmi dobre sú obce vybavené typickým zariadením, ktorým je kultúrny dom. Tieto zariadenia sa tradične používajú na celé spektrum kultúrno-spoločenských podujatí, väčšinou majú polyfunkčné využitie. Obecné múzeum sa nachádza v obciach Bušince a Vrbovka. Vo Vrbovke sa nachádza Mikszáthovo múzeum v areáli ZŠ. V každej obci sa nachádza knižnica, ktorá býva umiestnená v kultúrnom dome, na obecnej úrade alebo v škole. Kaštiele sa nachádzajú v 3-och obciach a v Čelároch a Záhorciach sú dva. Kaplnky, božie muky, studničky, významné hroby, zvonice, farský úrad majú početné zastúpenie v území. Častým prvkom v obciach sú rôzne pamätníky padlým hrdinom, pamätné hroby a hrobky, sochy svätých a rôzne kríže či na cintoríne alebo pri cestách. V obci Vrbovka sa tiež nachádza archeologické nálezisko z doby bronzovej. V obci Slovenské Ďarmoty je archeologické nálezisko Avarov z neolitu.

Ľudové zvyky, remeslá a tradície sú v danom území uchovávané z generácie na generáciu. Kultúrno-spoločenský život obyvateľov bol neodmysliteľne spätý s ľudovotradičnými zvyklosťami. Celý rok sa s pravidelnosťou dodržiavali zvyky a obyčaje zamerané na hospodársku alebo spoločenskú stránku života, prihliadnuc na súvislosť s cirkevným poriadkom, s rôznymi menami, ale i s príslušným časovým obdobím a jeho zvláštnosťami. Niektoré sa zachovali od čias pohanského osídlenia. Každý rok sú organizované netradičné aktivity s charakterom nadregionálnej (Jazdecké preteky) a regionálnej atraktivity (obecné oslavy v jednotlivých obciach).

V rámci auditu ľudských zdrojov sa skúmal aj potenciál rôznych kultúrnych a spoločenských organizácií, ktoré sú v riešenom území nositeľmi aktivít, ktoré spájajú občanov jednotlivých obcí

aj celého územia a ktoré sa môžu podieľať na tvorbe stratégie a jej realizácii. V riešenom území sa vyskytuje iba jediná obec, kde nie je žiadna spoločenská organizácia – obec Zombor. Najbohatší spolkový život je v obciach Želovce, Nenince a Kováčovce, čo je pochopiteľné aj vzhľadom na počet obyvateľov aj možnosti podpory činnosti týchto subjektov z rozpočtu samosprávy. Medzi spoločenskými organizáciami prevažujú „typické“ spoločenské organizácie, ako je Matica slovenská, poľovnícke združenia, urbárske spoločnosti, Jednota dôchodcov a pod, avšak zastúpené sú aj Občianske združenia so špecifickými cieľmi a oblasťami pôsobenia (vinohradníctvo, vzdelávanie a informovanie občanov, regionálny rozvoj, tradičné remeslá – tkanie kobercov...), ktoré sú významnými nositeľmi aktívneho postoja obyvateľov k záujmu o veci verejné. Úroveň aktivity týchto združení je rôzna.

Prírodné zdroje

Výskyt a využitie nerastných surovín

Geologická stavba okresu Veľký Krtíš nedáva predpoklad výskytu ložísk rudných surovín, preto na území celého okresu Veľký Krtíš sú zastúpené len nerudné a energetické suroviny. Z nerudných sú to zlievárenské piesky, stavebné suroviny - stavebné piesky, štrkopiesky, tehliarske suroviny a stavebný kameň.

V území sa ďalej nachádzajú chránené územia, ktoré sú lokalizované v obciach Kováčovce, Kiarov, Vrbovka. Chránené stromy sa nachádzajú v obci Záhorce. Chránené územia európskeho významu sa dotýkajú obcí Kiarov a Kováčovce. Chránené vtáčie územia zasahujú do katastrálnych území obcí Čeláre, Záhorce, Kiarov, Kováčovce, Chrastince, Vrbovka, Slovenské Ďarmoty a Koláre. Mokrade sa vyskytujú v katastrálnych územiach týchto obcí: Bušince, Čeláre, Kováčovce, Kiarov, Vrbovka, Olováry, Čeláre, Slovenské Ďarmoty, Bušince, Bátorová, Glabušovce.

- o dostupné finančné zdroje, rozpočty a majetok obcí,

Pri stanovení hodnoty majetku obcí sa vychádzalo zo zistených údajov priamo v každej obci. Údaje boli spracované samostatne za každú obec tak, že dokumentujú nadobúdaciú hodnotu majetku a poslednú účtovnú zostatkovú hodnotu. Majetok obcí väčšinou tvoria budova obecného úradu, kultúrny dom, požiarna zbrojnica, zdravotné stredisko, základná a materská škola, dom smútku, objekty rôznych služieb, dedinské múzeá, prípadne poľnohospodárska pôda. Získané údaje za jednotlivé obce sú sústredené v archíve žiadateľa.

Počas predchádzajúcich 5 rokov získali niektoré obce územia finančné prostriedky, ktoré zhodnotili majetok obcí z Regionálneho operačného programu. Hodnota majetku vďaka týmto investíciám je vyššia. Prostriedky boli investované do rekonštrukcie škôl, do revitalizácie obcí a do rekonštrukcie hasičského objektu. Ďalším zdrojom, ktorý zvýšil majetok obcí bol program Leader, opatrenia určené pre obnovu a rozvoj obcí. Tieto prostriedky boli investované do zlepšenia infraštruktúry obcí (napr. rekonštrukcie domov smútku, výstavba ihrísk, chodníkov a do úpravy verejnej zelene a parkov). Program Leader podporil aj súkromný sektor, kde bolo preinvestovaných na rekonštrukciu rodinných domov, kde sa poskytuje ubytovanie 717 697 eur, čo bolo 50 % celkového rozpočtu projektu. Podrobný rozpis investícií je prístupný na web stránke žiadateľa.

Vďaka finančnej pomoci z fondov EU vznikol v území netradičný produkt, ktorý svojou zvláštnosťou priťahuje čoraz viac návštevníkov. Jedná sa o produkt „Ekomúzeum Hontu“, ktorý je aplikovaný vo viacerých obciach územia. V území je vytvorená sieť múzeí (inovatívny prvok) ako súbor zaujímavostí a zážitkov, ktoré predstavujú minulosť a súčasnosť daného regiónu.

Okrem finančných prostriedkov opatrenia 19.4 Podpora na prevádzkové náklady a oživenie je schopné MAS zabezpečiť tieto prostriedky: členské príspevky od členov OZ IKN, príjmy z darov, príjmy z dotácií a grantov získaných z verejných zdrojov (vlastné projekty), príjmy z vlastnej činnosti, sponzorské príspevky, pôžičky, úvery, úroky.

- o ekonomické zdroje – oblasť podnikania (podnikateľské zázemie, štruktúra podnikov), tvorby pracovných miest, zastúpenie ekonomických sektorov, zamestnanosť/nezamestnanosť a pod., oblasť poľnohospodárstva, cestovného ruchu a pod.

Okres Veľký Krtíš leží v južnej časti Banskobystrického kraja. Medzinárodné postavenie územia OZ IKN je výnimočné vo vzťahu k bezprostrednému susedstvu s Maďarskou republikou, čo možno považovať za jeden z významných podnetov pre jeho ďalší ekonomický rozvoj. Táto výhoda sa osvedčila už v predchádzajúcom procese implementácie programu Leader, kedy MAS Partnerstvo Krtíšskeho Poiplia sa zúčastnilo ako partner vo viacerých projektoch v spolupráci s maďarskými partnermi. Okres patrí z hľadiska rozvoja priemyselnej výroby k najzaostávajúcejším okresom nielen v BBSK ale aj v SR. Hospodárska základňa okresu dosahuje neuspokojivé výsledky vo výrobe tovaru v priemysle, v objeme stavebnej produkcie, v maloobchodnom predaji a vo vybraných trhových službách. Čiastočne lepšie výsledky vykazuje v preprave tovaru cestnou dopravou.

V blízkosti územia sa nachádza priemyselný park Malý Krtíš, ktorý je možné považovať za veľkého zamestnávateľa. Celková plocha parku je 200 000 m². Prvým investorom bola v roku 2004 talianska firma TECHNOGYM E.E., s. r.o. známa ako svetový výrobca zariadení do fitnesscentier. V súčasnosti firma zamestnáva približne 500 zamestnancov a to najmä zásluhou svojej druhej investície, ktorá sa uskutočnila v roku 2008. Ďalším investorom je talianska firma SISME SLOVAKIA, s.r.o.. Nový závod na výrobu elektromotorov je súčasťou priemyselného parku od roku 2008. Výrobu začali o rok neskôr, v roku 2009 a v súčasnosti firma zamestnáva približne 180 zamestnancov. V blízkosti obce Nová Ves, ktorá je vzdialená od okresného sídla len 3 km je vybudovaný mini priemyselný park, ktorý zamestnáva viac ako 200 ľudí a v súčasnej dobe sa bude ďalej rozširovať a bude v ňom vytvorených ďalších 120 pracovných miest. Ďalší významný priemyselný park sa nachádza v susednom Maďarsku v katastri obce Sudice, kde je niekoľko zahraničných firiem a viac ako 1 000 pracovných miest. Medzi nimi sú zamestnaní aj občania OZ PKP, ktorí sem denne dochádzajú za prácou.

Celkový počet fyzických osôb (živnostníci, SHR a slobodné povolania) je 225 za celé sledované územie k dátumu 31.12.2014. Občania využívajú aktívnu politiku trhu práce pre začatie podnikania už oveľa v menšej miere ako v predchádzajúcom období. Situácia sa zmenila od času novelizácie Zákona o službách zamestnanosti č. 5/2004 Z.z., ktorý zmenil podmienky poskytovania príspevku na začatie podnikania aj na zriadenie chránenej dielne. Počet živnostníkov výrazne klesol v roku 2004, nakoľko sa zvýšila aj odvodová povinnosť a ekonomickejším sa javí podnikanie formou právnickej osoby. Počet právnických osôb podnikajúcich priamo v území je 169. Prevažujúcimi činnosťami je potravinárska výroba, poľnohospodárstvo, stavebná činnosť, obchodná a reštauračná činnosť. Aktuálna miera nezamestnanosti v okrese Veľký Krtíš k 31.10.2014 bola 22,44 %. Obyvatelia sa prestávajú spoliehať na štát, hľadajú si prácu ďalej od miesta bydliska, alebo podnikajú. Mnohí dochádzajú za prácou do blízkeho Maďarska, kde je viac príležitostí ako na vidieku v sledovanom území.

Najsilnejší sektor v sledovanom území je primárny. Zamestnáva najväčší počet obyvateľov v sledovanom území, čo vystihuje aj základnú charakteristiku regiónu – prevažne poľnohospodársky. Najväčším zamestnávateľom je pekáreň Sklabiná, Poľnohospodárske družstvo Nenince, SK-Agroipeľ, s.r.o.. Sú to všetko subjekty, ktoré už na trhu pôsobia niekoľko rokov a majú zachovanú stabilitu v oblasti zamestnanosti.

Sekundárny sektor je orientovaný prevažne na spracovanie dreva (stolárska výroba), stavebný priemysel a strojársky priemysel. Zamestnáva dosť veľkú časť obyvateľstva sledovaného

územia. Priamo v území je etablovaných niekoľko malých súkromných firiem, ktoré sú väčšinou živnostníkmi a zamestnávajú maximálne 5 osôb. Väčšia časť obyvateľstva dochádza za prácou do okresného sídla a do blízkej Maďarskej republiky, kde sa nachádzajú priemyselné objekty strojárskoho charakteru.

Terciárny sektor: Služby v obciach sú rozmanité a na rôznej úrovni. Najpestrejšie sú v obci Nenince, Bušince a Želovce, kde konkurenčné prostredie zaručuje aj rast kvality. V obci Želovce sa nachádza aj vodná nádrž a tiež stravovacie kapacity. Je to obec s najlepšou infraštruktúrou v oblasti služieb (1289 osôb). Ďalšou obcou sú Bušince (1467) a Nenince (1361 osôb), kde je terciárny sektor tiež na dobrej úrovni. Naopak, najnižšia úroveň je v takých obciach, kde je počet obyvateľov nižší ako 200 (Glabušovce 123, Zombor 140). V týchto obciach sa predáva napr. chlieb a mlieko stále na objednávku alebo vôbec nie sú v prevádzke žiadne predajne potravín.

Zamestnanosť vo verejných inštitúciách je značná vo všetkých obciach. Jedine malé obce s prestárlym obyvateľstvom nevykazujú v tejto oblasti zamestnanosť. Verejné inštitúcie zahŕňajú verejnú správu, školstvo, zdravotníctvo a sociálne služby. Veľká časť obyvateľstva je zamestnaná vo verejných inštitúciách v okresnom meste, kde sa nachádza široké zastúpenie týchto inštitúcií.

Významní zamestnávateľia sa nachádzajú v okresnom meste Veľký Krtíš, v susednom Maďarsku a meste Šahy, ktoré leží v susednom okrese Levice.

MAS č. 10 - Počet fyzických osôb a právnických podľa obcí v sledovanom území

	Počet fyzických osôb	Počet právnických osôb
Vrbovka	2	1
Glabušovce	0	2
Čeláre	5	2
Kiarov	1	1
Kováčovce	1	3
Olováry	5	0
Zombor	2	3
Bátorová	4	2
Želovce	94	47
Chrastince	1	2
Koláre	3	8
Obeckov	23	1
Lesenice	1	8
Sklabiná	39	16
Nenince	22	17
Opatovská Nová Ves	9	8

Slovenské Ďarmoty	1	18
Záhorce	2	10
Bušince	10	20
SPOLU:	225	169

Zdroj: ŠÚ SR, 2014

MAS č. 11 - Zoznam najväčších zamestnávateľov v sledovanom území

Názov subjektu	Počet zamestnancov	Výrobná činnosť
SK - Agroipeľ, s.r.o.	7	Poľnohospodárska prvovýroba
PAUMAN plus ,s.r.o	24	Výroba pekárenských výrobkov
PD Nenince	45	Poľnohospodárska prvovýroba
Pekáreň Sklabiná	21	Výroba pekárenských výrobkov
ERCE, s.r.o.	42	Výroba cestovín

Zdroj: vlastný prieskum a UPSVaR Veľký Krtíš, 2014

Rozvojové zámery podnikateľských subjektov a zároveň zamestnávateľov sú v oblasti zvyšovania konkurencieschopnosti výroby a v oblasti zvýšenia kvality výroby. Podnikatelia v oblasti poľnohospodárskej činnosti (Jana Ďuriková VITIS, Poľnohospodárske družstvo Nenince) chcú realizovať svoje rozvojové zámery v oblasti diverzifikácie poľnohospodárskych činností – rozvoj oblasti cestovného ruchu (ubytovacie a stravovacie kapacity, vínná cesta).

MAS č. 12 - Zoznam najväčších podnikateľov a zamestnávateľov mimo sledovaného územia

Názov subjektu	Počet zamestnancov	Výrobná činnosť
PRP s.r.o.	50 - 100	Pílenie dreva
PRP PLUS, s.r.o.	50 - 100	Pílenie dreva
AGRO MOVINO	50 - 100	Výroba a predaj vína
ZAEL, s.r.o.	50 - 100	Výroba trvanlivého pečiva a cestovín
PAZZ, s.r.o.	200 a viac	Odevná výroba
Technogym E.E., s.r.o.	400 - 500	výroba zariadení na posilňovanie
SISME	150 - 180	Strojárska výroba
COOP Jednota, SD	100 - 200	maloobchod
FurniFinish, s.r.o.	50 - 100	Výroba nábytku

Priemyselný park Malý Krtíš sa začal budovať v roku 2001 pri obci Malý Krtíš. Celková plocha parku je 200 000 m². Prvým investorom bola v roku 2004 talianska firma TECHNOGYM E.E., s. r.o. známa ako svetový výrobca zariadení do fitnesscentier. V súčasnosti firma zamestnáva približne 500 zamestnancov a to najmä zásluhou svojej druhej investície, ktorá sa uskutočnila v roku 2008.

Ďalším investorom je talianska firma SISME SLOVAKIA, s.r.o. Nový závod na výrobu elektromotorov je súčasťou priemyselného parku od roku 2008. Výrobu začali o rok neskôr, v roku 2009 a v súčasnosti firma zamestnáva približne 180 zamestnancov. Potenciál priemyselného parku Malý Krtíš predstavujú dve parcely, jedna s rozlohou 26 000 m² a druhá s rozlohou 5 000 m². V obci Nová Ves vyrástol v roku 2013 ďalší malý priemyselný park, kde sa etablovala firma, ktorá pred tým sídlila v okresnom meste Veľký Krtíš. Jedná sa o belgickú firmu FURNI FINISH, spol. s r.o., ktorá sa zaoberá výrobou nábytku. Prestáhovala svoje prevádzky to jednej haly z obce Tupá a z Veľkého Krtíša. Svoje pôvodné priestory prenajala iným nábytkárskym firmám. Časť objektu v obci Nová Ves bude prenajímať firme Forscher Slovakia s. r. o., ktorá sa zaoberá výrobou káblov a vytvorí niekoľko desiatok pracovných miest. Všetky menované firmy majú svoje rozvojové zámery, ktoré zvýšia ich konkurencieschopnosť a informovanosť v oblasti vedy a výskumu a plánujú nielen udržať svoju činnosť, zamestnanosť ale sa aj stále rozvíjať.

Podnikateľské zázemie v sledovanom území tvoria bankové inštitúcie, poradenské inštitúcie a združenia podnikateľov. V sledovanom území je v 12-tich obciach zriadená poštová banka (Bušince, Želovce, Lesenice, Slovenské Ďarmoty, Vrbovka). V obci Slovenské Ďarmoty je niekoľko zmenární a benzínová pumpa. Najbližšia banková infraštruktúra je v okresnom meste Veľký Krtíš, kde sa nachádza spolu 6 bánk (Slovenská sporiteľňa, OTP banka, Prima banka, VUB banka, ČSOB a Poštová banka). Tatra banka sa nachádza v Lučenci a Slovenská záručná a rozvojová banka má sídlo v Rimavskej Sobote.

Poradenské inštitúcie, ktoré sa špeciálne zaoberajú malým a stredným podnikaním priamo v sledovanom území nie sú etablované. Najbližšie sú v okresnom meste Veľký Krtíš (Centrum prvého kontaktu pre podnikateľov, Regionálna rozvojová agentúra). V regióne pôsobí aj Regionálna poľnohospodárska a potravinárska komora, ktorej poslaním je uplatňovanie

oprávnených spoločných záujmov svojich členov pri tvorbe hospodárskej a sociálnej politiky, podpora a ochrana podnikania svojich členov v záujme rozvoja poľnohospodárstva a potravinárstva. Členmi sa môžu stať fyzické a právnické osoby, ktoré vykonávajú podnikateľskú činnosť v poľnohospodárstve a potravinárstve.

Nezamestnanosť

Najvýznamnejším ukazovateľom situácie na trhu práce je miera nezamestnanosti, ktorá je jedným zo základných kritérií pre klasifikovanie problémových regiónov. Sprievodným javom vysokej miery nezamestnanosti je sociálna a ekonomická ohrozenosť. Ekonomická recesia, likvidácia veľkých zamestnávateľov a nízka reštrukturalizácia ekonomickej základne vyvolala aj v riešenom území silný tlak na trh práce. Riešené územie ako aj samotný okres Veľký Krtíš patria medzi regióny SR s najvyššou mierou nezamestnanosti. Zo 79 okresov SR okres Veľký Krtíš k 31.12.2014 mal 6. najvyššiu mieru evidovanej nezamestnanosti – 22,17 % (priemer SR bol 12,29 %, priemer za Banskobystrický kraj 17,22 %). Okres Veľký Krtíš patrí dlhodobo medzi regióny, kde je miera nezamestnanosti jedna z najvyšších v rámci SR. Miera nezamestnanosti za rok 2014 v sledovanom území dosahovala hodnotu 24,13 %, výrazné zlepšenie vývoja zamestnanosti nenastalo. Pretrvával nedostatok voľných pracovných miest počas celého roku 2014. Vysokú mieru nezamestnanosti v území ovplyvňuje nevhodná vzdelanostná štruktúra obyvateľstva, nerozvinutá priemyselná výroba, nedostatok zahraničného kapitálu a vhodných regionálnych projektov, ako aj značná koncentrácia rómskeho obyvateľstva.

MAS č. 13 - Miera nezamestnanosti v sledovanom území k 31.12.2014

OBEC	CELKOM			INDISPONIBILNÍ			DISPONIBILNÍ			EAO	% miera
	muž	žena	celkom	muž	žena	celkom	muž	žena	celkom		
Glabušovce	3	10	13	1	1	2	2	9	11	47	23,40
Kiarov	15	12	27	1	1	2	14	11	25	133	18,80
Kováčovce	16	12	28	2	0	2	14	12	26	184	14,13
Olováry	16	18	34	2	1	3	14	17	31	133	23,31
Vrbovka	17	19	36	2	4	6	15	15	30	150	20,00
Zombor	10	7	17	0	0	0	10	7	17	61	27,87
Čeláre	29	19	48	3	4	7	26	15	41	155	26,45
Záhorce	20	28	48	5	6	11	15	22	37	323	11,46
Slovenské Ďarmoty	46	40	86	5	2	7	41	38	79	265	29,81
Opatovská Nová Ves	44	35	79	5	6	11	39	29	68	323	21,05
Lesenice	48	54	102	9	16	25	39	38	77	260	29,62
Bátorová	25	22	47	3	3	6	22	19	41	196	20,92

Chrastince	24	30	54	2	5	7	22	25	47	116	40,52
Koláre	23	20	43	3	3	6	20	17	37	130	28,46
Želovce	115	101	216	6	16	22	101	85	186	655	23,78
Nenince	110	100	210	5	15	20	108	89	197	640	25,90
Sklabiná	49	39	88	3	6	9	40	30	70	255	20,05
Obeckov	40	30	70	4	5	9	30	28	58	313	23,25
Bušince	114	104	218	7	18	25	107	86	193	648	29,78
Spolu	764	700	1464	68	112	180	679	592	1271	4987	24,13

Zdroj. UPSVaR Veľký Krtíš

Početnú skupinu nezamestnaných tvorili UoZ so základným vzdelaním – až 29,82 %, celkom 627 uchádzačov a vyučení UoZ – až 42,81 %, celkom 900 uchádzačov. Z celkového počtu UoZ tvoria početnú časť uchádzači evidovaní viac ako 24 mesiacov, a to až 39,19 %, čo je 887 osôb. Táto skupina uchádzačov je v podstate na trhu práce nepoužiteľná, nakoľko za viac ako 2 roky stratili pracovné návyky a je veľmi ťažké pre nich nájsť zamestnanie. Toto je v území ale aj v okrese Veľký Krtíš veľká hrozba pre budúcnosť. Vzniká početná skupina osôb, ktorí sú buď nad 50 rokov a nemajú šancu si už viac nájsť prácu, preto do dôchodku zotrávajú v evidencii a skupina mladých ľudí, ktorí nikdy nepracovali a nemali šancu získať pracovné návyky.

Vývojové trendy v nezamestnanosti v prepojení na vek a vzdelanie

Napriek tomu, že miera nezamestnanosti v sledovanom území klesla, v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi sa situácia vo vekovej a vzdelanostnej štruktúre uchádzačov nezmenila. V evidencii sa stále nachádzajú osoby, ktorých vek je mnohokrát limitujúcim faktorom pre prijatie do zamestnania hlavne mimo regiónu. Vzdelanostná štruktúra uchádzačov je z pozície zamestnávateľov, ktorí potrebujú kvalifikovanú a zručnú pracovnú silu nepoužiteľná. Vývojové trendy v prepojení na vek a vzdelanie uchádzačov jednoznačne preferujú možnosť tvorby pracovných príležitostí priamo v regióne, na vidieku a preferujú také ciele vzdelávacie programy, ktoré prinesú uchádzačom také zručnosti, s ktorými budú na trhu práce umiestniteľní.

Oblasť cestovného ruchu, poľnohospodárstvo

Riešené územie má reálny potenciál predovšetkým pre rozvoj vidieckej turistiky vrátane agroturistiky. Tieto aktivity sú bezprostredne späté s prírodou, krajinou a vidieckym prostredím, prispievajú k celkovému rozvoju územia. Pre vidiecku turistiku majú predpoklady takmer všetky obce, ale rozvoj vidieckeho turizmu značne závisí aj od iniciatívy orgánov obecných samospráv, miestnych podnikateľov a vlastných občanov. Najvýhodnejšie podmienky majú obce so

špecifickými podmienkami, napr. pre vinárstvo (Nenince, Opatovská Nová Ves, Želovce). Významnou zmenou smerom k rozvoju cestovného ruchu je vybudovaný most cez rieku Ipeľ v obci Peťov. Tento otvoril možnosti pre prílev turistov z Maďarskej republiky.

V riešenom území turisticky najhodnotnejšie sú nasledovné lokality: vinohrady s vinohradníckymi domčekmi (obyčajne sa nachádzajú vedľa obcí, niektoré majú už vyše 100 rokov), vodné nádrže, malé lesíky a v neposlednom rade pamiatky tradičnej ľudovej kultúry reprezentované ľudovými architektonickými pamiatkami. Ľudové tradície (zvyky, spevy a tance) sa udržiavajú najmä prostredníctvom činností folklórnych súborov.

V riešenom území sú aj predpoklady pre kulinársku turistiku - návštevníkov môže prilákať aj vychýrenou maďarskou a slovenskou kuchyňou. Kuchyňa územia, ktorá je vzácnou zmesou tradícií a kultúr (ktoré sa na tomto území dlhodobo dotvárali), je oddávna založená na troch princípoch: vynikajúca kvalita surovín, generáciami k dokonalosti dopracované tradičné receptúry a dostatok času a poctivosti pri príprave jedál (varenie je doteraz v mnohých rodinách láskyplným obradom).

V riešenom území majú veľkú tradíciu aj hody, fašiangové slávnosti, vinobranie, dožinkové slávnosti – tieto každoročne organizované kultúrne podujatia tiež predstavujú zaujímavý turistický produkt. Významným podujatím organizovaným v obci Kováčovce sú Jazdecké Preteky, ktoré dosahujú celoslovenské rozmery. Z organizovaných podujatí v území ešte treba spomenúť športové podujatia, ktoré sa tešia veľkej návštevnosti (predovšetkým futbalové zápasy sú populárne).

Súčasná úroveň návštevnosti a aktívneho cestovného ruchu v riešenom území je zatiaľ veľmi nízka, cestovný ruch v súčasnosti zatiaľ nemá merateľný význam (na jeho území sa nachádza málo zariadení služieb cestovného ruchu, ako reštaurácie, ubytovne atď.), z hľadiska turistiky riešené územie je využívané veľmi málo, napriek tomu, že územie získalo z programu Leader prostriedky pre súkromný sektor na rozvoj ubytovania tzv. nízko kapacitného. V blízkej budúcnosti prvoradou úlohou pre rozvoj cestovného ruchu v území bude vytvoriť konkrétne produkty cestovného ruchu a naďalej zabezpečovať vysoko kvalitné služby cestovného ruchu (ubytovacie, stravovacie), ako aj rozvíjať kvalitnú propagáciu a marketingové aktivity produktov.

Hlavné investície do cestovného ruchu by mali smerovať do týchto oblastí:

- Investície do ubytovacích a stravovacích zariadení majú byť zamerané na rozšírenie kapacity ubytovacích zariadení v regióne, aby boli vytvorené podmienky pre pobytový cestovný ruch, najmä v rámci vidieckeho cestovného ruchu a agroturistiky. Veľký potenciál je aj v oblasti ubytovania v súkromí. Zlepšenie kvality poskytovaných služieb spôsobí, že do regiónu bude chodiť čoraz častejšie aj klientela, ktorá bude disponovať vyššími príjmami ako doteraz. V rámci investícií do skvalitnenia a rozšírenia doplnkových služieb ide o investície do vytvárania hmotných predpokladov pre realizáciu vybraných doplnkových športovo-rekreačných aktivít ako sú pešia turistika, lyžovanie (v severnej časti regiónu), cykloturistika a ostatné aktivity (pobyt pri vode, jazdectvo, poľovníctvo, rybolov). Skvalitnením a rozšírením doplnkových služieb sa zvýši atraktivnosť regiónu pre návštevníkov čo sa prejaví v tržbách ostatných zariadení (najmä ubytovacích a stravovacích).
- Investície z hľadiska športovo-rekreačnej a ostatnej vybavenosti by sa mali zamerať na nasledovné oblasti ako dobudovanie existujúcich stredísk cestovného ruchu pri vode, rozšírenie možností pre cykloturistiku a pešiu turistiku (vrátane nových náučných chodníkov).
- Investície do zlepšenia životných podmienok obyvateľov a návštevníkov regiónu by mali smerovať hlavne do oblastí ako zlepšenie podmienok pre kultúru a využitie voľného času alebo zlepšenie dopravnej dostupnosti regiónu, najmä pre návštevníkov z Maďarskej republiky. Súčasne do oblasti zveľadenia životného prostredia, je to najmä údržba kultúrnych a historických pamiatok, čistoty v obciach.

Aby sa stal vidiecky cestovný ruch skutočne nosným odvetvím v regióne a obciach s chýbajúcimi pracovnými príležitosťami je nevyhnutný jeho inštitucionálny systém. Ekonomické procesy, ochrana návštevníkov, udržiavanie a zveľadovanie prírodného prostredia i kultúrno–historických pamiatok, zlepšovanie materiálno–technickej základne a osvetová činnosť sú neodmysliteľnou súčasťou hospodárskeho i sociálneho života v stredisku cestovného ruchu, ktoré vyžadujú existenciu náležitého výkonného aparátu.

- Popis doteraz realizovaných aktivít v území, ich význam, prípadné nedostatky a pod.

Jednou z najvýznamnejších aktivít realizovaných v rokoch 2010 – 2015 bol program Leader. Príprava sa začala už v roku 2007. Tento rok bol zároveň aj rokom začiatku aktívnej spolupráce troch mikroregiónov a začiatkom realizácie spoločných aktivít v území.

Program Leader zvýšil majetok obcí prostredníctvom opatrení určených pre obnovu a rozvoj obcí. Tieto prostriedky boli investované do zlepšenia infraštruktúry obcí (napr. rekonštrukcie domov smútku, výstavba ihrísk, chodníkov a do úpravy verejnej zelene a parkov). Program Leader podporil aj súkromný sektor, kde bolo preinvestovaných na rekonštrukciu rodinných domov, kde sa poskytuje ubytovanie 717 697 eur, čo bolo 50 % celkového rozpočtu projektu. Takú istú čiastku investoval do územia aj súkromný sektor.

Vďaka finančnej pomoci z fondov EU vznikol v území netradičný produkt, ktorý svojou zvláštnosťou priťahuje čoraz viac návštevníkov. Jedná sa o produkt „Ekomúzeum Hontu“, ktorý je aplikovaný vo viacerých obciach územia. V území je vytvorená sieť múzeí (inovatívny prvok) ako súbor zaujímavostí a zážitkov, ktoré predstavujú minulosť a súčasnosť daného regiónu.

V roku 2014 a 2015 územie začalo tak pripravovať dokument Integrovaná stratégia rozvoja územia na obdobie rokov 2014-2020. Súčasťou aktivít bola aj animácia územia, oboznamovanie širokej verejnosti (občanov, podnikateľov, samosprávy a neziskových organizácií) o princípoch fungovania verejno-súkromného partnerstva typu Leader.

Význam doteraz realizovaných aktív v území:

- Reálna spolupráca sektorov – verejný, súkromný a občiansky s viditeľným výsledkom
- Spolupracou získaná schopnosť a ochota sektorov určovať priority a dohodnúť sa na poradí realizácie
- Majetkové zhodnotenie územia, zlepšenie infraštruktúry obcí
- Ponuka produktov cestovného ruchu v súkromnom sektore, vznik konkrétnych produktov cestovného ruchu a ich prezentácia aj iným územiach v rámci SR ale aj zahraničným turistom
- Podpora domácich výrobcov a ich aktívna propagácia
- Zviditeľnenie územia v rámci trhov na Slovensku aj v zahraničí
- Prezentácia kultúrneho dedičstva územia navonok

3.2 SWOT analýza

SWOT analýza územia reflektuje na všetky zdroje územia, s dôrazom na miestne špecifiká a rámcové predstavy o ďalšom vývoji regiónu. Závěry zistení sú zhrnuté vo výslednej SWOT analýze a následná identifikácia potrieb so zdôvodnením hierarchie a priorít

zohľadňuje reálne možnosti územia – toto je predmetom problémovej analýzy. Východiskové zdroje pre analýzu sú relevantné z vecného aj časového hľadiska.

Spoločná SWOT analýza za územie OZ IKN sa začala pripravovať už v roku 2007 počas prípravy prvej etapy spracovania integrovanej stratégie (audit územia). Počas týchto stretnutí s predstaviteľmi obcí, podnikateľov, neziskových organizácií a občanov prebehla diskusia o pozitívach, negatívach a o príležitostiach rozvoja pre územie. Na základe týchto stretnutí bola expertným spôsobom vytvorená kostra spoločnej SWOT analýzy pre celé územie, ktorá bola použitá v Integrovanej stratégii rozvoja územia Partnerstva Krtíšskeho Poiplia pre roky 2007 – 2013. V tom čase vytvorená SWOT analýza bola v súčasnej dobe doplnená, aktualizovaná a boli v nej zohľadnené skúsenosti a poznatky z územia získané počas implementácie programu Leader.

SWOT analýza je jedným z podkladov pre vytvorenie strategického rámca integrovanej stratégie rozvoja územia a má dve časti – analýza silných a slabých stránok a analýza príležitostí a ohrození:

- Analýza silných a slabých stránok monitoruje súčasný stav územia na základe auditu zdrojov. Ohodnocuje to, čo je v oblasti dostupné, či už negatívne alebo pozitívne. Zároveň berie na zreteľ fakt, že to čo je negatívne v súčasnosti nemusí byť negatívom aj v budúcnosti a naopak. Táto analýza načrtáva obraz súčasnej situácie.
- Analýza príležitostí a možných ohrození sa koncentruje na rozvoj územia z pohľadu budúcnosti a hľadá možnosti. Ide o dynamický obraz súčasnej situácie. Ide o tvorbu rozhodnutí o tom, čo zo súčasného stavu predstavuje rozvojovú príležitosť z pohľadu budúcnosti, na čom možno stavať a ktoré riziká treba zobrať do úvahy.

SWOT analýza bola podľa použitej metodiky rozčlenená pre časť silné stránky, slabé stránky, príležitosti a ohrozenia na tri oblasti: ekonomika, životné prostredie a spoločnosť. Časť ohrození sa delí na vnútorné a vonkajšie. Výsledkom dotvorenia a odsúhlasenia finálnej verzie SWOT analýzy je zhodnotenie stavu územia očami ľudí. Pritom silné stránky a slabé stránky predstavujú statický pohľad a príležitosti a ohrozenia zasa dynamický pohľad na územie a jeho charakteristiky. Proces tvorby SWOT analýzy prebiehal postupne na stretnutiach v území. Stretnutia boli organizované v rámci dvoch mikroregiónov podľa jednotlivých mini-regiónov, kde sa zúčastnili zástupcovia samospráv, podnikatelia, občania a zástupcovia občianskych združení spoločne z viacerých obcí územia. Na všetkých prípravných stretnutiach sa zúčastnilo

spolu 141 osôb. V rokoch 2010 – 2014 prebiehala implementácia programu Leader a opakovane sa konalo spoločné stretnutie všetkých aktérov územia k aktualizácii SWOT analýzy.

Informovanosť o stretnutí k aktualizácii SWOT analýzy bola v obciach zabezpečená prostredníctvom pozvánok. Počas stretnutia k tvorbe SWOT analýzy bola aktualizovaná pôvodná SWOT analýza, ktorá bola vytvorená v rokoch 2007 – 2009 ako podklad k integrovanej stratégii.

Stretnutie k tvorbe SWOT analýzy

Zúčastnené subjekty a obce	Obsah stretnutia	Termín a miesto konania
Zástupcovia všetkých členských obcí OZ IKN a aktívni občania	Zostavenie SWOT analýzy	21.10.2014, OcÚ Lesenice

Počas stretnutia k tvorbe SWOT analýzy bola aktualizovaná pôvodná SWOT analýza, ktorá bola vytvorená v rokoch 2007 – 2009 ako podklad k integrovanej stratégii.

Programy hospodárskeho a sociálneho rozvoja obcí, ako spracované dokumenty sme brali do úvahy ako podklad pre víziu a SWOT analýzu. SWOT analýza vypracovaná v rámci ISRU Partnerstva Krtíšskeho Poiplia bola aktualizovaná, v diskusii boli vysvetlené niektoré tvrdenia a ich súvislosti. Počas diskusie sa prítomní zamerali na sledovanie vývojových trendov niektorých významných ukazovateľov SWOT analýzy.

Na stretnutiach účastníci spoločne naformulovali základné oporné body pre spoločnú SWOT analýzu celého územia. Zhodnotenie súčasného a budúceho stavu základných javov v území bolo vykonané cez diskusiu o významnejších rozvojových trendoch v území. Následne bola SWOT analýza zaslaná všetkým členom OZ IKN na pripomienkovanie. Zaslané pripomienky boli zapracované do finálnej verzie SWOT analýzy.

Oporné body pre SWOT analýzu:

SILNÉ STRÁNKY

- Poľnohospodársky potenciál – vysoká kvalita pôdy, tradícia v poľnohospodárstve a spracovateľskom priemysle
- nosná zamestnanosť ostáva stále v poľnohospodárstve (vinárstvo, ovocinárstvo, klasické poľnohospodárstvo), ktoré má potenciál rozvoja – tradícia, prírodné podmienky
- poľovníctvo – obory a zverničky, budovanie poľovníckych chodníkov

- zachovanie tradičných remesiel – výchova a vzdelávanie mladých ľudí – vedenie mladých k ľudovej tradícii – inovácia je v tom, že bude realizovaná výchova mladých ľudí priamo v teréne – napr. mladí poľovníci, mladí včelári a pod.
- jestvujúce Ekomúzeá a ich produkty, ďalší rozvoj a prepojenie do produktov cestovného ruchu, zapojiť mladých
- tradičné podujatia v obciach
- rieka Ipeľ ako produkt – CHVÚ využiť, športové využitie, rybárstvo, jazdectvo, ...
- podmienky pre vidiecky turizmus a agroturistiku (zachované prvky ľudovej tradície a kultúrne pamiatky, zachované vinice a vlnné pivničky, čisté životné prostredie a vhodné klimatické podmienky pre poľovníctvo a rybárstvo, rozmanité a unikátne prírodné podmienky, ...)
- voľné priestory na rozvoj podnikania, cestovného ruchu a sociálnych služieb
- prihraničný región – dvojjazyčnosť obyvateľov

SLABÉ STRÁNKY

- pretrváva minimálna vybavenosť ČOV a kanalizáciou, malé obce nemajú šancu riešiť tak veľké investície
- pretrváva dlhodobá nezamestnanosť – potreba tvorby pracovných miest v regióne
- rozvoj investícií vrátane rozvoja bývania brzdia nevysporiadané vlastnícke vzťahy k pozemkom aj budovám
- nízky záujem investorov o región (dopravná izolovanosť územia)
- neexistuje spoločná propagácia v oblasti cestovného ruchu + chýbajúce ucelené produkty CR, sezónnosť cestovného ruchu
- narastá potreba rozvoja sociálnych služieb vzhľadom na starnutie regiónu a demografické trendy
- odliv mladých ľudí z regiónu pokračuje
- nízka informovanosť o podpore podnikania, zo strany MAS o Leadri, chýbajúce zručnosti atď.
- chýbajúce malé poľnohospodárske subjekty (množstvo originálnych regionálnych produktov)
- chýba osobné stretávanie sa v obciach
- chýba podpora využitia prebytkov na dedinách – trhovú miesta, OOV, predajné miesta, predaj z dvora, ...
- chýba prenos informácií medzi sektormi (obec, podnikateľ, občan)

- potreba rekonštrukcie jestvujúcej infraštruktúry
- chýba cieleňá práca s mládežou a nízka angažovanosť mladých
- neexistujú konkrétne produkty cestovného ruchu
- ochrana životného prostredia – napr. zriadenie podniku na spracovanie separovaného odpadu
- využiť jestvujúce vodné dielo na Ipli (Dolinka), MVE
- klub mladých – vymyslieť aké aktivity pre nich, problém angažovať mladých, tábory pre deti, budovanie športovísk (obec)
- narastajúce množstvo čiernych skládok
- nízke environmentálne povedomie obyvateľov
- nízka vzdelanostná úroveň všeobecne (prac. sila, manažment)
- málo miestnych lídrov

PRÍLEŽITOSTI

- podmienky pre cyklotrasy, projekt Vínná cesta – mapa
- turistické chodníky, prepojiť trasy
- potreba rozvoja sociálnych služieb vzhľadom na starnutie regiónu a demografické trendy – rekonštrukcia objektov, nové pracovné miesta
- kamenosochárstvo – majú človeka, ktorý toto remeslo ovláda
- drevorezbár – Seľany
- diverzifikácia poľnohospodárskych činností – napr. ručne tkané koberce, ľudová tvorivosť, krojované bábiky a pod.
- vidiecky rozvoj – cestovný ruch – všeobecne, obce
- skúšobňa vína, školiť na používanie postrekov vinohradníkov, rozvíjať vínnu cestu
- odbytové centrum – marketing smerom von – podpora predaja produktov ľudovej tvorivosti, aktivita, ktorá by integrovala toto územie
- rozvoj poľnohospodárstva – diverzifikovať aj na alternatívne zdroje energie – všetko čo sa dopestuje v poľnohospodárstve tak sa zúžitkuje, pestovať energetické plodiny
- ubytovanie na súkromí
- podpora remesiel – tvorba pracovných príležitostí na vidieku, genofond, ktorý nie je rozšírený, napr. výroba sudov...
- podpora rekreačného jazdectva, výstavba parkúru, ...
- nájsť niečo, čo by spájalo obce a to podporiť napr. kováčska dielňa – spájanie obcí do spoločných projektov (sieťovanie remeselných činností, vinohradníci)
- rybárstvo – rozvoj, obnova mŕtvych ramien spolu s RZ, celý juh územia MAS

- voľná pracovná sila, ktorá bude vhodne rekvalifikovaná
- príchod investorov
- využitie externých finančných zdrojov
- voľné priestory na podnikanie
- rozvoj ubytovanie na súkromí
- otvorené hranice – spolupráca s Maďarskom, mosty
- vhodná geografická poloha – dostupnosť veľkých sídiel SR aj okolitých štátov
- alternatívne zdroje energie
- zriadenie podniku na spracovanie separovaného odpadu
- využiť vodné dielo na Ipli
- spolupráca v rámci územia aj mimo, prepojenie aktivít obcí pre spoločné projekty
- spolková činnosť, vzdelaní a aktívni ľudia
- budovať imidž dediny
- prezentácia úspešných projektov a aktivít v území

OHROZENIA

- pretrvávajúci trend veľkoplošného poľnohospodárskeho hospodárenia, nevhodná dotačná politika
- nezáujem o hospodárenie na pôde
- nedostatok pracovných príležitostí, resp. žiadne nové pracovné miesta
- nezamestnanosť
- nesolventnosť obyvateľov na vidieku, nemajú príjem, netvorí obraty v obchodoch, chudoba
- odchod mladých a vzdelaných ľudí za prácou mimo región
- zlé medziľudské vzťahy, závisť
- časť populácie - pasívni, nevzdelaní a neprispôsobiví
- nezáujem občanov o veci verejné
- nezáujem, ľahostajnosť a rezignácia občanov na vlastnú životnú situáciu
- nevedomosť, ako získať financie,
- zle nastavený systém eurofondov – refundácia, neumožňuje podporu podnikania pre začínajúcich a mladých podnikateľov
- nízka informovanosť na vidieku
- neatraktivnosť ponuky územia pre mladých ľudí
- nepriaznivá legislatíva k odľahlým regiónom, politika štátu, odvodové zaťaženie, reforma verejnej správy (hlavne pre malé obce)

- dopravná a informačná izolácia územia
- netransparentné pridelovanie grantov
- nevýhodný systém financovania projektov pre malé obce
- administratívna náročnosť prípravy a realizácie projektov

Tabuľka č. 2: SWOT analýza

<i>Oblasť:</i>	<i>Silné stránky</i>	<i>Slabé stránky</i>	<i>Príležitosti</i>	<i>Ohrozenia</i>
Ekonomika	<ul style="list-style-type: none"> – nosná zamestnanosť ostáva stále – v poľnohospodárstve (vinárstvo, ovocinárstvo, klasické poľnohospodárstvo) – tradícia a podmienky – podmienky pre vidiecky turizmus a agroturistiku – zachované prvky ľudovej tradície – zachované vinice a vínne pivničky – jestvujúce Ekomúzeá a ich produkty – voľné priestory na rozvoj podnikania, cestovného ruchu a sociálnych služieb 	<ul style="list-style-type: none"> – nevyhovujúca a nedobudovaná infraštruktúra (technická a environmentálna) – chýbajú pracovné príležitosti – nevysporiadané vlastnícke vzťahy – dopravná nedostupnosť obcí – nízky záujem investorov o región – slabý marketing územia – neexistujú konkrétne produkty cestovného ruchu 	<ul style="list-style-type: none"> – voľná pracovná sila, ktorá bude vhodne rekvalifikovaná – príchod investorov – podnikanie, diverzifikácia poľnohospodárskych činností – cestovný ruch a vidiecka turistika – podmienky pre cyklotrasy, turistické chodníky – využitie externých finančných zdrojov – voľné priestory na podnikanie – ubytovanie na súkromí – podpora zachovania a rozvoja remesiel a služieb – otvorené hranice – spolupráca s Maďarskom, mosty – vhodná geografická poloha – dostupnosť veľkých sídiel SR aj okolitých štátov 	<p>Vnútorne</p> <ul style="list-style-type: none"> – nedostatok pracovných príležitostí a nezamestnanosť, žiadne nové pracovné miesta – nesolventnosť obyvateľov na vidieku – odchod mladých a vzdelaných ľudí – zlé medziľudské vzťahy – časť populácie - pasívni, nevzdelaní a neprispôsobiví ľudia – nezáujem občanov o veci verejné – nevedomosť ako získať financie – nízka informovanosť na vidieku – neatraktívnosť ponuky územia pre časť mladých ľudí

Životné prostredie	<ul style="list-style-type: none"> - čisté životné prostredie - vhodné klimatické podmienky - vhodné podmienky pre poľovníctvo a rybárstvo - rozmanité a unikátne prírodné podmienky 	<ul style="list-style-type: none"> - chýbajúca infraštruktúra - kanalizácie - pomalá likvidácia jestvujúcich čiernych skládok - narastajúce množstvo nových čiernych skládok - nízke environmentálne povedomie obyvateľov 	<ul style="list-style-type: none"> - príroda - poľnohospodárstvo priaznivé ŽP - alternatívne zdroje energie - zriadenie podniku na spracovanie separovaného odpadu - využiť vodné dielo na Ipli 	Vonkajšie <ul style="list-style-type: none"> - nepriaznivá legislatíva k odľahlým regiónom, politika štátu - odvodové zaťaženie - reforma verejnej správy (hlavne pre malé obce) - dopravná izolácia územia - netransparentné pridelovanie grantov - nevýhodný systém financovania projektov pre malé obce
Spoločnosť	<ul style="list-style-type: none"> - ľudia, ktorí poznajú ľudové tradície - zachovanie tradičných remesiel - pohostinní ľudia - bezpečné prostredie - aktívne a fungujúce spolky (poľovníctvo, rybárstvo) - prihraničný región – dvojjazyčnosť obyvateľov 	<ul style="list-style-type: none"> - dlhodobá nezamestnanosť – ľudia stratili pracovné návyky - ťažká dostupnosť k pracovným príležitostiam - odliv mladých ľudí z regiónu - informačná nedostupnosť niektorých obcí - chýba cieleňá práca s mládežou a nízka angažovanosť mladých - starnutie regiónu (potreba zriadenia sociálnych služieb) - nízka vzdelanostná úroveň všeobecne (prac. sila, manažment) - málo miestnych lídrov 	<ul style="list-style-type: none"> - spolupráca v rámci územia - prepojenie aktivít obcí pre spoločné projekty - spolková činnosť - vzdelaní a aktívni ľudia - vzdelávanie - budovať imidž dediny - prezentácia úspešných projektov a aktivít v území 	<ul style="list-style-type: none"> - nepriaznivá legislatíva k odľahlým regiónom, politika štátu - odvodové zaťaženie - reforma verejnej správy (hlavne pre malé obce) - dopravná izolácia územia - netransparentné pridelovanie grantov - nevýhodný systém financovania projektov pre malé obce - administratívna náročnosť prípravy a realizácie projektov - nevysporiadané vlastnícke vzťahy

Na základe detailnej analýzy územia boli v pracovných skupinách zadefinované oporné body pre SWOT analýzu a výstupom je sumarizácia záverov z analýzy zdrojov územia vo vyššie uvedenej tabuľke.

3.3 Identifikácia potrieb

Identifikácia potrieb so zdôvodnením hierarchie a priorít zohľadňuje reálne možnosti územia. Východiskové zdroje pre analýzu sú relevantné z vecného aj časového hľadiska.

Audit zdrojov a SWOT analýza boli východiskom pre problémovú analýzu, ktorá má za cieľ identifikovať kľúčové problémy územia, ktoré sú základom pre určenie rozvojových priorít územia. Správny výber rozvojových priorít je najdôležitejším krokom v strategickom plánovaní a východiskom pre zostavenie účinnej stratégie. Rozvojové, resp. strategické priority reflektujú kľúčové problémy v území a predstavujú oblasti intervencie, v ktorých sa budú koncentrovať plánované financie, ľudské a materiálne zdroje. Pre zostavenie problémovej analýzy boli použité metódy participatívneho plánovania, tzn. zapojenie zástupcov riešeného územia s podporou vonkajších expertov.

Cieľom problémovej analýzy je rozhodnutie, na ktoré z problémov územia, ktoré boli identifikované v SWOT analýze sa zameria pripravovaná stratégia. Dôležitosť problémov a tým aj priority stanovila pracovná skupina zostavená z členov združenia a prizvaní vonkajší experti zabezpečili metodický postup pracovného stretnutia. Pozornosť bola venovaná všetkým pomenovaným problémom v území, pričom výber zdroja financovania (PRV, IROP, iné zdroje) bol následne predmetom ďalších krokov spracovania stratégie. Prítomní účastníci stretnutia vybrali kľúčové problémy identifikované na úrovni obcí alebo území MAS, ktoré boli základom pre výber priorít do budúcej stratégie miestneho rozvoja.

Týmto postupom je zabezpečené, že SWOT analýza je ďalej rozpracovaná do druhej úrovne, kde sú identifikované nielen potreby, ale aj možnosti. Tzn., že všetky potreby, ktoré sa premietli do stratégie boli riadne odôvodnené a sú aj jasne previazané s identifikovanými potrebami. Pomenovanie potrieb a možností je nevyhnutným nástrojom na budovanie intervenčnej logiky a na zabezpečenie silného zamerania sa na výsledky.

Na pracovnom stretnutí boli najprv pomenované kľúčové problémy v území, ktoré považujú členovia MAS za potrebné riešiť.

Zoznam kľúčových problémov usporiadaný (bez poradia dôležitosti):

- Nedostatok financií
- Medziľudské vzťahy
- Spolupráca (obcí navzájom, súkromný sektor a verejný sektor, cezhraničná spolupráca)
- Rozvoj poľovníctva a rybárstva
- Sociálna starostlivosť
- Bytová politika
- Životné prostredie (kanalizácia, skládky, ochrana ŽP, zberné dvory, zelená energia)
- Vysporiadanie pozemkov
- Udržanie mladých ľudí v území
- Neatraktívny región pre investorov
- Slabý rozvoj podnikania
- Nedostatok pracovných miest
- Zachovanie tradičnej kultúry, zvykov,
- Rozvoj poľnohospodárstva, podpora mladých farmárov, pestovanie tradičných plodín
- Podpora vzdelávania
- Nedostatočná technická infraštruktúra (komunikácie)
- Do(vy)budovanie sociálnej a kultúrnej infraštruktúry
- Rozvoj cestovného ruchu, vidieckeho cestovného ruchu, cykloturizmus
- Sebestačnosť (predaj z dvora)
- Samozásobovanie v území
- Domáce produkty

Následne bola v pracovných skupinách bola facilitovaná problémová analýza a bol urobený výber prioritných problémov, na čo sa má koncentrovať stratégia CLLD a následne boli nadefinované priority rozvoja a v druhom kole tzv. strategické priority, ktoré budú tvoriť kostru stratégie miestneho rozvoja.

Priority rozvoja (všetky, bez poradia dôležitosti)

- Životné prostredie a infraštruktúra
- Podpora vzdelávania
- Bytová politika
- Podnikanie a pracovné miesta

- Podpora poľovníctva a rybárstva
- Zachovanie tradícií
- Domáce produkty
- Cestovný ruch

Odôvodnenie prioritizácie potrieb

Strategické priority (kľúčové problémy územia) boli stanovené podľa poradia dôležitosti:

1. Infraštruktúra a životné prostredie
2. Tvorba pracovných miest na základe využitia miestneho potenciálu
3. Tradície a cestovný ruch

Tieto strategické priority sú východiskom pre formulovanie strategického cieľa.

Strategický cieľ:

Ipeľská Kotlina - Novohrad do roku 2023 zabezpečí pre svojich obyvateľov významné zlepšenie v dobudovaní infraštruktúry a v ochrane životného prostredia, vytvorí nové pracovné miesta na základe využitia miestneho potenciálu a bude využívať mieste tradície pre rozvoj cestovného ruchu.

Vybrané strategické priority sú riešiteľné na úrovni stratégie CLLD (CHCEME + POTREBUJEME + DOKÁŽEME). Pri výbere priorít boli zohľadnené a odôvodnené názory členov združenia. Aj keď samotné rozhodovanie o zadefinovaní jednotlivých problémov a stanovenie ich dôležitosti je na rozhodnutí pracovnej skupiny, dôležitú úlohu v tejto fáze mali vonkajší experti, ktorí kontrolujú a facilitujú celý proces s cieľom dosiahnuť navzájom logicky kompaktný dokument, ktorý berie do úvahy podstatné javy a súvislosti v území. Úlohou expertov je riadiť diskusiu v skupine, sledovať dosiahnutie stanoveného cieľa a korigovať prípadné odbočenie od témy v pracovnej skupine. Expert má za úlohu vysvetliť pracovnej skupine súvislosti medzi jednotlivými etapami postupu, teda vedie skupinu od vízie až k definovaniu strategického cieľa, strategických priorít, špecifických cieľov a opatrení až po aktivity.

4. Strategický rámec

Vízia, strategické ciele, strategické priority a špecifické ciele sú definované v nadväznosti na analytickú časť (SWOT analýza), pričom sú zohľadnené ciele PRV a IROP a zároveň je preukázateľná väzba na miestne potreby. Pri tvorbe strategickej časti je kladený dôraz na vzájomnú doplnkovosť PRV a IROP.

Stratégia miestneho rozvoja CLLD pre územie Ipeľská Kotlina - Novohrad vychádza zo SWOT analýzy a identifikovaných potrieb územia. Definuje svoju víziu do roku 2030 a strategický cieľ do roku 2023, ďalej 3 priority, 3 špecifické ciele a následne opatrenia, ktoré budú financované z PRV (EFPRV) a IROP (EFRR). Definovanie každého cieľa vychádza z odkomunikovanej SWOT analýzy a ku každému cieľu sú priradené potreby, ktoré budú daným cieľom napĺňané. Stanovené ciele stratégie CLLD prispievajú k cieľom stratégie EU 2020, ako aj k cieľom PRV SR 2014-2020 a IROP 2014-2020.

4.1 Definovanie vízie a strategického cieľa

Vízia je najvšeobecnejším vyjadrením predstavy a zámeru kam sa chce územie MAS posunúť, ako chce MAS zmeniť svoje územie, aká chce byť a pod. v dlhodobom horizonte 15 rokov – do roku 2030.

Vízia vyjadruje predstavu obyvateľov o budúcich okolnostiach života v území. Je úzko prepojená na vnímanie aspektov kvality života v oblastiach ako – pracovné príležitosti, bývanie, životné prostredie, možnosti spoločenského života a oddychu. Vízia bola v území naformulovaná spoločne a každý sa s ňou stotožnil. Vízia je pripravená stať sa prostriedkom na začatie spoločnej tvorby rozhodnutí a komunikačného procesu v rámci partnerstva.

Vízia bola formulovaná členmi združenia na spoločnom stretnutí s podporou facilitátora a s použitím metódy myšlienkových máp.

Vízia MAS Ipeľská Kotlina - Novohrad do r. 2030

„Sme tu pre seba, aby sme si pomohli“

Územie MAS Ipeľská Kotlina - Novohrad využíva miestny potenciál na rozvoj cestovného ruchu a tvorbu pracovných príležitostí v poľnohospodárstve, službách a výrobe, pričom dbá na primerané využívanie miestnych zdrojov. Územie je komplexne vybavené infraštruktúrou a využíva postupy vedúce k zachovaniu kvalitného životného prostredia.

Spolupráca a partnerstvo sú rozvíjané na všetkých úrovniach a do verejného života zapája širokú verejnosť.

Strategický cieľ je konkretizáciou vízie a bol stanovený do roku 2023. Strategický cieľ okrem stanovenia samotného cieľa definuje aj spôsoby na dosiahnutie želaného stavu, teda vyjadruje kvalitatívnu zmenu.

Strategický cieľ: Ipeľská Kotlina - Novohrad do roku 2023 zabezpečí pre svojich obyvateľov významné zlepšenie v dobudovaní infraštruktúry a v ochrane životného prostredia, vytvorí nové pracovné miesta na základe využitia miestneho potenciálu a bude využívať mieste tradície pre rozvoj cestovného ruchu.

4.2 Stanovenie priorít, špecifických cieľov a opatrení

V nadväznosti na definovanú víziu a strategický cieľ boli spoločne definované priority a špecifické ciele v rámci priorít. Výber priorít a špecifických cieľov bol urobený na základe SWOT analýzy a ku každému cieľu boli priradené potreby, ktoré budú daným cieľom napĺňané. Stanovené ciele sú konkrétne, merateľné a dosiahnuteľné v stanovenom termíne, čo je predmetom následne monitorovacieho rámca.

V nadväznosti na stanovené priority a špecifické ciele boli definované opatrenia, ktorými sa budú priority a špecifické ciele naplňať. Opatrenia sú rozdelené na opatrenia v rámci PRV, opatrenia v rámci IROP a opatrenia „iné/vlastné“ (financované mimo zdrojov PRV a IROP).

Strategické priority

1. Infraštruktúra a životné prostredie
2. Tvorba pracovných miest na základe využitia miestneho potenciálu
3. Tradície a cestovný ruch

Špecifické ciele

Stanovenie špecifických cieľov je dôležité k tomu, aby sa zadefinovalo, čo konkrétne musíme jednotlivými prioritami dosiahnuť, aby sme naplnili celkový cieľ (strategický cieľ). K tomu je nutné vybrať správne opatrenia, či už z PRV, IROP alebo iných zdrojov. Pre každú prioritu bol vytvorená pracovná skupina, v ktorej členovia naplánovali špecifický cieľ priority časovo limitovaný do roku 2023 a spolu hľadali opatrenia, ktorými je možné daný cieľ naplniť. V troch pracovných skupinách boli navrhnuté ciele pre jednotlivé priority, ktoré prezentovali pracovné skupiny a tieto boli následne v diskusii upravené a odsúhlasené všetkými prítomnými.

Priorita č. 1: Tvorba pracovných miest na základe využitia miestneho potenciálu

Špecifický cieľ č. 1: Podpora a využitie miestneho potenciálu podnikateľov v poľnohospodárstve, existujúcich aj nových, rozvoj služieb a remesiel

Priorita č. 2: Infraštruktúra a životné prostredie

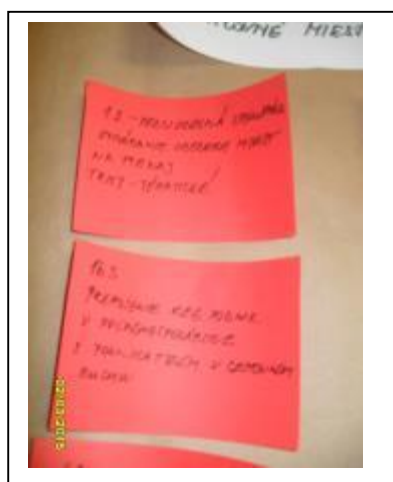
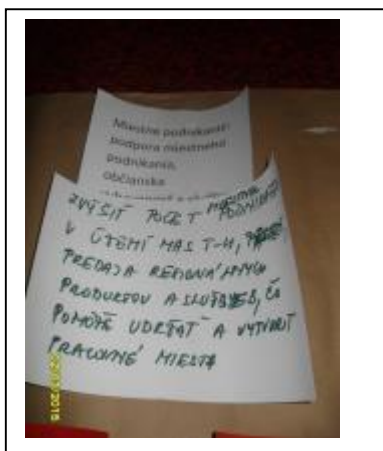
Špecifický cieľ č. 2: Čisté a dobre vybudované obce k spokojnosti obyvateľov

Priorita č. 3: Tradície a cestovný ruch

Špecifický cieľ č. 3: Dosiahnutie návštevnosti primeranej k potenciálu územia, priemerná pobytovosť návštevníkov min. 2,5 dňa, dobudovanie a rozšírenie pobytových aktivít a diverzifikácia ponuky, zvýšiť kapacitu (ubytovanie, stravovanie), komplexná reklama územia.

Fotodokumentácia z participatívnej prípravy stratégie CLLD – tvorba strategického rámca.

MAS č. 14: Príslušnosť špecifických cieľov k fokusovým oblastiam PRV SR 2014-2020

Priorita stratégie CLLD	Priorita č. 1: Tvorba pracovných miest na základe využitia miestneho potenciálu
Špecifický cieľ	Podporiť a využiť miestny potenciál podnikateľov v poľnohospodárstve, existujúcich aj nových, rozvoj služieb a remesiel
Prepojenie ŠC na fokusovú oblasť PRV SR	FO 2A: Zlepšenie hospodárskeho výkonu všetkých poľnohospodárskych podnikov a uľahčenie reštrukturalizácie a modernizácie poľnohospodárskych podnikov, najmä na účely zvýšenia ich účasti na trhu, zamerania na trh a poľnohospodárskej diverzifikácie - prioritný prínos.
	FO 2B: Uľahčenie vstupu poľnohospodárov s primeranými zručnosťami do odvetvia poľnohospodárstva a najmä generáčnej výmeny - prioritný prínos
	FO 3A: Zvýšenie konkurencieschopnosti prvovýrobcov prostredníctvom ich lepšej integrácie do poľnohospodárskeho reťazca pomocou systémov kvality, pridávania hodnoty poľnohospodárskym produktom, propagácia na miestnych trhoch a v krátkych dodávateľských reťazcoch, skupín a organizácií výrobcov a medziodvetvových organizácií – sekundárny prínos.
	FO 5C: Uľahčenie dodávok a využívania OZE, vedľajších produktov, odpadov, zvyškov a iných nepotravinových surovín na účely bioekonomiky – sekundárny prínos
	FO 6A: Uľahčenie diverzifikácie, zakladania nových mladých podnikov a vytvárania pracovných miest – sekundárny prínos
	FO 2C Zlepšenie hospodárskeho výkonu lesného hospodárstva
Priorita stratégie CLLD	Priorita č. 2: Infraštruktúra a životné prostredie
Špecifický cieľ	Dobudovať novú a rekonštruovať existujúcu infraštruktúru, ktorá bude slúžiť všetkým obyvateľom aj návštevníkom územia a bude pokrývať všetky oblasti života.
Prepojenie ŠC na fokusovú oblasť PRV SR	FO 6B: Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach – prioritný prínos.

	FO 5C: Uľahčenie dodávok a využívania OZE, vedľajších produktov , odpadov, zvyškov a iných nepotravinových surovín na účely bioekonomiky – sekundárny prínos
	Životné prostredie, zmierňovanie zmeny klímy a adaptácia na ňu – príspevok k prierezovým cieľom
Priorita stratégie CLLD	Priorita č. 3: Tradície a cestovný ruch
Špecifický cieľ	Dosiahnuť návštevnosť primeranú k potenciálu územia, priemerná pobytovosť návštevníkov min. 2,5 dňa, dobudovať a rozšíriť pobytové aktivity a diverzifikáciu ponuky, zvýšiť kapacitu (ubytovanie, stravovanie), komplexná reklama územia.
Prepojenie ŠC na fokusovú oblasť PRV SR	FO 6B: Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach – prioritný prínos.
	FO 5C: Uľahčenie dodávok a využívania OZE, vedľajších produktov , odpadov, zvyškov a iných nepotravinových surovín na účely bioekonomiky – sekundárny prínos
	FO 6A: Uľahčenie diverzifikácie, zakladania nových mladých podnikov a vytvárania pracovných miest – sekundárny prínos

MAS č. 15: Príslušnosť špecifických cieľov k špecifickým cieľom IROP

Priorita stratégie CLLD	Priorita č. 1: Tvorba pracovných miest na základe využitia miestneho potenciálu
Špecifický cieľ	Podporiť a využiť miestny potenciál podnikateľov v poľnohospodárstve, existujúcich aj nových, rozvoj služieb a remesiel
Prepojenie ŠC na špecifický cieľ IROP	Špecifický cieľ 5.1.1: Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií
Priorita stratégie CLLD	Priorita č. 2: Infraštruktúra a životné prostredie
Špecifický cieľ	Dobudovať novú a rekonštruovať existujúcu infraštruktúru, ktorá bude slúžiť všetkým obyvateľom aj návštevníkom územia a bude pokrývať všetky oblasti života.
Prepojenie ŠC na špecifický cieľ IROP	Špecifický cieľ 5.1.2: Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach
Priorita stratégie CLLD	Priorita č. 3: Tradície a cestovný ruch
Špecifický cieľ	Dosiahnuť návštevnosť primeranú k potenciálu územia, priemerná pobytovosť návštevníkov min. 2,5 dňa, dobudovať a rozšíriť pobytové aktivity a diverzifikáciu ponuky, zvýšiť kapacitu (ubytovanie, stravovanie), komplexná reklama územia.
Prepojenie ŠC na špecifický cieľ IROP	Špecifický cieľ 5.1.1: Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií

MAS č. 16: Opatrenia stratégie, ktorými sa budú naplňať priority a špecifické ciele stratégie CLLD

Priorita stratégie CLLD	Priorita č. 1: Tvorba pracovných miest na základe využitia miestneho potenciálu
Špecifický cieľ	Podporiť a využiť miestny potenciál podnikateľov v poľnohospodárstve, existujúcich aj nových, rozvoj služieb a remesiel
Podopatrenia PRV SR 2014-2020, aktivity IROP 2014-2020	
Podopatrenie 4.1 Podpora na investície do poľnohospodárskych podnikov	Investície do hmotného majetku, ktoré zvyšujú celkovú výkonnosť a udržateľnosť poľnohospodárskeho podniku ako aj činnosti týkajúce sa spracovania alebo využívania obnoviteľných zdrojov energie s výnimkou vodnej, veternej a solárnej energie a činnosti týkajúce sa výroby biomasy a zakladania porastov rýchlorastúcich drevín.
Podopatrenie 4.2 Podpora pre investície na spracovanie/uvádzanie na trh a/alebo vývoj poľnohospodárskych výrobkov	Oprávnené sú investície do hmotného majetku, ktoré sa týkajú spracovania, skladovania, uvádzania na trh a/alebo vývoja poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov, na ktoré sa vzťahuje príloha I ZFEÚ alebo výroby, spracovania, skladovania, uvádzania na trh a/alebo vývoja potravinárskych výrobkov, pričom výstupom výrobného procesu môže byť aj výrobok, na ktorý sa príloha I ZFEÚ nevzťahuje a na investície, ktoré zároveň prispievajú k úsporám spotreby energie. Investícia sa týka výlučne vlastnej činnosti podniku.
Podopatrenie 6.1 Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti pre mladých poľnohospodárov	Podpora sa poskytuje mladému poľnohospodárovi na začatie jeho podnikateľskej činnosti v oblasti živočíšnej a špecializovanej rastlinnej výroby na realizáciu podnikateľského plánu.
Podopatrenie 6.4 Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností	Činnosť 1: činnosti spojené s vidieckym cestovným ruchom a agroturistikou zamerané na vytváranie podmienok pre rekreačné a relaxačné činnosti, vrátane vytvárania podmienok na poskytovanie vzdelávania a vytvorenie konferenčných priestorov. Činnosť 2: činnosti spojené s poskytovaním služieb pre cieľovú skupinu: deti, seniori a občania so zníženou schopnosťou pohybu. V rámci danej oblasti je možné sa zamerať aj na terapie (hipoterapia, animoterapia), lesnú pedagogiku a pod., ktoré prispievajú k rekonvalescencii, lepšiemu začleneniu do spoločenského života, zvýšeniu motoriky cieľovej skupiny. Činnosť 3: spracovanie a uvádzanie na trh produktov, ktorých výstup spracovania nespadá do prílohy I ZFEÚ. Vstupom spracovania môže byť aj produkt, ktorý spadá do prílohy I ZFEÚ za podmienky, že je vstupom zároveň aj produkt, ktorý nespadá do prílohy I ZFEÚ (s výnimkou spracovania poľnohospodárskych produktov, ktorých vstup spadá výlučne do prílohy I ZFEÚ a výstupom je energia z OZE alebo produkt, ktorý sa ďalej využíva na výrobu energie) vrátane doplnkovej výroby nepoľnohospodárskeho, nelesného a neakvakultúrneho charakteru, ako aj predaj vlastných produktov nepoľnohospodárskeho, nelesného a neakvakultúrneho charakteru (vrátane zariadenia mobilných predajných miest) a výrobkov a/alebo produktov iných poľnohospodárov a obhospodarovateľov lesa a akvakultúrnych podnikov za účelom ekonomického rozvoja daného územia. Oprávnená je aj tvorba a rozvoj aktivít a činností spojených s poskytovaním služieb, najmä služieb súvisiacich so skladovaním, logistikou a dopravou a zriaďovaním podnikateľských inkubátorov.

Špecifický cieľ 5.1.1: Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií	<ul style="list-style-type: none"> - zlepšenie využívania ekonomického potenciálu vidieckych oblastí prostredníctvom reštrukturalizácie vidieckej ekonomiky a zavádzania inovácií, - tvorba pracovných miest a hospodárskeho rastu, - vznik nových komunitných služieb a podnikov, - zlepšenie zamestnateľnosti a prístupu k novým formám podnikania a novým pracovným miestam, - zníženie závislosti vidieckeho obyvateľstva od príjmov z primárnej ekonomickej aktivity, najmä v poľnohospodárstve, smerom k zamestnanosti v nepoľnohospodárskych odvetviach, napr. v sektore služieb, - zníženie rizika chudoby a sociálneho vylúčenia
Priorita stratégie CLLD	Priorita č. 2: Infraštruktúra a životné prostredie
Špecifický cieľ	Dobudovať novú a rekonštruovať existujúcu infraštruktúru, ktorá bude slúžiť všetkým obyvateľom aj návštevníkom územia a bude pokrývať všetky oblasti života.
Podopatrenia PRV SR 2014-2020 a aktivity IROP 2014-2020	
Podopatrenie 7.2 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie	<ul style="list-style-type: none"> - výstavba, rekonštrukcia, modernizácia, dostavba kanalizácie, vodovodu, alebo čistiarne odpadových vôd; - výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií, lávok, mostov, chodníkov a záchytných parkovísk, autobusových zastávok, výstavba, rekonštrukcia a údržba odvodňovacích kanálov, prehlbovanie existujúcich obecných studní. V prípade investícií do miestnych komunikácií, tie budú umožnené len v malom rozsahu a za predpokladu, že prispievajú k oživeniu znevýhodnenej vidieckej oblasti, kde môže zlepšiť prepojenie medzi vidieckymi oblasťami a širšou dopravnou sieťou, príp. budú prispievať k miestnemu ekonomickému rozvoju (napr. k rozvoju vidieckeho cestovného ruchu a pod.); - zlepšenie vzhľadu obcí – úprava a tvorba verejných priestranstiev, námestí, parkov a pod
Podopatrenie 7.4 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry	<ul style="list-style-type: none"> - investície súvisiace s vytváraním podmienok pre trávenie voľného času vrátane príslušnej infraštruktúry – napr. výstavba/rekonštrukcia/modernizácia športovísk a detských ihrísk, amfiteátrův, investície do rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre komunitnú/spolkovú činnosť vrátane rekonštrukcie existujúcich kultúrnych domov; - zriadenie nových, prístavba, prestavba, rekonštrukcia a modernizácia existujúcich domov smútku vrátane ich okolia; - investície súvisiace so zvyšovaním kvality života obyvateľov – investície spojené s odstraňovaním malých tzv. divokých skládok odpadov resp. opusteného odpadu; - investície súvisiace so zvýšením bezpečnosti a prevencie proti vandalizmu na verejných priestoroch (montáž kamerových systémov a iných bezpečnostných prvkov); - investície súvisiace s vytváraním podmienok pre rozvoj podnikania – rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre podnikateľskú činnosť, výstavba/rekonštrukcia tržníc pre podporu predaja miestnych produktov a pod. - investície do využívania OZE vrátane investícií spojenými s úsporou energie – len ako súčasť investícií do miestnych služieb.

	-
Špecifický cieľ 5.1.2: Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach	- zvýšenie kvality života vo vidieckych regiónoch; - rozvoj mestsko-vidieckych vzťahov; - rozvoj verejných služieb
Priorita stratégie CLLD	Priorita č. 3: Tradície a cestovný ruch
Špecifický cieľ	Dosiahnuť návštevnosť primeranú k potenciálu územia, priemerná pobytovosť návštevníkov min. 2,5 dňa, dobudovať a rozšíriť pobytové aktivity a diverzifikáciu ponuky, zvýšiť kapacitu (ubytovanie, stravovanie), komplexná reklama územia.
Podopatrenia PRV SR 2014-2020 a aktivity IROP 2014-2020	
Podopatrenie 6.4 Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností	Činnosť 1: činnosti spojené s vidieckym cestovným ruchom a agroturistikou zamerané na vytváranie podmienok pre rekreačné a relaxačné činnosti, vrátane vytvárania podmienok na poskytovanie vzdelávania a vytvorenie konferenčných priestorov. Činnosť 2: činnosti spojené s poskytovaním služieb pre cieľovú skupinu: deti, seniori a občania so zníženou schopnosťou pohybu. V rámci danej oblasti je možné sa zamerať aj na terapie (hipoterapia, animoterapia), lesnú pedagogiku a pod., ktoré prispievajú k rekonvalescencii, lepšiemu začleneniu do spoločenského života, zvýšeniu motoriky cieľovej skupiny. Činnosť 3: spracovanie a uvádzanie na trh produktov, ktorých výstup spracovania nespadá do prílohy I ZFEÚ. Vstupom spracovania môže byť aj produkt, ktorý spadá do prílohy I ZFEÚ za podmienky, že je vstupom zároveň aj produkt, ktorý nespadá do prílohy I ZFEÚ (s výnimkou spracovania poľnohospodárskych produktov, ktorých vstup spadá výlučne do prílohy I ZFEÚ a výstupom je energia z OZE alebo produkt, ktorý sa ďalej využíva na výrobu energie) vrátane doplnkovej výroby nepoľnohospodárskeho, nelesného a neakvakultúrneho charakteru, ako aj predaj vlastných produktov nepoľnohospodárskeho, nelesného a neakvakultúrneho charakteru (vrátane zariadenia mobilných predajných miest) a výrobkov a/alebo produktov iných poľnohospodárov a obhospodarovateľov lesa a akvakultúrnych podnikov za účelom ekonomického rozvoja daného územia. Oprávnená je aj tvorba a rozvoj aktivít a činností spojených s poskytovaním služieb, najmä služieb súvisiacich so skladovaním, logistikou a dopravou a zriaďovaním podnikateľských inkubátorov.
Podopatrenie 7.2 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie	- výstavba, rekonštrukcia, modernizácia, dostavba kanalizácie, vodovodu, alebo čistiarne odpadových vôd; - výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií, lávok, mostov, chodníkov a záchytných parkovísk, autobusových zastávok, výstavba, rekonštrukcia a údržba odvodňovacích kanálov, prehlbovanie existujúcich obecných studní. V prípade investícií do miestnych komunikácií, tie budú umožnené len v malom rozsahu a za predpokladu, že prispievajú k oživeniu znevýhodnenej vidieckej oblasti, kde môže zlepšiť prepojenie medzi vidieckymi oblasťami a širšou dopravnou sieťou, príp. budú prispievať k miestnemu ekonomickému rozvoju (napr. k rozvoju vidieckeho cestovného ruchu a pod.);

	- zlepšenie vzhľadu obcí – úprava a tvorba verejných priestranstiev, námestí, parkov a pod
	-
Špecifický cieľ 5.1.1: Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií	- zlepšenie využívania ekonomického potenciálu vidieckych oblastí prostredníctvom reštrukturalizácie vidieckej ekonomiky a zavádzania inovácií, - tvorba pracovných miest a hospodárskeho rastu, - vznik nových komunitných služieb a podnikov, - zlepšenie zamestnateľnosti a prístupu k novým formám podnikania a novým pracovným miestam, - zníženie závislosti vidieckeho obyvateľstva od príjmov z primárnej ekonomickej aktivity, najmä v poľnohospodárstve, smerom k zamestnanosti v nepoľnohospodárskych odvetviach, napr. v sektore služieb, - zníženie rizika chudoby a sociálneho vylúčenia

4.3 Súhrnná tabuľka strategického rámca

Tabuľka č. 3 Súhrnný prehľad strategického rámca

Vízia		
„SME TU PRE SEBA, ABY SME SI POMOHLI“		
Územie MAS Ipeľská Kotlina - Novohrad využíva miestny potenciál na rozvoj cestovného ruchu a tvorbu pracovných príležitostí v poľnohospodárstve, službách a výrobe, pričom dbá na primerané využívanie miestnych zdrojov. Územie je komplexne vybavené infraštruktúrou a využíva postupy vedúce k zachovaniu kvalitného životného prostredia. Spolupráca a partnerstvo sú rozvíjané na všetkých úrovniach a do verejného života zapája širokú verejnosť.		
Strategický cieľ		
Ipeľská Kotlina - Novohrad do roku 2023 zabezpečí pre svojich obyvateľov významné zlepšenie v dobudovaní infraštruktúry a v ochrane životného prostredia, vytvorí nové pracovné miesta na základe využitia miestneho potenciálu a bude využívať mieste tradície pre rozvoj cestovného ruchu.		
Priorita 1: Tvorba pracovných miest na základe využitia miestneho potenciálu		
Špecifický cieľ: Podporiť a využiť miestny potenciál podnikateľov v poľnohospodárstve, existujúcich aj nových, rozvoj služieb a remesiel		
Opatrenia PRV: 4.1 Podpora investícií do poľnohospodárskych podnikov 4.2 Podpora pre investície na spracovanie/uvádzanie na trh a/alebo vývoj poľnohospodárskych výrobkov	Opatrenia IROP: Špecifický cieľ č. 5.1.1: Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií Aktivita: Zakladanie nových a podpora existujúcich mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb, družstiev: A.) Obstaranie hmotného majetku pre účely tvorby pracovných miest B.) Nutné stavebno-technické úpravy budov spojené s umiestnením obstaranej technológie a/alebo s poskytovaním nových služieb C.) Podpora marketingových aktivít	Iné opatrenia: -

<p>6.1 Podpora na začatie podnikateľskej činnosti pre mladých poľnohospodárov</p> <p>6.4 Podpora investícií do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností</p>	<p>D.) Podpora miestnych produkčno-spotrebiteľských reťazcov, sieťovanie na úrovni miestnej ekonomiky a výmena skúseností</p>	
<p>Priorita 2: Infraštruktúra a životné prostredie</p>		
<p>Špecifický cieľ: Dobudovať novú a rekonštruovať existujúcu infraštruktúru, ktorá bude slúžiť všetkým obyvateľom aj návštevníkom územia a bude pokrývať všetky oblasti života.</p>		
<p>Opatrenia PRV:</p> <p>7.2 Podpora investícií do budovania, zlepšenia alebo rozšírenia všetkých typov malej infraštruktúry vrátane investícií do obnoviteľných zdrojov energie a úspor energie</p> <p>7.4 Podpora investícií do zriaďovania, zlepšenia alebo rozšírenia miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane služieb v oblasti voľného času a kultúry a do súvisiacej infraštruktúry</p>	<p>Opatrenia IROP:</p> <p>Špecifický cieľ 5.1.2: Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach</p> <p>Aktivita: Rozvoj základnej infraštruktúry v oblastiach:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ dopravné prepojenie a dostupnosť sídiel: <ul style="list-style-type: none"> ▪ výstavba, modernizácia, rekonštrukcia zastávok, staníc, parkovísk, na linkách prepájajúcich obec s mestom, ○ sociálne služby a komunitné služby: <ul style="list-style-type: none"> ▪ zriaďovanie nových alebo rekonštrukcia a modernizácia existujúcich zariadení pre poskytovanie komunitných sociálnych služieb vrátane materiálno-technického vybavenia, ▪ zvyšovanie kvality a kapacity komunitných sociálnych služieb, ▪ rozvoj terénnych a ambulantných sociálnych služieb, ▪ infraštruktúra komunitných centier, ○ infraštruktúra vzdelávania: <ul style="list-style-type: none"> ▪ vybudovanie, modernizácia odborných učební, laboratórií, jazykových učební ZŠ, , ▪ skvalitnenie a rozšírenie kapacít predškolských zariadení, 	<p>Iné opatrenia:</p> <p>-</p>
<p>Priorita 3: Tradície a cestovný ruch</p>		
<p>Špecifický cieľ: Dosiahnuť návštevnosť primeranú k potenciálu územia, priemerná pobytovosť návštevníkov min. 2,5 dňa, dobudovať a rozšíriť pobytové aktivity a diverzifikáciu ponuky, zvýšiť kapacitu (ubytovanie, stravovanie), komplexná reklama územia.</p>		
<p>Opatrenia PRV:</p> <p>6.4 Podpora investícií do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností</p> <p>7.2 Podpora investícií do budovania, zlepšenia alebo rozšírenia všetkých typov malej infraštruktúry vrátane investícií do</p>	<p>Opatrenia IROP:</p> <p>Špecifický cieľ č. 5.1.1: Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií</p> <p>Aktivita: Zakladanie nových a podpora existujúcich mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb, družstiev:</p> <p>A.) Obstaranie hmotného majetku pre účely tvorby pracovných miest</p> <p>B.) Nutné stavebno-technické úpravy budov spojené s umiestnením obstaranej technológie a/alebo s poskytovaním nových služieb</p> <p>C.) Podpora marketingových aktivít</p>	<p>Iné opatrenia:</p> <p>-</p>

obnoviteľných zdrojov energie a úspor energie	D.) Podpora miestnych produkčno-spotrebiteľských reťazcov, sieťovanie na úrovni miestnej ekonomiky a výmena skúseností	
Prierezová priorita: Efektívna činnosť MAS - Animácie		
Špecifický cieľ:		
Opatrenia PRV: 19.4 Podpora na prevádzkové náklady a oživenie	Opatrenia IROP: -	Iné opatrenia: - -
Prierezová priorita: Efektívna činnosť MAS – Chod MAS		
Špecifický cieľ:		
Opatrenia PRV: -	Opatrenia IROP: Špecifický cieľ č. 5.1.1: Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií Aktivita: Financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením uskutočňovania stratégií CLLD: a) personálne a administratívne náklady MAS (prevádzkové, osobné, poistenie) b) vzdelávanie zamestnancov a členov MAS (školenia, konferencie, semináre, workshopy a pod., okrem školení pre predkladateľov projektov), ktorí sa podieľajú na príprave a vykonávaní stratégie CLLD c) náklady na publicitu a sieťovanie: účasť zamestnancov a členov MAS na stretnutiach s inými MAS, vrátane zasadaní národných a európskych sietí, ako aj poplatky za členstvo v regionálnych, národných alebo európskych sieťach MAS d) finančné náklady (napr. bankové poplatky) e) náklady vynaložené na monitorovanie, hodnotenie a aktualizáciu stratégií CLLD (na úrovni MAS)	Iné opatrenia: - -
Prierezová priorita: Projekty spolupráce		
Špecifický cieľ:		
Opatrenia PRV: 19.3 Príprava a vykonávanie činností spolupráce miestnej akčnej skupiny	Opatrenia IROP: -	Iné opatrenia: -

4.4 Integrované znaky stratégie CLLD

Stratégia uvádza základný súbor integračných opatrení a konkretizuje ich aplikáciu medzi prioritami/špecifickými cieľmi, resp. v rámci konkrétnych opatrení, zdrojov a pod. na

úrovni územia Ipeľská Kotlina - Novohrad. Integrácia zahŕňa a popisuje aj možnosti spolupráce na rôznych úrovniach.

V súlade s nariadením (EÚ) č. 1303/2013 by sa mal miestny rozvoj vedený komunitou (CLLD) vykonávať pomocou „integrovaných znakov stratégie“ a „viacsektorových oblastných stratégií miestneho rozvoja“.

Stratégia CLLD pre Ipeľská Kotlina - Novohrad sa zameriava na také ciele a činnosti, ktoré majú najväčšiu šancu spôsobiť zmeny, ktoré chcú dosiahnuť, stratégia CLLD podporuje tie oblasti, kde už existuje potenciál a poskytovaná podpora sa zameriava na rozvíjanie týchto zámerov.

Integrácia v stratégii LCCD pre Ipeľskú Kotlinu - Novohrad sa sústreďuje najmä na tieto okruhy:

- zabezpečiť postupné vykonávanie rôznych miestnych podporných opatrení v špecifickom poradí a ich zosúladenie, aby dosahovali rovnaké strategické ciele (nadväznosť/doplnkovosť jednotlivých projektov aj s ohľadom na iné aktivity, iné zdroje a pod.) – vid': harmonogram vyhlasovania výziev;
- začať s jednou alebo viacerými otázkami, témami, problémami alebo cieľovými skupinami, ktoré mobilizujú komunitu, ale umiestniť ich do širšej súvislosti a budovať vonkajšie spojenia s ostatnými odvetviami a subjektmi, ktoré môžu ovplyvniť situáciu – vid': orientácia strategického cieľa na 3 najvýznamnejšie priority: Infraštruktúra a životné prostredie , tvorba pracovných miest na základe využitia miestneho potenciálu a tradície a cestovný ruch.

Samotný prístup LEADER v rámci ktorého bola podporená MAS Partnerstvo Krtíšskeho Poipľa v r. 2010-2015 znamenal v danom území prvý pokus o integráciu, nakoľko do prípravy a následne aj implementácie ISRÚ boli zapojené všetky sektory. Širšia integrácia na úrovni projektov obsiahnutých v ISRÚ 2007-2013 nebola umožnená vzhľadom na veľmi úzku možnosť výberu opatrení do ISRÚ (os 3 PRV 2007-2013).

Aj v stratégii CLLD 2014-2020 bude aplikovaný integrovaný prístup, a to na dvoch úrovniach:

1. na úrovni zapojenia všetkých relevantných aktérov do strategického plánovania (princíp partnerstva) – verejná správa, podnikatelia, občania, neziskový sektor
2. Plánovanie a realizácia obsahovo prepojených a vzájomne previazaných rozvojových cieľov a opatrení - 3 strategické priority, ktoré budú podporené zo zdrojov PRV a IROP prostredníctvom vybraných opatrení

Prepojenie týchto dvoch úrovní počas implementácie stratégie CLLD bude znamenať optimálnu úroveň integrácie.

Integrovaný prístup prináša nové možnosti efektívnejšieho investovania finančných prostriedkov v rozvoji obcí a regiónu, nakoľko spolu logicky súvisia jednotlivé aktivity a opatrenia. Zároveň tento prístup prináša multiplikačný efekt, ktorý mobilizuje verejné aj súkromné zdroje a prispieva k prehĺbeniu spolupráce medzi subjektmi verejnej správy navzájom a verejnou správou a podnikateľským a neziskovým sektorom a občanmi (verejnosťou).

Integrovaný prístup je obsiahnutý už v samotnom fakte, že stratégia CLLD je multifundová (prioritne PRV a IROP s možnosťou zapojenia ďalších zdrojov/programov). Ďalej sú to vzájomné väzby medzi opatreniami/projektmi a ich prepojenosť na externé prostredie. Medzi základné spoločné znaky integrovaných nástrojov v období 2014-2020 patrí vzájomná synergia, integrované stratégie a Partnerstvo a viacúrovňová správa. Všetky tieto aspekty sú obsiahnuté v stratégii CLLD pre Ipeľskú Kotlinu - Novohrad. Prístup LEADER je integrovanou súčasťou miestneho rozvoja vedeného komunitou CLLD. MAS IKN pripravila stratégiu CLLD, ktorú bude financovať z PRV aj IROP, pričom v každom z programov sú uvedené oprávnené oblasti a podpory a oprávnení prijímatelia, čím je zabezpečená vzájomná doplnkovosť a synergia programov IROP a PRV v oblasti CLLD. Pri obdobných oblastiach podpory vo všeobecnosti platí, že z EPFRV (PRV) sú oprávnení poľnohospodári, spracovatelia poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov, obhospodarovatelia lesa, v prípade investícií do nepoľnohospodárskych činností subjekty s podielom tržieb z poľnohospodárskej a lesníckej činnosti nad 30 %. Z EFRR (IROP) sú v rámci podpory podnikania potom oprávnené subjekty, ktoré nie sú oprávnené z PRV. V prípade investícií na obnovu a rozvoj obcí a zvyšovanie kvality života obyvateľov je doplnkovosť zabezpečená rozdielnym zameraním investícií, kedy podpora z EFRR bude zameraná na zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach. V období 2014-2020 je potrebné viac sa zamerať na prílev finančných prostriedkov do súkromného a občianskeho sektora. V stratégii CLLD 2014-2020 bude pomer verejný a súkromný sektor 45,05:54,95.

4.5 Inovatívne znaky stratégie CLLD

Miestne problémy sa doteraz riešili individuálne v každej obci. Po vzniku mikroregiónov sa pravidelne stretávali predstavitelia samospráv takých obcí, ktoré majú k sebe blízko hlavne územne, prípadne ich spája spoločná úradovňa. Na týchto stretnutiach sa informácie len

odovzdávajú, aj to mnohokrát nekoordinovaným spôsobom a sporadicky. Samosprávy nedokážu tieto informácie spracovať a problémy zostávajú len v rovine pomenovania počas diskusie. Odkedy sa začalo aktívne pracovať na príprave územia na prístup Leader pomocou externých expertov, sa začína meniť pohľad územia na riešenie problémov. Územie je koordinovane vedené k tomu, aby boli problémy jasne pomenované, ale na druhej strane aj k tomu aby boli zadefinované aj pozitíva územia a jej potreby. Pracuje sa spoločne so súkromným a občianskym sektorom, čo doteraz nebolo zaužívané. Bola spoločne nadefinovaná vízia - predstava obyvateľov o budúcnosti a hlavné smery rozvoja. Zmena oproti doterajšej praxi je hlavne v koordinovanej komunikácii s jedným cieľom – odstrániť čo najviac nadefinovaných problémov v území a nadefinovať toho, čo chce komunita zmeniť, čo je cieľom rozvoja územia. Po skúsenostiach z predchádzajúceho programovacieho obdobia sa komunikácia sústredila na stanovenie takých činností, ktoré majú pre miestny rozvoj znásobovacie účinky, na využitie a stanovenie takých postupov, ktoré vedú k dlhodobejším a udržateľnejším riešeniam. Predpoklady pre udržanie zamestnanosti v území Ipeľskej Kotliny - Novohradu sú v zmiernení doterajšieho trendu znižovania počtu pracovných miest v poľnohospodárskej prvovýrobe a vo využívaní technologických inovácií v oblasti spracovania poľnohospodárskych produktov. **Pre posilnenie ekonomickej a sociálnej životaschopnosti vidieka je potrebná diverzifikácia ekonomických aktivít, rozvoj služieb a posilnenie investícií do miestnej infraštruktúry. Kľúčovou výzvou pre územie je uskutočňovanie nových nápadov.**

Medzi typické črty územia, ktoré sú základom pre stanovenie inovatívnych znakov stratégie patrí:

- skúsené územie, ktoré už realizovalo program Leader
- vyskúšaný produkt cestovného ruchu propagujúci región (Ekomúzeum Hontu)
- vidiecky charakter územia, ponuka ubytovania vo vidieckom prostredí
- čisté životné prostredie nezaťažené priemyslom a hustou dopravou
- vhodné klimatické podmienky na rozvoj prevažne letného cestovného ruchu
- vhodné podmienky pre poľovníctvo a rybárstvo
- zachovalá krajina, chránené územia
- vinohradníctvo, ovocinárstvo, klasické poľnohospodárstvo
- zachované vinice a vínne pivničky
- zachovalé prvky ľudovej tradície a kultúrne pamiatky
- denné nosenie kroja v niektorých obciach
- ľudia, ktorí poznajú ľudové tradície

- zachovanie tradičných remesiel
- pohostinní ľudia
- bezpečné prostredie
- aktívne a fungujúce spolky (poľovníctvo, rybárstvo)
- prihraničný región – dvojjazyčnosť obyvateľov

Inovačné aktivity

Inovácia je chápaná v širšom zmysle. Môže znamenať uvádzanie nového výrobku, nového procesu, novej služby, technológie alebo postupov, výrobného procesu v miestnom prostredí alebo v zavádzaní IKT... Z dôvodov nízkej hustoty a relatívne nedostatočnej úrovne ľudských a fyzických zdrojov však majú vidiecke oblasti slabšie spojenia s výskumnými a vývojovými strediskami a pokladajú za ťažké produkovať radikálne inovácie technického charakteru.

Inovácia vo vidieckych oblastiach môže zahŕňať prenos a adaptáciu inovácií vyvinutých inde použiteľných ako technologická inovácia v oblasti spracovania poľnohospodárskych produktov, modernizáciu tradičných know-how, alebo hľadanie nových riešení pretrvávajúcich problémov vidieka. Spolupráca medzi rôznymi subjektmi a odvetviami môže byť inováciou k hľadaniu nových spôsobov mobilizácie a využívania existujúcich zdrojov a aktív územia. Napr. výroba, predaj a vhodná propagácia domácich výrobkov vyrábaných z kvalitných miestnych surovín, vytvorenie, predaj a propagácia jedinečných produktov cestovného ruchu, využívanie obnoviteľných zdrojov energií v sledovanom území. Tvorba nových pracovných miest je dôležitým nástrojom pre širší prístup vidieckeho obyvateľstva k inováciám. Inovácie v miestnom rozvoji spočívajú aj v samotnom partnerstve. Inovačným prístupom je aj vzájomná výmena skúseností a rozvoj spolupráce s inými územiaми v rámci SR a zahraničia.

Identifikované potreby územia Ipeľská Kotlina - Novohrad:

- **tvorba nových pracovných miest a posilnenie životaschopnosti malých podnikov**
- **zlepšenie kvality života a podpora rozvoja s dôrazom na zachovanie miestneho kultúrneho dedičstva**

Berúc do úvahy všetky aspekty, ktoré boli zistené v procese komunikácie s miestnymi aktérmi územia a typické črty územia, boli stanovené nasledovné inovatívne znaky stratégie CLLD:

- vytvorenie takého prostredia, ktoré bude následne tvoriť pracovné miesta s využitím prírodných a miestnych zdrojov a bude prispievať k zvyšovaniu potravinovej sebestačnosti

prostredníctvom podopatrenia 6.1. Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti pre mladých poľnohospodárov a podopatrenia 4.1 Podpora na investície do poľnohospodárskych podnikov. Podpora pilotného projektu propagácie a predaja produktu cestovného ruchu Ekomúzeum Hontu prostredníctvom rozvoja spolupráce s inými územiami v rámci SR (projekt spolupráce) Inovatívne znaky stratégie priamo reflektujú na riešenie miestnych problémov zistených v SWOT analýze územia. Naplnenie cieľov stratégie CLLD prostredníctvom jednotlivých opatrení bude mať vplyv na jednotlivé cieľové skupiny, ktoré sa stanú v procese implementácie stratégie CLLD nositeľmi inovatívnych postupov a inšpiráciou pre ostatné subjekty v území. Samotná implementácia stratégie CLLD predstavuje v území inovatívny spôsob spolupráce pri riešení miestnych problémov, pri ktorom spolupracujú všetky sektory v území a rovnakým dielom aj rozhodujú.

Spôsoby implementácie inováčných znakov stratégie CLLD sú na jednej strane dané, resp. obsiahnuté v jednotlivých opatreniach, ktoré si MAS vybrala. Na druhej strane tieto inováčné znaky vznikajú v súlade s princípmi LEADER „zdola“ od občanov, združení, podnikateľov a samospráv ako ich požiadavka na nové postupy, zlepšenie stavu územia vo všetkých ohľadoch, pilotné a overovacie projekty a pod. Významným prvkom bude kvalitne obsadená kancelária MAS spolupracujúca vnútri s aktívnymi členmi a navonok s vonkajším prostredím, ktorá bude zabezpečovať posun, sprostredkovanie a výmenu inovatívnych informácií, postupov a skúseností v rámci územia aj mimo neho.

Cieľom stratégie je do roku 2023 zabezpečiť pre svojich obyvateľov významné zlepšenie v dobudovaní technickej infraštruktúry, ponúkať také nové pracovné príležitosti pre obyvateľov, ktoré budú mať znásobovací účinok, zvoliť vhodnú a intenzívnu propagáciu svojho potenciálu, zamerať sa na konkrétne produkty cestovného ruchu a na podporu výroby a predaja z domácich surovín. Vzhľadom na celkovú zaostalosť územia bude každá aktivita smerujúca k dosiahnutiu stanoveného cieľa svojím spôsobom inovatívna.

5. Implementačný rámec

5.1 Popis riadiaceho a implementačného procesu

5.1.1 Riadiaci proces - organizačná štruktúra MAS

Orgány združenia

- Najvyšší orgán (Valné zhromaždenie O.Z.)

- Výkonný orgán (Predsedníctvo O.Z.)
- Výberová komisia
- Štatutárny orgán (Predseda, Popredseda O.Z.)
- Kontrolný orgán (Revízná komisia O.Z.)
- Monitorovací výbor

Uvedené orgány MAS vykonávajú úlohy a činnosti v zmysle Systému riadenia CLLD v platnom znení.

Najvyšší orgán (Valné zhromaždenie) -

najvyšší orgán združenia, ktoré je tvorené zo všetkých členov združenia, pričom pomer hlasovacích práv každej záujmovej skupiny (ZSVS, ZSPS, ZSOS) nesmie byť vyšší ako 49 %.

Najvyšší orgán je oprávnený vykonáva nasledovné činnosti:

- voliť a odvolávať Štatutárny orgán (Predsedu) združenia
- stanoviť základné smery činnosti združenia
- schvaľovať a meniť Stanovy a ich doplnky združenia
- voliť a odvolávať členov Výkonného orgánu (Predsedníctva) združenia
- voliť a odvolávať členov Kontrolného orgánu (Revíznej komisie) združenia
- rozhodovať o záležitostiach strategického významu
- schvaľovať strategické dokumenty a ich aktualizáciu
- prerokovať a schvaľovať výročnú správu o činnosti združenia, správu o hospodárení združenia, uzávierku, plán činnosti a rozpočet na ďalšie obdobie
- schvaľovať výšku členského príspevku a jednorazového poplatku za vstup
- schvaľovať rokovací poriadok Najvyššieho orgánu (Valného zhromaždenia)
- schvaľovať organizačný poriadok združenia
- potvrdzovať členstvo novým členom v združení podľa čl. IV, § 1
- rozhodovať o vylúčení členov na návrh Výkonného orgánu (Predsedníctva) združenia
- rozhodovať o zániku združenia zlúčením s iným občianskym združením
- rozhodovať o dobrovoľnom rozpustení združenia
- rozhodovať o ďalších záležitostiach združenia
- vykonávať úlohy a činnosti v zmysle Systému riadenia CLLD v platnom znení.

Výkonný orgán (Predsedníctvo) je za svoju činnosť zodpovedné Najvyššiemu orgánu a vykonáva činnosti v súlade so Stanovami a internými riadiacimi dokumentmi MAS. V rámci svojich kompetencií je oprávnený vykonávať nasledovné činnosti:

- riadiť činnosť združenia v období medzi zasadnutiami Najvyššieho orgánu
- voliť spomedzi členov Výkonného orgánu, podpredsedu združenia, ako druhého štatutárneho zástupcu
- rozhodovať o bežných veciach súvisiacich s prevádzkou združenia
- podávať návrh na vylúčenie členov, ktorí konajú v rozpore so stanovami združenia
- rozhodovať o prijatí nových členov
- pripravovať výročnú správu o činnosti združenia, správu o hospodárení združenia, návrh rozpočtu a plán činnosti na ďalšie obdobie, ktoré predkladá na schválenie Najvyššiemu orgánu
- zvolávať a obsahovo pripravovať rokovania Najvyššieho orgánu a pripravovať základné dokumenty na tieto rokovania
- zriaďovať kanceláriu združenia a menovať jej manažéra
- rozhodovať o všetkých záležitostiach združenia, ktoré podľa Stanov nespádajú do právomoci Najvyššieho orgánu alebo ktoré si Valné zhromaždenie nevyhradilo
- schvaľovať vnútorné predpisy združenia
- pre vylepšenie svojej činnosti zriaďiť potrebné pomocné orgány
- posudzovať návrhy, stanoviská a názory členov združenia, podnecovať ich iniciatívu a vykonávať potrebné opatrenia v záujme združenia a jej členov
- zodpovednosť za vypracovanie/aktualizáciu a implementáciu stratégie podľa prístupu CLLD a jej aktualizáciu ako aj s tým súvisiace činnosti :
- zriaďiť Výberovú komisiu MAS a Monitorovací výbor
- volí a odvoláva manažéra MAS
- ostatné činnosti pre potreby prípravy a implementácie stratégie a v súvislosti s realizáciou prístupu LEADER/CLLD v záujmovom území združenia

Členská základňa Výkonného orgánu musí byť zastúpená každou záujmovou skupinou (ZSVS, ZSPS, ZSOS).

Výkonný orgán zriadi svoju Kanceláriu na zabezpečenie spravovania verejných prostriedkov ako aj manažovanie činnosti MAS a realizáciu úloh združenia. Na čele Kancelárie je manažér MAS menovaný Výkonným orgánom. Manažér MAS je povinný zúčastňovať sa zasadnutí Výkonného orgánu s hlasom poradným. Kancelária pracuje na základe pracovného a organizačného poriadku schváleného Výkonným orgánom. Administratívu a realizáciu úloh združenia zabezpečuje manažér MAS a ostatní zamestnanci MAS, ktorí môžu byť členmi len Najvyššieho orgánu.

Výberová komisia

- Výberová komisia MAS v zmysle čl. 34 ods. 3, písm. c) a f) všeobecného nariadenia vykonáva výber ŽoNFP/ŽoPr podľa poradia ich prínosu k plneniu cieľov a zámerov stratégie CLLD a stanovuje výšku podpory.
- S cieľom naplnenia podmienok ods. 1 tejto kapitoly Výberová komisia v rámci PRV SR 2014-2020 vykonáva nasledovné činnosti:
  - a) zabezpečí proces odborného hodnotenia ŽoNFP/;
  - b) posudzuje splnenie podmienok poskytnutia príspevku určených vo výzve;
  - c) stanoví poradie ŽoNFP od najvyššie umiestnenej ŽoNFP spĺňajúcej všetky podmienky poskytnutia príspevku po najnižšie umiestnenú ŽoNFP spĺňajúcu všetky podmienky poskytnutia príspevku prostredníctvom ITMS2014+ (ak relevantné) a to na základe výsledkov odborného hodnotenia;
  - d) vykoná výber ŽoNFP/ berúc do úvahy ustanovenia kapitoly 8 a 9, resp. kapitoly 11 Systému riadenia CLLD;
  - e) d.e. navrhne PPA pre jednotlivé ŽoNFP vydanie príslušného rozhodnutia (rozhodnutie o schválení/neschválení ŽoNFP, rozhodnutie o zastavení konania) podľa zákona o príspevku z EŠIF;;
  - f) h) vypracuje záverečnú správu výzvy ŽoNFP v rámci PRV SR 2014-2020;
  - i) stanovuje výšku podpory NFP pre jednotlivé ŽoNFP/ŽoPr.

Výberová komisia je v rámci IROP menovaná iba v prípade rovnakého počtu bodov predmetnej výzvy. Výberová komisia aplikuje rozlišovacie hodnotiace kritéria a stanoví poradie ŽoPr od najvyššie umiestnenej ŽoPr (ktorá najvyššou mierou napĺňa ciele stratégie CLLD) spĺňajúcej všetky podmienky poskytnutia príspevku po najnižšie umiestnenú ŽoPr spĺňajúcu všetky podmienky poskytnutia príspevku.

V prípade, kedy výberová komisia aplikuje rozlišovacie kritériá, vypracuje Protokol o výbere ŽoPr, s uvedením výšky odporúčaného príspevku, poradia ŽoPr a zoznamu ŽoPr odporúčaných na neschválenie

- Výberová komisia má minimálne 3 členov. Počet členov musí byť vždy nepárny. MAS môže okrem riadnych členov menovať aj náhradníkov členov Výberovej komisie.
- Spôsob voľby/odvolania, výber členov Výberovej komisie MAS a vykonávané činnosti musia byť ustanovené v stratégii CLLD.
- Člen Výberovej komisie nemusí pôsobiť (mať trvalé, prípadne prechodné bydlisko, sídlo alebo prevádzku) v území MAS. Pre jednu výzvu bude stanovená jedna Výberová

komisia.

- Výkonný orgán MAS menuje vždy novú výberovú komisiu pre každú výzvu na predkladanie ŽoNFP/ŽoPr, pričom jednotliví členovia sa môžu opakovať. Každá výzva jednej výzvy môže byť menovaná len jedna Výberová komisia na celú výzvu, výnimkou môže byť len výmena členov z opodstatnených dôvodov. Opodstatnenými dôvodmi sú najmä konflikt záujmov, úmrtie člena výberovej komisie, jeho dlhodobá pracovná neschopnosť alebo nečinnosť a pod.
- Členstvo vo Výberovej komisii je nezlučiteľné s členstvom vo Výkonnom orgáne, Kontrolnom orgáne, Monitorovacom výbore združenia a s funkciou štatutárneho orgánu MAS.
- Výberová komisia pri každom hlasovaní o výbere projektov musí dodržiavať podmienku, že minimálne 50 % hlasov rozhodnutí o výbere projektov patrí partnerom, ktorí nie sú orgánmi verejnej správy.

Monitorovací výbor MAS

- Monitorovací výbor MAS je orgánom, ktorý vykonáva najmä vyhodnotenie výstupov a výsledkov a monitorovanie realizácie projektov v rámci stratégie CLLD, pripravuje a vypracováva správy o implementácii stratégie, správy o monitoringu za ročné obdobie a pod. v zmysle ustanovení kapitoly 10 Systému riadenia CLLD.
- Monitorovací výbor MAS na svojom prvom zasadnutí stanoví rozsah činnosti. Rozsah činnosti Monitorovacieho výboru MAS podlieha schváleniu Najvyššiemu orgánu alebo Výkonnému orgánu v zmysle kapitoly 6.1.4.1, ods. 2, písm. d) .
- Členstvo v Monitorovacom výbore MAS je nezlučiteľné s členstvom vo Výkonnom orgáne združenia.

Štatutárny orgán – (Predseda, Podpredseda)

- Štatutárnym orgánom združenia je Predseda/Podpredseda, ktorý vystupuje v mene MAS navonok a podpisuje zmluvy.
- schvaľuje harmonogram výziev na predkladanie ŽoNFP/ŽoPr
- schvaľuje výzvu na predkladanie ŽoNFP/ŽoPr
- schvaľuje zrušenie/zmenu výzvy na predkladanie ŽoNFP/ŽoPr
- Vo vzťahu k PRV SR 2014 – 2020 predkladá na PPA záverečnú správu z výzvy na predkladanie ŽoNFP..

- Vo vzťahu k IROP predkladá Protokol o výbere Žiadosti o NFP na RO pre príspevok z IROP.

Kontrolný orgán (Revízná komisia)

Kontrolný orgán vykonáva napríklad nasledovné činnosti:

- dozerá nad dodržiavaním Stanov združenia, rozhodnutí orgánov združenia a všeobecne záväzných právnych predpisov
- dbá na súlad rozhodnutiami orgánov združenia so Stanovami združenia a všeobecne záväznými právnymi predpismi
- kontroluje hospodárenie združenia, upozorňuje orgány na nedostatky a navrhopať opatrenia na ich odstránenie
- posudzuje výročnú správu o činnosti združenia, správu o hospodárení a návrh rozpočtu združenia vypracované Výkonným orgánom pred tým, ako ich prijme Najvyšší orgán.

Spôsob delegovania do jednotlivých orgánov:

V zmysle § 32 ods. 2 písm. b) všeobecného nariadenia je MAS zoskupenie predstaviteľov verejných a súkromných miestnych spoločensko-hospodárskych záujmov, v ktorých na úrovni rozhodovania nemajú ani orgány verejnej moci ani žiadna záujmová skupina viac ako 49 % hlasovacích práv (záujmová skupina verejného sektora ZSVS, záujmová skupina podnikateľského sektora - ZSPS, záujmová skupina občianskeho sektora - ZSOS). Orgány MAS, ktoré majú rozhodovaciu právomoc musia vyššie uvedenú podmienku dodržiavať pri zložení daného orgánu a pri plnení úloh, ktoré súvisia s CLLD/LEADER a počas celej implementácie stratégie CLLD.

V rámci MAS sú preto zadefinované záujmové skupiny:

- a) záujmová skupina verejného sektora (ZSVS)
- b) záujmová skupina podnikateľského sektora (ZSPS)
- c) záujmová skupina občianskeho sektora (ZSOS)

Vzhľadom na vyváženosť zastúpenia jednotlivých záujmových skupín združenia v zmysle § 32 ods. 2 písm. b) všeobecného nariadenia je na úrovni rozhodovania stanovené, že 1 člen = 1 hlas. V prípade, ak by pri zmene členskej základne bol vyvážený pomer jednotlivých záujmových skupín narušený, pristúpi združenie ku zmene stanov a určí konkrétny spôsob pre výpočet váhy hlasov tak, aby bol zachovaný princíp maximálnej hodnoty 49 % všetkých hlasov pre jednu záujmovú skupinu.

Najvyšší orgán (Valné zhromaždenie O.Z.)

Najvyšším orgánom združenia je Valné zhromaždenie, ktoré tvoria všetci jeho členovia. Schádza sa min. 1x ročne a podľa uznesenia Predsedníctva ho zvoláva Predseda združenia písomnou pozvánkou zaslanou všetkým členom združenia min. 7 dní vopred. V osobitných prípadoch môže byť na návrh Predsedníctva združenia, alebo na požiadanie najmenej jednej pätiny riadnych členov združenia a po vymedzení predmetu rokovania zvolané mimoriadne Valné zhromaždenie, a to do 30 dní od podania uvedenej žiadosti. Valné zhromaždenie sa môže uznášať a rokovať, ak je prítomná nadpolovičná väčšina všetkých jeho členov. Valné zhromaždenie je uznášaniaschopné, ak sú prítomní členovia MAS, ktorí majú nadpolovičnú väčšinu všetkých hlasov MAS, t.j. viac ako 50 % všetkých hlasov (bez ohľadu na príslušnosť k záujmovým skupinám). Táto podmienka sa dodržiava len pri plnení úloh, ktoré súvisia s CLLD/LEADER a implementáciou stratégie CLLD. Ďalšie podrobnosti stanovuje Rokovací poriadok. Na prijatie rozhodnutia je potrebná nadpolovičná väčšina hlasov prítomných členov MAS (bez ohľadu na príslušnosť k záujmovým skupinám). V rámci najvyššieho orgánu je rozhodujúci počet hlasov, ktorými člen disponuje, nie počet členov.

Okrem implementácie stratégie CLLD platí, že rozhodnutia Valného zhromaždenia sú prijímané nadpolovičnou väčšinou prítomných členov

Výkonný orgán (Predsedníctvo O.Z.)

Predsedníctvo je riadiacim orgánom združenia, tvoria ho maximálne 13 členovia, pričom pri nižšom počte bude počet členov nepárny. Predsedníctvo je volené Valným zhromaždením na obdobie 1 rok. Predsedníctvo musí pozostávať z min. 50 % zástupcov zo súkromného sektora vrátane občianskeho a neziskového. Predsedníctvo sa schádza podľa potreby, min. však 4 krát za rok. Predsedníctvo je uznášaniaschopné za prítomnosti nadpolovičnej väčšiny jeho členov. Rozhodnutia Predsedníctva sa prijímajú konsenzom alebo hlasovaním.

Výberová komisia

Spôsob voľby/ odvolania, výber členov výberovej komisie MAS a vykonávané činnosti sú stanovené v Štatúte výberovej komisie. Člen výberovej komisie MAS nemusí byť členom združenia. Počet členov výberovej komisie MAS je nepárny. Minimálny počet členov výberovej komisie MAS je 3 a maximálny počet členov je 7.

Výberová komisia MAS je za svoju činnosť zodpovedná výkonnému orgánu. Výberová komisia pri každom hlasovaní o výbere projektov musí dodržať podmienku, že minimálne 50% hlasov rozhodnutí o výbere projektov patrí partnerom, ktorí nie sú orgánmi verejnej správy.

Štatutárny orgán (Predseda O.Z, Podpredseda O.Z.)

Predseda združenia je volený Valným zhromaždením. Podpredseda je volený Predsedníctvom. Štatutárni zástupcovia konajú a podpisujú menom združenia navonok samostatne. Podpredseda podpisuje len v prípade neprítomnosti predsedu.

Kontrolný orgán (Revízná komisia O.Z.)

Revízná komisia je kontrolným orgánom združenia, tvoria ho 3 členovia volení Valným zhromaždením v nasledujúcom pomernom zastúpení: 1 predstaviteľ samosprávy (ZSVS), 1 predstaviteľ podnikateľského sektora (ZSPS) a 1 predstaviteľ tretieho sektora (ZSOS). Členstvo v Revíznej komisii je nezlučiteľné s členstvom v orgánoch združenia, okrem členstva v Najvyššom orgáne. Revízná komisia zodpovedá za svoju činnosť Valnému zhromaždeniu.

Predseda komisie volia členovia komisie na 1. zasadaní. Revízná komisia, alebo jej zástupcovia je pravidelne prizývaná na rokovania Predsedníctva, s hlasom poradným. Komisia vo svojej činnosti sa riadi príslušnými všeobecne záväznými právnymi predpismi a Stanovami združenia. Komisia podáva správy o svojej činnosti Valnému zhromaždeniu najmenej ročne.

Monitorovací výbor

Členovia monitorovacieho výboru musia pôsobiť (mať trvalé, prípadne prechodné bydlisko, sídlo alebo prevádzku) v území MAS, ale nemusia byť členmi MAS. Spôsob voľby/ odvolania a činnosti Monitorovacieho výboru sú stanovené v Štatúte Monitorovacieho výboru. Predseda monitorovacieho výboru je povinný zúčastňovať sa zasadnutí Výkonného výboru s hlasom poradným.

Pracovné pozície a požiadavky na jednotlivé pozície:

Manažér MAS

- Ukončené vysokoškolské vzdelanie II. stupňa a zároveň minimálne 6 rokov praxe na zodpovedajúcej manažérskej pozícii (riadiaca a/alebo rozhodovacia a/alebo kontrolná funkcia) v oblasti projektového manažmentu vo vidieckom alebo regionálnom rozvoji alebo fondov EÚ, počítačové zručnosti na vysokej úrovni (MS Word, Excel, Power Point, internet)
- schopnosť viesť tím, komunikatívnosť, organizačné schopnosti, vysoké pracovné nasadenie,
- jazykové znalosti - slovenčina (angličtina, nemčina - výhoda)
- schopnosť pracovať samostatne
- flexibilita

- vodičský preukaz skupiny B – aktívny vodič

Odborný administratívny asistent/ekonomický manažér

- Ukončené stredoškolské vzdelanie a zároveň minimálne 3 roky praxe v oblasti prípravy projektov vo vidieckom alebo regionálnom rozvoji alebo fondov EÚ,
- počítačové zručnosti na vysokej úrovni (MS Word, Excel, Power Point, internet)
- komunikatívnosť, organizačné schopnosti, vysoké pracovné nasadenie,
- jazykové znalosti - slovenčina (angličtina, nemčina - výhoda)
- schopnosť pracovať samostatne
- flexibilita
- vodičský preukaz skupiny B – aktívny vodič

Administratívny pracovník MAS

- min. stredoškolské vzdelanie s maturitou
- počítačové zručnosti na vysokej úrovni (MS Word, Excel, Power Point, MS Office, internet)
- skúsenosti s implementáciou a administráciou projektov - výhoda
- vedomosti so zameraním na rozvoj vidieka a regionálneho rozvoja
- jazykové znalosti - slovenčina, (angličtina, nemčina – výhoda)
- vysoké pracovné nasadenie
- schopnosť pracovať samostatne,
- flexibilita,
- vodičský preukaz skupiny B – aktívny vodič

Občianske združenie po zriadení kancelárie MAS pripraví nasledovné dokumenty:

- Organizačný poriadok
- Organizačný a pracovný poriadok kancelárie
- Rokovací poriadok Valného zhromaždenia, Výkonného orgánu, Výberovej komisie a Monitorovacieho výboru
- Štatút Monitorovacieho výboru, štatút výberovej komisie
- Registratúrny poriadok
- Smernica VO
- Smernica – obeh dokladov
- Pravidlá a pokyny na BOZP

Prílohy:

Príloha č. 7: Organizačná štruktúra MAS

Príloha č. 8: Personálna matica MAS

Príloha č. 9 : Stanovy MAS

5.1.2 Implementačný proces

Implementačný proces predstavuje proces výberu, hodnotenia a schvaľovania žiadostí zahrňujúci vyhlásenie výzvy, príjem projektov, hodnotenie a výber na úrovni MAS, PPA resp. RO pre IROP, schválenie žiadosti a monitorovanie realizácie projektov a stratégie CLLD. Tieto procesy majú svoje odlišnosti pre PRV, IROP a projekty podporované z vlastných resp. iných zdrojov. Podrobne sú tieto procesy opísané vždy v aktuálnom znení príslušného dokumentu (Systém riadenia CLLD, Systém riadenia PRV, Systém riadenia EŠIF, IROP) MAS sa nimi bude riadiť v celom procese implementácie stratégie. Za výber odborných hodnotiteľov, ktorí budú vykonávať posúdenie/odborné hodnotenie, zodpovedá MAS, pričom vykoná výber na základe transparentných kritérií.

Nasledovný prehľad predstavuje súhrn týchto procesov.

1. Žiadosti podporované v rámci PRV

Výber projektov (ŽoNFP) obsahuje nasledovné kroky, ktoré sú ďalej podrobne opísané v Systéme riadenia CLLD v platnom znení a Príručke pre žiadateľa/prijímateľa v platnom znení.

Na úrovni MAS prebieha:

- a) Príprava a vyhlásenie výzvy:
  - vypracovanie indikatívneho harmonogramu výziev, jeho schválenie PPA a zverejnenie
  - vypracovanie výzvy
  - vyhlásenie výzvy na predkladanie ŽoNFP (otvorená alebo uzavretá výzva)
  - zmena alebo zrušenie výzvy
- b) procesné úkony – žiadosť o NFP:
  - podmienky doručenia a registrácia ŽoNFP
  - overenie podmienok poskytnutia príspevku
  - kontrola oprávnenosti výdavkov
  - kontrola obstarávania tovarov, služieb, stavebných prác a súvisiacich postupov
  - odborné hodnotenie ŽoNFP
  - uplatnenie hodnotiacich kritérií

- vypracovanie záverečnej správy z výzvy (ŽoNFP) a jej predloženie na PPA

Výber Žiadosti o NFP môže prebiehať buď ako jednokolový (žiadateľ predkladá na MAS priamo Žiadosť o NFP) alebo dvojkolový (žiadateľ predkladá na MAS najskôr projektový zámer až potom Žiadosť o NFP). Na úrovni MAS IKN bude prebiehať iba jednokolový výber ŽoNFP.

Na úrovni PPA prebieha:

- c) výber ŽoNFP a iné súvisiace
  - schválenie harmonogramu výziev v spolupráci s CKO
  - schválenie výzvy/zmeny alebo zrušenia výzvy
  - príjem a registrácia ŽoNFP na PPA
  - kontrola vecnej správnosti ŽoNFP
  - odborné hodnotenie ŽoNFP
  - vydanie Rozhodnutia
  - zmluva o poskytnutí NFP
  - ukončenie zmluvy o poskytnutí NFP
  - žiadosť o platbu

2. Žiadosti podporované v rámci IROP

Výber projektov (ŽoNFP) obsahuje nasledovné kroky, ktoré sú ďalej podrobne opísané v Systéme riadenia EŠIF a Príručky pre žiadateľa/prijímateľa...

RO pre IROP vyhlási osobitne výzvu na realizáciu stratégie MAS (v rozsahu spadajúceho do IROP) . MAS po uzavretí zmluvy o poskytnutí NFP s RO pre IROP zameranej na realizáciu stratégie MAS vyhlasuje výzvy na výber realizátorov svojej stratégie (ďalej len „ReS“), teda na predkladanie žiadostí ReS o príspevok (ďalej len „ŽoPr“). Proces od vyhlásenia výzvy na predkladanie ŽoPr až po výber ŽoPr a podpis zmluvy medzi MAS a ReS sa neriadi ustanoveniami zákona o EŠIF ani SyR EŠIF. Výber ŽoPr je plne v kompetencii MAS, pričom musí prebehnúť objektívne a transparentne.

Na úrovni MAS prebieha:

- a) vyhlásenie výzvy
  - vypracovanie indikatívneho harmonogramu výziev/ aktualizácia a zverejnenie
  - výzva na predkladanie Žiadosti o príspevok (iba otvorená výzva) a jej zverejnenie

- zmena a zrušenie výzvy
- b) hodnotenie Žiadosti o príspevok
  - administratívne overenie Žiadosti o príspevok
  - odborné hodnotenie Žiadosti o príspevok
  - kontrola oprávnenosti výdavkov
  - výber Žiadostí o príspevok
  - uzatvorenie zmluvy s užívateľom (ReS)
  - zverejnenie zmluvy v Centrálnom registri zmlúv

Na úrovni RO pre IROP prebieha:

- c) výber Žiadosti o príspevok a iné súvisiace
  - schválenie indikatívneho harmonogramu výziev, schvaľovanie zmien
  - schválenie výzvy
  - zverejnenie výzvy s odkazom na webové sídlo MAS
  - overenie výberu ŽoPr vykonanej MAS
  - zmluva o poskytnutí NFP

3. Žiadosti podporované z iných zdrojov

MAS neuplatňuje.

4. Implementačné procesy nad rámec systému CLLD

MAS bude v procese implementácie Stratégie CLLD uplatňovať aj tieto prístupy, ktoré nie sú zohľadnené v systéme CLLD:

- zapojenie expertov do Výberovej komisie (potreba posúdiť špecifické podmienky ako napr. inovatívnosť projektov, súlad s ÚPN, ekologické prínosy a pod.)
- pre každú výzvu bude organizovaný informačný deň v území pre potenciálnych žiadateľov
- členovia Výberovej komisie budú vždy zaškolení pre svoju prácu vo Výberovej komisii
- MAS bude ako podpornú činnosť pre zohľadnenie prierezových priorít (najmä životné prostredie, marginalizované skupiny) organizovať aj vzdelávacie aktivity pre členov MAS a členov Výberovej komisie zamerané na tieto témy

5.2 Akčný plán

Časť A) Akčný plán pre základnú alokáciu MAS

Tabuľka č. 4. A: Opatrenia stratégie CLLD

Názov opatrenia	Opatrenie 4 Investície do hmotného majetku (článok 17)
Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)	4.1 Podpora na investície do poľnohospodárskych podnikov
Priradenie k fokusovej oblasti PRV	2A, 2B, 5C, 6A, 3A
Ciele opatrenia	<u>Ciele výberu:</u> - Operácie zamerané na zlepšenie hospodárskeho výkonu všetkých poľnohospodárskych podnikov a uľahčenie reštrukturalizácie a modernizácie poľnohospodárskych podnikov, najmä na účely zvýšenia ich účasti na trhu, zamerania na trh a poľnohospodárskej diverzifikácie.
Zdôvodnenie výberu	- Prispieva k Priorite č. 1 Tvorba pracovných miest na základe využitia miestneho potenciálu, využíva miestny potenciál a miestne zdroje územia (poľnohospodárska produkcia, ekonomická základňa, prírodné zdroje, tradície, remeslá, ručná práca....).
Rozsah a oprávnené činnosti	<u>V súlade s PRV SR:</u> - Vzhľadom na finančné možnosti stratégie CLLD sa podporia iba niektoré kategórie A. - Špeciálna rastlinná výroba: Investície do výstavby, rekonštrukcie a modernizácie objektov špeciálnej rastlinnej výroby vrátane prípravy staveniska; Investície do obstarania technického a technologického vybavenia špeciálnej rastlinnej výroby vrátane strojov a náradia slúžiacich na pestovanie, aplikáciu prípravkov na ochranu rastlín, priemyselných a hospodárskych hnojív, zber a pozberovú úpravu; investície do objektov na využívanie geotermálnej energie na vykurovanie skleníkov a fóliovníkov a na vlastnú spotrebu v podniku vrátane súvisiacich investičných činnosti. - Živočíšna výroba: Investície do výstavby, rekonštrukcie a modernizácie objektov živočíšnej výroby vrátane prípravy staveniska; Investície do obstarania technického a technologického vybavenia živočíšnej výroby vrátane strojov a náradia slúžiacich aj na zber objemových krmív, uskladnenie a manipuláciu s krmivami a stelivami; Investície do zavádzania technológií na výrobu energie energetickou transformáciou biomasy vyprodukovanej primárne v rámci živočíšnej výroby s doplnkovou funkciou biomasy vyprodukovanej na ostatnej poľnohospodárskej pôde (nevyužitej ornej i TTP) a odpadových druhov biomasy z poľnohospodárstva, vlastnej výroby potravinárskych výrobkov. - Zavádzanie inovatívnych technológií v súvislosti s variabilnou aplikáciou organických a priemyselných hnojív a

	<p>ostatných substrátov s cieľom lepšenia kvalitatívnych vlastností a úrodnosti pôdy a ochrany pred jej degradáciou: Investície do obstarania inovatívnej techniky, technológie a strojov s variabilnou aplikáciou organických a priemyselných hnojív a ostatných substrátov do pôdy.</p> <p>- Zlepšenie odbytu: Investície do výstavby, rekonštrukcie a modernizácie objektov a do jeho vnútorného vybavenia: na priamy predaj výhradne vlastných výrobkov v rámci areálu daného podniku. <i>Pozn.: V prípade sektora „hrozno a víno“ sú neoprávnenými investíciami investície do nákupu vnútorného vybavenia pre predajné a prezentačné priestory v rámci výrobného podniku¹, pretože tieto investície sú oprávnenými na podporu z Národného podporného programu v rámci SOT s vínom.</i></p> <p>Skladovacie kapacity a pozberová úprava: Investície do výstavby, rekonštrukcie a modernizácie skladovacích kapacít a pozberovej úpravy vrátane sušiarň s energetickým využitím biomasy na výrobu tepla s max. tepelným výkonom do 2 MWt.</p>
Oprávnení prijímatelia	<p>Prijímateľom pomoci sú fyzické a právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe.</p> <p>MAS IKN podporí iba mikro a malé podniky.</p>
Intenzita pomoci	<p><u>Základná miera podpory z celkových oprávnených výdavkov:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • 50 % v prípade menej rozvinutých regiónov (mimo Bratislavského kraja); <p><u>Zároveň platí, že základná miera podpory sa zvyšuje:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • o 20 % v prípade mladých poľnohospodárov; (len v prípade, že žiadateľ má v čase predloženia ŽoNFP na túto výzvu schválený podnikateľský plán v rámci opatrenia 6.1 t.j. má rozhodnutie PPA o schválení podpory v rámci opatrenia 6.1) <p>V prípade, ak predmetom projektu je aj spracovanie, kde výstupom je produkt mimo prílohy I, bude na uvedenú časť nasledovná miera podpory:</p> <p><u>Miera podpory z celkových oprávnených výdavkov pre mikro a malé podniky:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • 55% v prípade PO, KE, BB, ZA kraja
Oprávnené výdavky*	<ol style="list-style-type: none"> 1. investície do dlhodobého hmotného majetku vrátane lízingu a investícií na zlepšenie kvalitatívnych vlastností nehnuteľného dlhodobého hmotného majetku spojené s opisom činností 2. investície do dlhodobého nehnuteľného majetku (nadobudnutie alebo vývoj počítačového softvéru a nadobudnutie patentových práv, licencií, autorských práv a ochranných známk); 3. investície do dlhodobého hmotného majetku nakúpeného z druhej ruky vrátane jeho lízingu, ale len v prípade, že žiadateľom o NFP je mladý farmár z Opatrenia 6.1 a v čase podania žiadosti vek majetku neprevyšuje 3 roky; 4. súvisiace všeobecné náklady definované v kapitole 8.1.3 (v zmysle č. 45 nariadenia 1305/2013.) 5. Výdavky pre žiadateľa/prijímateľa projektov v rámci implementácie stratégie CLLD sú považované za oprávnené, ak vznikli a boli zaplatené v čase od podania ŽoNFP, na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená MAS, s výnimkou všeobecných nákladov súvisiacich s

	investíciou vymedzených v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 1305/2013, kde sa za oprávnené budú považovať vzniknuté a zaplatené - výdavky v čase pred podaním ŽoNFP na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená príslušnou MAS, a to od 1. januára 2016. Oprávnené výdavky sú výdavky vzniknuté pri uskutočnení VO/O ktoré sa začalo najskôr dňa 19. apríla 2016. Uvedené sa vzťahuje aj na všeobecné náklady súvisiace s investíciou vymedzené v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EPFRV.																																			
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	Min. 3 000 eur, Max. 20 000 eur																																			
Finančný plán	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Spolu</th> <th>EÚ</th> <th>ŠR</th> <th>VZ</th> <th>iné</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>MR</td> <td>36 364</td> <td>15 000</td> <td>5 000</td> <td>16 364</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>VR</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>Spolu</td> <td>36 364</td> <td>15 000</td> <td>5 000</td> <td>16 364</td> <td>-</td> </tr> </tbody> </table>		Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné	MR	36 364	15 000	5 000	16 364	-	VR	-	-	-	-	-	Spolu	36 364	15 000	5 000	16 364	-											
	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné																															
MR	36 364	15 000	5 000	16 364	-																															
VR	-	-	-	-	-																															
Spolu	36 364	15 000	5 000	16 364	-																															
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií*	viď príloha „Výberové a hodnotiace kritéria“																																			
Povinné prílohy stanovené MAS	-																																			
Merateľné ukazovatele projektu	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Kód/ID</th> <th>Názov/Ukazovateľ</th> <th>Merná jednotka</th> <th>Počiatková hodnota</th> <th>Celková cieľová hodnota</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>4.1</td> <td>Celkové investície (v EUR) (verejné a súkromné)</td> <td>EUR</td> <td>0</td> <td>36 364</td> </tr> <tr> <td>4.1</td> <td>Počet novovytvorených pracovných miest projektom prepočítaný na ekvivalent plného pracovného úväzku</td> <td>počet</td> <td>0</td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>4.1</td> <td>Počet podporených činností/operácií</td> <td>počet</td> <td>0</td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>4.1</td> <td>Počet podporených poľnohospodárskych podnikov/prijemcov (celkom)</td> <td>počet</td> <td>0</td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>4.1</td> <td>Celkové verejné výdavky</td> <td>EUR</td> <td>0</td> <td>20 000</td> </tr> <tr> <td>vlastný</td> <td>Pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch - PRV</td> <td>počet</td> <td>0</td> <td>12</td> </tr> </tbody> </table>	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatková hodnota	Celková cieľová hodnota	4.1	Celkové investície (v EUR) (verejné a súkromné)	EUR	0	36 364	4.1	Počet novovytvorených pracovných miest projektom prepočítaný na ekvivalent plného pracovného úväzku	počet	0	1	4.1	Počet podporených činností/operácií	počet	0	1	4.1	Počet podporených poľnohospodárskych podnikov/prijemcov (celkom)	počet	0	1	4.1	Celkové verejné výdavky	EUR	0	20 000	vlastný	Pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch - PRV	počet	0	12
Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatková hodnota	Celková cieľová hodnota																																
4.1	Celkové investície (v EUR) (verejné a súkromné)	EUR	0	36 364																																
4.1	Počet novovytvorených pracovných miest projektom prepočítaný na ekvivalent plného pracovného úväzku	počet	0	1																																
4.1	Počet podporených činností/operácií	počet	0	1																																
4.1	Počet podporených poľnohospodárskych podnikov/prijemcov (celkom)	počet	0	1																																
4.1	Celkové verejné výdavky	EUR	0	20 000																																
vlastný	Pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch - PRV	počet	0	12																																
Indikatívny harmonogram výziev	V zmysle schváleného harmonogramu výziev																																			

Tabuľka č. 4. B: Opatrenia stratégie CLLD

Názov opatrenia	Opatrenie 4 Investície do hmotného majetku (článok 17)
Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)	4.2 Podpora pre investície na spracovanie/uvádzanie na trh a/alebo vývoj poľnohospodárskych výrobkov
Priradenie k fokusovej oblasti PRV	3A, 6A, 2A
Ciele opatrenia	<u>Ciele výberu:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Investície do hmotného majetku, ktoré sa týkajú spracovania, skladovania, uvádzania na trh a/alebo vývoja poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov, na ktoré sa vzťahuje príloha I ZFEÚ alebo výroby, spracovania, skladovania, uvádzania na trh a/alebo vývoja potravinárskych výrobkov, pričom výstupom výrobného procesu môže byť aj výrobok, na ktorý sa príloha I ZFEÚ nevzťahuje a na investície, ktoré zároveň prispievajú k úsporám spotreby energie. Investícia sa týka výlučne vlastnej činnosti podniku.
Zdôvodnenie výberu	- Prispieva k Priorite č. 1 Tvorba pracovných miest na základe využitia miestneho potenciálu, využíva miestny potenciál a miestne zdroje územia (poľnohospodárska produkcia, ekonomická základňa, prírodné zdroje, tradície, remeslá, ručná práca....).
Rozsah a oprávnené činnosti	<u>V súlade s PRV SR:</u> <ul style="list-style-type: none"> - výstavba vrátane prípravy staveniska, rekonštrukcia a modernizácia objektov súvisiacich so spracovaním, skladovaním, uvádzaním na trh a/alebo vývojom poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov, vrátane kancelárií (sklady obalových materiálov, čistiacich a dezinfekčných prostriedkov a pomôcok); - obstaranie, rekonštrukcia a modernizácia zariadení, strojov, prístrojov a technológií, spracovateľských a výrobných kapacít, vrátane laboratórneho vybavenia a detektorov kovov v rámci procesu spracovania, skladovania, uvádzania na trh produktov a /alebo vývoja poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov, vrátane produktov s chráneným označením pôvodu, chráneným zemepisným označením a zaručených tradičných špecialít podľa osobitného predpisu (nariadenie EÚ č. 1151/2012, nariadenie (EÚ) č. 1308/2013); - stavebné alebo technologické investície na vytvorenie alebo modernizáciu miestnej zbernej siete - príjem, skladovanie, úprava, triedenie a balenie; - nákup chladiarenských, mraziarenských alebo termoizolačných nákladných, osobných alebo špeciálnych automobilov, prívesov a návesov, nákladných automobilov a prívesov (návesov) špecializovaných na prepravu zvierat (aj nad 3,5 t), manipulačných vozíkov v súvislosti so spracovaním, resp. uvádzaním na trh - zavedenie technológií a postupov s cieľom vytvoriť nové alebo kvalitnejšie výrobky a otvorenie nových trhov, najmä v súvislosti s krátkym dodávateľským reťazcom vrátane podpory uvádzania výrobkov na trh alebo vypracovania programov správnej výrobnéj praxe;

	<ul style="list-style-type: none"> - stavebné alebo technologické investície podporujúce lepšie využitie alebo elimináciu vedľajších produktov alebo odpadu a čistiarne odpadových vôd; - investície v súvislosti s výrobou a miešaním krmív z poľnohospodárskych produktov - investície na vybudovanie a zariadenie vlastných podnikových predajníⁱⁱ; <p>investície do zlepšenia pracovného prostredia pre zamestnancov (hygienické zariadenia, jedálne, odpočívárne, klimatizácia).</p>
Oprávnení prijímateľa	<ul style="list-style-type: none"> - Fyzické a právnické osoby podnikajúce v oblasti spracovania produktov poľnohospodárskej prvovýroby a/alebo potravinárskej výroby (s výnimkou rybných produktov) v rámci celého rozsahu činností. - Fyzické a právnické osoby podnikajúce v oblasti poľnohospodárskej prvovýroby ako aj spracovania vlastnej produkcie. V tomto prípade prijímateľ podpory bude môcť predávať výhradne výrobky, na ktoré sa ako vstup vzťahuje príloha I ZFEÚ. <p>MAS IKN podporí iba mikro a malé podniky.</p>
Intenzita pomoci	<p>V prípade ak výstup je v rámci prílohy I. ZFEÚ: <u>Základná miera podpory z celkových oprávnených výdavkov:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • 50 % v prípade menej rozvinutých regiónov (mimo Bratislavského kraja); <p><u>Zároveň platí, že základná miera podpory sa zvyšuje:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • o 20 % v prípade operácií v rámci operačných skupín EIP a integrovaných projektov s inými opatreniami <p>V prípade ak výstup nie je v rámci prílohy I. ZFEÚ: <u>Miera podpory z celkových oprávnených výdavkov pre mikro a malé podniky:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • 55% v prípade PO, KE, BB, ZA kraja
Oprávnené výdavky*	<ol style="list-style-type: none"> 1. investície do dlhodobého hmotného majetku vrátane lízingu a investícií na zlepšenie kvalitatívnych vlastností nehnuteľného dlhodobého hmotného majetku spojené s opisom činností; 2. investície do dlhodobého nehmotného majetku (nadobudnutie alebo vývoj počítačového softvéru a nadobudnutie patentových práv, licencií, autorských práv a ochranných známk v spojitosti so spracovaním poľnohospodárskych produktov); 3. súvisiace všeobecné náklady definované v časti 1.2 Všeobecné podmienky oprávnenosti pre projektové opatrenia (v zmysle čl. 45 nariadenia 1305/2013 v PRV 2014 - 2020 kapitola 8.1.3.). 4. Výdavky pre žiadateľa/prijímateľa projektov v rámci implementácie stratégie CLLD sú považované za oprávnené, ak vznikli a boli zaplatené v čase od podania ŽoNFP, na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená MAS, s výnimkou všeobecných nákladov súvisiacich s investíciou vymedzených v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 1305/2013, kde sa za oprávnené budú považovať vzniknuté a zaplatené - výdavky v čase pred podaním ŽoNFP na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená príslušnou MAS, a to od 1. januára 2016.

	Oprávnené výdavky sú výdavky vzniknuté pri uskutočnení VO/O ktoré sa začalo najskôr dňa 19. apríla 2016. Uvedené sa vzťahuje aj na všeobecné náklady súvisiace s investíciou vymedzené v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EPFRV.																																			
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	Min. 3 000 eur, Max. 58 000 eur																																			
Finančný plán	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Spolu</th> <th>EÚ</th> <th>ŠR</th> <th>VZ</th> <th>iné</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>MR</td> <td>421 818</td> <td>174 000</td> <td>58 000</td> <td>189 818</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>VR</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>Spolu</td> <td>421 818</td> <td>174 000</td> <td>58 000</td> <td>189 818</td> <td>-</td> </tr> </tbody> </table>		Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné	MR	421 818	174 000	58 000	189 818	-	VR	-	-	-	-	-	Spolu	421 818	174 000	58 000	189 818	-											
	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné																															
MR	421 818	174 000	58 000	189 818	-																															
VR	-	-	-	-	-																															
Spolu	421 818	174 000	58 000	189 818	-																															
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií*	viď príloha „Výberové a hodnotiace kritéria“																																			
Povinné prílohy stanovené MAS	-																																			
Merateľné ukazovatele projektu	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Kód/ID</th> <th>Názov/Ukazovateľ</th> <th>Merná jednotka</th> <th>Počiatočná hodnota</th> <th>Celková cieľová hodnota</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>4.2</td> <td>Celkové investície (v EUR) (verejné a súkromné)</td> <td>EUR</td> <td>0</td> <td>421 818</td> </tr> <tr> <td>4.2</td> <td>Počet novovytvorených pracovných miest projektom prepočítaný na ekvivalent plného pracovného úväzku</td> <td>počet</td> <td>0</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>4.2</td> <td>Počet podporených činností/operácií</td> <td>ks</td> <td>0</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>4.2</td> <td>Počet podporených poľnohospodárskych podnikov/prijemcov (celkom)</td> <td>počet</td> <td>0</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>4.2</td> <td>Celkové verejné výdavky</td> <td>EUR</td> <td>0</td> <td>232 000</td> </tr> <tr> <td>vlastný</td> <td>Pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch - PRV</td> <td>počet</td> <td>0</td> <td>12</td> </tr> </tbody> </table>	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	4.2	Celkové investície (v EUR) (verejné a súkromné)	EUR	0	421 818	4.2	Počet novovytvorených pracovných miest projektom prepočítaný na ekvivalent plného pracovného úväzku	počet	0	4	4.2	Počet podporených činností/operácií	ks	0	4	4.2	Počet podporených poľnohospodárskych podnikov/prijemcov (celkom)	počet	0	4	4.2	Celkové verejné výdavky	EUR	0	232 000	vlastný	Pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch - PRV	počet	0	12
Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota																																
4.2	Celkové investície (v EUR) (verejné a súkromné)	EUR	0	421 818																																
4.2	Počet novovytvorených pracovných miest projektom prepočítaný na ekvivalent plného pracovného úväzku	počet	0	4																																
4.2	Počet podporených činností/operácií	ks	0	4																																
4.2	Počet podporených poľnohospodárskych podnikov/prijemcov (celkom)	počet	0	4																																
4.2	Celkové verejné výdavky	EUR	0	232 000																																
vlastný	Pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch - PRV	počet	0	12																																
Indikatívny harmonogram výziev	V zmysle schváleného harmonogramu výziev																																			

Tabuľka č. 4. C: Opatrenia stratégie CLLD

Názov opatrenia	Opatrenie 6 Rozvoj poľnohospodárskych podnikov a podnikateľskej činnosti (článok 19)
Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)	6.1 Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti pre mladých poľnohospodárov
Priradenie k fokusovej oblasti PRV	2B, 6A, 2A

Ciele opatrenia	<p><u>Ciele výberu:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Opatrenie rieši potrebu posilnenia ekonomickej stability/životaschopnosti malých podnikov na vidieku a rovnako potrebu zvýšenia efektivity všetkých výrobných faktorov a dosiahnuť nárast pridanej hodnoty podnikov v poľnohospodárstve, potravinárstve a lesníctve. - Prispieva k Priorite č. 1 Tvorba pracovných miest na základe využitia miestneho potenciálu, využíva miestny potenciál a miestne zdroje územia (poľnohospodárska produkcia, ekonomická základňa, prírodné zdroje, tradície, remeslá, ručná práca....).
Zdôvodnenie výberu	Reaguje na potrebu posilnenia ekonomickej stability/životaschopnosti malých podnikov na vidieku a rovnako potrebu zvýšenia efektivity všetkých výrobných faktorov a dosiahnuť nárast pridanej hodnoty podnikov v poľnohospodárstve, potravinárstve a lesníctve.
Rozsah a oprávnené činnosti	<p><u>V súlade s PRV SR:</u></p> <p>Podpora sa poskytuje mladému poľnohospodárovi na začatie jeho podnikateľskej činnosti v oblasti živočíšnej a špecializovanej rastlinnej výroby na realizáciu podnikateľského plánu</p>
Oprávnení prijímatelia	Mladý poľnohospodár – samostatne hospodáriaci roľník (mikropodnik alebo malý podnik v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES), ktorý vykonáva poľnohospodársku prvovýrobu ako sústavnú a samostatnú činnosť pod vlastným menom, na vlastnú zodpovednosť a za účelom dosiahnutia zisku, ktorý je hlavným zdrojom jeho príjmu. Táto fyzická osoba v čase podania ŽoNFP nemá viac ako 40 rokov, má zodpovedajúce profesijné zručnosti a schopnosti a prvýkrát zakladá poľnohospodársky podnik ako jeho jediný a najvyšší predstaviteľ.
Intenzita pomoci	100 %
Oprávnené výdavky*	<p>Oprávnené náklady sú výlučne náklady uvedené v podnikateľskom pláne. Prijímateľ podpory nie je povinný preukazovať skutočný účel použitia NFP na jednotlivé typy nákladov, uvedených v podnikateľskom pláne.</p> <p>Výdavky pre žiadateľa/prijímateľa projektov v rámci implementácie stratégie CLLD sú považované za oprávnené, ak vznikli a boli zaplatené v čase od podania ŽoNFP, na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená MAS, s výnimkou všeobecných nákladov súvisiacich s investíciou vymedzených v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 1305/2013, kde sa za oprávnené budú považovať vzniknuté a zaplatené - výdavky v čase pred podaním ŽoNFP na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená príslušnou MAS, a to od 1. januára 2016. Oprávnené výdavky sú výdavky vzniknuté pri uskutočnení VO/O ktoré sa začalo najskôr dňa 19. apríla 2016. Uvedené sa vzťahuje aj na všeobecné náklady súvisiace s investíciou vymedzené v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EPFRV.</p>
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	50 000 € na 1 mladého poľnohospodára
Finančný plán	

	<table border="1"> <tr> <td></td> <td>Spolu</td> <td>EÚ</td> <td>ŠR</td> <td>VZ</td> <td>iné</td> </tr> <tr> <td>MR</td> <td>150 000</td> <td>112 500</td> <td>37 500</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>VR</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>Spolu</td> <td>150 000</td> <td>112 500</td> <td>37 500</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> </table>		Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné	MR	150 000	112 500	37 500	0	0	VR	-	-	-	-	-	Spolu	150 000	112 500	37 500	0	0
	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné																				
MR	150 000	112 500	37 500	0	0																				
VR	-	-	-	-	-																				
Spolu	150 000	112 500	37 500	0	0																				
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií*	viď príloha „Výberové a hodnotiace kritéria“																								
Povinné prílohy stanovené MAS	-																								
Merateľné ukazovatele projektu	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Kód/ID</th> <th>Názov/Ukazovateľ</th> <th>Merná jednotka</th> <th>Počiatočná hodnota</th> <th>Celková cieľová hodnota</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>6.1</td> <td>Celkové verejné výdavky (v EUR) (verejné + súkromné)</td> <td>eur</td> <td>0</td> <td>150 000</td> </tr> <tr> <td>vlastný</td> <td>Počet vytvorených pracovných miest – 6.1</td> <td>počet</td> <td>0</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>6.1</td> <td>Počet podporených poľnohospodárskych podnikov/prijemcov (celkom)</td> <td>počet</td> <td>0</td> <td>3</td> </tr> </tbody> </table>	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	6.1	Celkové verejné výdavky (v EUR) (verejné + súkromné)	eur	0	150 000	vlastný	Počet vytvorených pracovných miest – 6.1	počet	0	3	6.1	Počet podporených poľnohospodárskych podnikov/prijemcov (celkom)	počet	0	3				
Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota																					
6.1	Celkové verejné výdavky (v EUR) (verejné + súkromné)	eur	0	150 000																					
vlastný	Počet vytvorených pracovných miest – 6.1	počet	0	3																					
6.1	Počet podporených poľnohospodárskych podnikov/prijemcov (celkom)	počet	0	3																					
Indikatívny harmonogram výziev	V zmysle schváleného harmonogramu výziev																								

*v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

Tabuľka č. 4. D: Opatrenia stratégie CLLD

Názov opatrenia	Opatrenie 6 Rozvoj poľnohospodárskych podnikov a podnikateľskej činnosti (článok 19)
Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)	6.4 Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností
Priradenie k fokusovej oblasti PRV	6A, 5C, 2A
Ciele opatrenia	<u>Ciele výberu:</u> - Širší rozvoj podnikateľskej činnosti na vidieku zabezpečí nové pracovné príležitosti pre nezamestnaných a osobitne mladých ľudí, čím sa podporí ekonomický rast, stabilizácia a posilnenie vidieckej ekonomiky a generovanie nových pracovných miest.
Zdôvodnenie výberu	- Prispieva k Priorite č. 1 Tvorba pracovných miest a rozvoj miestneho podnikania, využíva miestny potenciál územia (ekonomická základňa, prírodné zdroje, tradície).
Rozsah a oprávnené činnosti	<u>V súlade s PRV SR:</u> Činnosť 1: činnosti spojené s vidieckym cestovným ruchom a agroturistikou zamerané na vytváranie podmienok pre rekreačné a relaxačné činnosti, vrátane vytvárania podmienok na poskytovanie vzdelávania a vytvorenie konferenčných priestorov. Oprávnená je výstavba ubytovacích zariadení, rekonštrukcia a modernizácia existujúcich ubytovacích zariadení, ako aj nevyužívaných objektov na ubytovacie zariadenie a to

s kapacitou od 5 do 30 lôžok, v nadväznosti na vytvorenie alebo modernizáciu areálu na rozvoj rekreačných a relaxačných činností.

V prípade obhospodarovateľov lesa je činnosť 1 oprávnená s výnimkou budovania a obnovy občianskej a poznávacej infraštruktúry (náučné a turistické chodníky, cyklotrasy, odpočívadlá, pozorovateľne, mostíky, turistické značenie, mapové panely, informačné tabule, turistické útulne, ohniská, odpadkové koše, vyhliadkové veže, lanové dráhy, schody, rebríky, chodníky, objekty a centrá biodiverzity na pozorovanie – mokrade, malé vodné plochy, ukázkové lesné biotopy).

Činnosť 2: činnosti spojené s poskytovaním služieb pre cieľovú skupinu: **deti, seniori a občania so zníženou schopnosťou pohybu.** V rámci danej oblasti je možné sa zamerať aj na terapie (hipoterapia, animoterapia), lesnú pedagogiku a pod., ktoré prispievajú k rekonvalescencii, lepšiemu začleneniu do spoločenského života, zvýšeniu motoriky cieľovej skupiny.

Činnosť 3: spracovanie a uvádzanie na trh produktov, ktorých výstup spracovania nespadá do prílohy I ZFEÚ.

Vstupom spracovania môže byť aj produkt, ktorý spadá do prílohy I ZFEÚ za podmienky, že je vstupom zároveň aj produkt, ktorý nespadá do prílohy I ZFEÚ (s výnimkou spracovania poľnohospodárskych produktov, ktorých vstup spadá výlučne do prílohy I ZFEÚ a výstupom je energia z OZE alebo produkt, ktorý sa ďalej využíva na výrobu energie) vrátane doplnkovej výroby nepoľnohospodárskeho, nelesného a neakvakultúrneho charakteru, ako aj predaj vlastných produktov nepoľnohospodárskeho, nelesného a neakvakultúrneho charakteru (vrátane zariadenia mobilných predajných miest) a výrobkov a/alebo produktov iných poľnohospodárov a obhospodarovateľov lesa a akvakultúrnych podnikov za účelom ekonomického rozvoja daného územia. Oprávnená je aj tvorba a rozvoj aktivít a činností spojených s poskytovaním služieb, najmä služieb súvisiacich so skladovaním, logistikou a dopravou a zriaďovaním podnikateľských inkubátorov.

V rámci využívania **obnoviteľných zdrojov energie** sú oprávnené nasledovné investície za podmienky, že časť energie prijímateľ podpory spotrebuje vo vlastnom podniku a v prípade využívania solárnej energie, táto pokryje sprostredkované aj časť jeho spotreby tepla resp. bude vyrobená elektrina použitá aj na klimatizáciu a pod.:

1. investície na budovanie zariadení na energetické využívanie biomasy na výrobu elektriny a tepla spaľovaním bioplynu vyrobeného anaeróbnou fermentáciou, s max. elektrickým výkonom do 500 kW, kde je časť energie uvádzaná do siete;
2. investície na budovanie zariadení na energetické využívanie biomasy na výrobu tepla a vykurovanie s max. tepelným výkonom do 500 kW, kde je časť energie uvádzaná do siete;
3. investície na výrobu biomasy pre technické a energetické využitie, kde je časť energie uvádzaná do siete;

	<p>4. investície na budovanie zariadení na energetické využívanie drevnej biomasy na výrobu elektriny a tepla spaľovaním plynu vyrobeného termochemickou konverziou s max. elektrickým výkonom do 500 kW;</p> <p>5. investície na budovanie zariadení na energetické využívanie odpadovej drevnej biomasy na výrobu tepla a vykurovanie s max. tepelným výkonom do 500 kW;</p> <p>6. investície na budovanie zariadení na energetické využívanie solárnej energie s max. výkonom 250 kW;</p> <p>7. investície na budovanie zariadení na energetické využívanie veternej energie s max. výkonom 250 kW;</p> <p>8. investície na budovanie zariadení na energetické využívanie vodnej energie s max. výkonom 250 kW.</p> <p>Činnosti spojené s využívaním OZE prispievajú k fokusovej oblasti 5C.</p>
Oprávnení prijímatelia	<p>Činnosť 1 a 2: Mikropodniky a malé podniky (v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES) vo vidieckych oblastiach.</p> <p>Činnosť 1 až 3:</p> <p>1. Fyzické a právnické osoby podnikajúce v oblasti poľnohospodárskej prvovýroby.</p> <p>2. Fyzické a právnické osoby (mikropodniky a malé podniky vo vidieckych oblastiach v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES) obhospodarujúce lesy vo vlastníctve:</p> <ul style="list-style-type: none"> • súkromných vlastníkov a ich združení; • obcí a ich združení; • cirkvi, ktorej majetok možno podľa právneho poriadku SR považovať za súkromný, pokiaľ ide o jeho správu a nakladanie s ním. <p>3. Fyzické a právnické osoby (mikropodniky a malé podniky vo vidieckych oblastiach v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES) podnikajúce v oblasti hospodárskeho chovu rýb (akvakultúry).</p> <p>MAS IKN podporí iba mikro a malé podniky.</p>
Intenzita pomoci	<p>Výška podpory z celkových oprávnených výdavkov pre mikro a malé podniky:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 55 % v nasledovných krajoch SR: PO, KE, BB, ZA;
Oprávnené výdavky*	<p>1. výdavky na hmotné a nehmotné investície, ktoré sú v súlade s oprávnenými činnosťami v rámci tohto podopatrenia a špecifikáciou výdavkou uvedenou v podkapitole 8.1;</p> <p>2. všeobecné náklady súvisiace s bodom 1, špecifikované v podkapitole 8.1.</p> <p>[1] V rámci činnosti 3 nie sú oprávnené investície súvisiace s drevospracujúcim priemyslom (piliarska výroba, výroba nábytku a pod.), s výnimkou využívania dreva ako OZE.</p> <p><i>V prípade obhospodarovateľov lesa je činnosť 1 oprávnená s výnimkou budovania a obnovy občianskej a poznávacej infraštruktúry (náučné a turistické chodníky, cyklotrasy, odpočívadlá, pozorovateľne, mostíky, turistické značenie, mapové panely, informačné tabule, turistické útulne, ohniská, odpadkové koše, vyhliadkové veže, lanové dráhy, schody, rebriky, chodníky, objekty a centrá biodiverzity na pozorovanie – mokrade, malé vodné plochy, ukážkové lesné biotopy).</i></p>

	<p><i>V prípade podnikov akvakultúry nie sú oprávnené investície do alternatívnych zdrojov príjmov, ktoré súvisia s akvakultúrou, ako je rybárska turistika, environmentálne</i></p> <p>3. Výdavky pre žiadateľa/prijímateľa projektov v rámci implementácie stratégie CLLD sú považované za oprávnené, ak vznikli a boli zaplatené v čase od podania ŽoNFP, na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená MAS, s výnimkou všeobecných nákladov súvisiacich s investíciou vymedzených v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 1305/2013, kde sa za oprávnené budú považovať vzniknuté a zaplatené - výdavky v čase pred podaním ŽoNFP na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená príslušnou MAS, a to od 1. januára 2016. Oprávnené výdavky sú výdavky vzniknuté pri uskutočnení VO/O ktoré sa začalo najskôr dňa 19. apríla 2016. Uvedené sa vzťahuje aj na všeobecné náklady súvisiace s investíciou vymedzené v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EPFRV.</p>																																			
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	Min. 3 000 - Max. 70 000 eur																																			
Finančný plán	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Spolu</th> <th>EÚ</th> <th>ŠR</th> <th>VZ</th> <th>iné</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>MR</td> <td>381 818</td> <td>157 500</td> <td>52 500</td> <td>171 818</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>VR</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>Spolu</td> <td>381 818</td> <td>157 500</td> <td>52 500</td> <td>171 818</td> <td>0</td> </tr> </tbody> </table>							Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné	MR	381 818	157 500	52 500	171 818	0	VR	-	-	-	-	-	Spolu	381 818	157 500	52 500	171 818	0						
	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné																															
MR	381 818	157 500	52 500	171 818	0																															
VR	-	-	-	-	-																															
Spolu	381 818	157 500	52 500	171 818	0																															
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií*	vid' príloha „Výberové a hodnotiace kritéria“																																			
Povinné prílohy stanovené MAS	-																																			
Merateľné ukazovatele projektu	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Kód/ID</th> <th>Názov/Ukazovateľ</th> <th>Merná jednotka</th> <th>Počiatočná hodnota</th> <th>Celková cieľová hodnota</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>6.4</td> <td>Celkové verejné výdavky</td> <td>eur</td> <td>0</td> <td>210 000</td> </tr> <tr> <td>6.4</td> <td>Celkové investície (v EUR) (verejné aj súkromné)</td> <td>eur</td> <td>0</td> <td>381 818</td> </tr> <tr> <td>vlastný</td> <td>Počet vytvorených pracovných miest – 6.4</td> <td>počet</td> <td>0</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>6.4</td> <td>Počet prijímateľov (PP), ktorí dostávajú podporu na investície do nepoľ. Činností vo vidieckych oblastiach</td> <td>počet</td> <td>0</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>6.4</td> <td>Počet prijímateľov (PP), ktorí dostávajú pomoc na začatie podnikania/podporu na investície do nepoľ. Činností vo vidieckych oblastiach</td> <td>počet</td> <td>0</td> <td>1</td> </tr> </tbody> </table>						Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	6.4	Celkové verejné výdavky	eur	0	210 000	6.4	Celkové investície (v EUR) (verejné aj súkromné)	eur	0	381 818	vlastný	Počet vytvorených pracovných miest – 6.4	počet	0	4	6.4	Počet prijímateľov (PP), ktorí dostávajú podporu na investície do nepoľ. Činností vo vidieckych oblastiach	počet	0	3	6.4	Počet prijímateľov (PP), ktorí dostávajú pomoc na začatie podnikania/podporu na investície do nepoľ. Činností vo vidieckych oblastiach	počet	0	1
Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota																																
6.4	Celkové verejné výdavky	eur	0	210 000																																
6.4	Celkové investície (v EUR) (verejné aj súkromné)	eur	0	381 818																																
vlastný	Počet vytvorených pracovných miest – 6.4	počet	0	4																																
6.4	Počet prijímateľov (PP), ktorí dostávajú podporu na investície do nepoľ. Činností vo vidieckych oblastiach	počet	0	3																																
6.4	Počet prijímateľov (PP), ktorí dostávajú pomoc na začatie podnikania/podporu na investície do nepoľ. Činností vo vidieckych oblastiach	počet	0	1																																

Indikatívny harmonogram výziev	V zmysle schváleného harmonogramu výziev
--------------------------------	--

Tabuľka č. 4. E: Opatrenia stratégie CLLD

Názov opatrenia	Opatrenie 7 Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach (článok 20)
Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)	7.2 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie
Priradenie k fokusovej oblasti PRV	6B, 6A
Ciele opatrenia	<u>Ciele výberu:</u> - Pre efektívny a udržateľný rast vidieckych oblastí je vzhľadom na veľký potenciál vidieckeho cestovného ruchu týchto oblastí dôležité podporovať investície do budovania infraštruktúry miestneho vidieckeho cestovného ruchu.
Zdôvodnenie výberu	- Prispieva k Priorite č. 2 Dobudovanie a rekonštrukcia komplexnej infraštruktúry
Rozsah a oprávnené činnosti	<u>V súlade s PRV SR:</u> - výstavba, rekonštrukcia, modernizácia, dostavba kanalizácie, vodovodu, alebo čistiarne odpadových vôd; - výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií, lávok, mostov, chodníkov a záchytných parkovísk, autobusových zastávok, výstavba, rekonštrukcia a údržba odvodňovacích kanálov, prehlbovanie existujúcich obecných studní. V prípade investícií do miestnych komunikácií, tie budú umožnené len v malom rozsahu a za predpokladu, že prispievajú k oživeniu znevýhodnenej vidieckej oblasti, kde môže zlepšiť prepojenie medzi vidieckymi oblasťami a širšou dopravnou sieťou, príp. budú prispievať k miestnemu ekonomickému rozvoju (napr. k rozvoju vidieckeho cestovného ruchu a pod.); zlepšenie vzhľadu obcí – úprava a tvorba verejných priestranstiev, námestí, parkov a pod.
Oprávnení prijímatelia	- obce vo vidieckych oblastiach, - pri investíciách do kanalizácií a ČOV - obce vo vidieckych s výnimkou obcí, ktoré sú súčasťou aglomerácie nad 2 000 EO, ako aj aglomerácie pod 2 000 EO, ktorá zasahuje do chránených vodohospodárskych oblastí; - združenia obcí s právnou subjektivitou
Intenzita pomoci	100 %
Oprávnené výdavky*	1. výdavky na hmotné a nehmotné investície, ktoré sú v súlade s podporovanými činnosťami v rámci tohto podopatrenia, vrátane výdavkov na začlenenie prvkov zelenej infraštruktúry – náklady na následné "ozelenenie" objektov a ich začlenenie do zelenej infraštruktúry obce; 2. súvisiace všeobecné náklady definované v časti 1.2 Všeobecné podmienky oprávnenosti pre projektové opatrenia (v zmysle čl. 45 nariadenia 1305/2013 v PRV 2014 - 2020 kapitola 8.1.3.). 3. Výdavky pre žiadateľa/prijímateľa projektov v rámci implementácie stratégie CLLD sú považované za oprávnené,

	ak vznikli a boli zaplatené v čase od podania ŽoNFP, na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená MAS, s výnimkou všeobecných nákladov súvisiacich s investíciou vymedzených v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 1305/2013, kde sa za oprávnené budú považovať vzniknuté a zaplatené - výdavky v čase pred podaním ŽoNFP na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená príslušnou MAS, a to od 1. januára 2016. Oprávnené výdavky sú výdavky vzniknuté pri uskutočnení VO/O ktoré sa začalo najskôr dňa 19. apríla 2016. Uvedené sa vzťahuje aj na všeobecné náklady súvisiace s investíciou vymedzené v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EPFRV																														
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	Min. 3 000 - Max. 41 000 eur																														
Finančný plán	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Spolu</th> <th>EÚ</th> <th>ŠR</th> <th>VZ</th> <th>iné</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>MR</td> <td>205 000</td> <td>153 750</td> <td>51 250</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>VR</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>Spolu</td> <td>205 000</td> <td>153 750</td> <td>51 250</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> </tbody> </table>		Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné	MR	205 000	153 750	51 250	0	0	VR	-	-	-	-	-	Spolu	205 000	153 750	51 250	0	0						
	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné																										
MR	205 000	153 750	51 250	0	0																										
VR	-	-	-	-	-																										
Spolu	205 000	153 750	51 250	0	0																										
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií*	vid' príloha „Výberové a hodnotiace kritéria“																														
Povinné prílohy stanovené MAS	-																														
Merateľné ukazovatele projektu	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Kód/ID</th> <th>Názov/Ukazovateľ</th> <th>Merná jednotka</th> <th>Počiatočná hodnota</th> <th>Celková cieľová hodnota</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>7.2</td> <td>Celkové verejné výdavky</td> <td>eur</td> <td>0</td> <td>205 000</td> </tr> <tr> <td>7.2</td> <td>Počet obyvateľov obcí/obce, ktorí budú mať prospech z realizovaného projektu</td> <td>počet</td> <td>0</td> <td>5 000</td> </tr> <tr> <td>7.2</td> <td>Počet obyvateľov ktorých pokrývajú MAS</td> <td>počet</td> <td>10 895</td> <td>10 000</td> </tr> <tr> <td>7.2</td> <td>Počet obyvateľov obce/obcí, ktorí budú mať prospech z realizovaného projektu</td> <td>počet</td> <td>0</td> <td>10 000</td> </tr> <tr> <td>7.2</td> <td>Počet podporených činností/ operácií,</td> <td>počet</td> <td>0</td> <td>5</td> </tr> </tbody> </table>	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	7.2	Celkové verejné výdavky	eur	0	205 000	7.2	Počet obyvateľov obcí/obce, ktorí budú mať prospech z realizovaného projektu	počet	0	5 000	7.2	Počet obyvateľov ktorých pokrývajú MAS	počet	10 895	10 000	7.2	Počet obyvateľov obce/obcí, ktorí budú mať prospech z realizovaného projektu	počet	0	10 000	7.2	Počet podporených činností/ operácií,	počet	0	5
Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota																											
7.2	Celkové verejné výdavky	eur	0	205 000																											
7.2	Počet obyvateľov obcí/obce, ktorí budú mať prospech z realizovaného projektu	počet	0	5 000																											
7.2	Počet obyvateľov ktorých pokrývajú MAS	počet	10 895	10 000																											
7.2	Počet obyvateľov obce/obcí, ktorí budú mať prospech z realizovaného projektu	počet	0	10 000																											
7.2	Počet podporených činností/ operácií,	počet	0	5																											
Indikatívny harmonogram výziev	V zmysle schváleného harmonogramu výziev																														

Tabuľka č. 4. F: Opatrenia stratégie CLLD

Názov opatrenia	Opatrenie 7 Základné služby a obnova dedín v vidieckych oblastiach (článok 20)
Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)	7. 4 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry
Priradenie k fokusovej oblasti PRV	3A, , 4A – 4C, 5C, 6A, 6B
Ciele opatrenia	<u>Ciele výberu:</u> - Pre efektívny a udržateľný rast vidieckych oblastí je vzhľadom na veľký potenciál vidieckeho cestovného ruchu týchto oblastí dôležité podporovať investície do budovania infraštruktúry miestneho vidieckeho cestovného ruchu.
Zdôvodnenie výberu	- Prispieva k Priorite č. 2 Dobudovanie a rekonštrukcia a komplexnej infraštruktúry a k Priorite č. 3 Rozvoj sociálnych a komunitných služieb a vzdelávanie
Rozsah a oprávnené činnosti	<u>V súlade s PRV SR:</u> - investície súvisiace s vytváraním podmienok pre trávenie voľného času vrátane príslušnej infraštruktúry – napr. výstavba/rekonštrukcia/modernizácia športovísk a detských ihrísk, amfiteátrov, investície do rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre komunitnú/spolkovú činnosť vrátane rekonštrukcie existujúcich kultúrnych domov; - zriadenie nových, prístavba, prestavba, rekonštrukcia a modernizácia existujúcich domov smútku vrátane ich okolia; - investície súvisiace so zvyšovaním kvality života obyvateľov – investície spojené s odstraňovaním malých tzv. divokých skládok odpadov resp. opusteného odpadu; - investície súvisiace so zvýšením bezpečnosti a prevencie proti vandalizmu na verejných priestoroch (montáž kamerových systémov a iných bezpečnostných prvkov); - investície súvisiace s vytváraním podmienok pre rozvoj podnikania – rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre podnikateľskú činnosť, výstavba/rekonštrukcia tržníc pre podporu predaja miestnych produktov a pod. investície do využívania OZE vrátane investícií spojenými s úsporou energie – len ako súčasť investícií do miestnych služieb.
Oprávnení prijímatelia	1. obce vo vidieckych oblastiach 2. združenia obcí s právnou subjektivitou
Intenzita pomoci	100 %
Oprávnené výdavky*	1. výdavky na hmotné a nehmotné investície, ktoré sú v súlade s podporovanými činnosťami v rámci tohto podopatrenia, vrátane výdavkov na začlenenie prvkov zelenej infraštruktúry – náklady na následné "ozelenenie" objektov a ich začlenenie do zelenej infraštruktúry obce a vrátane nákladov súvisiacich s investíciami do využívania OZE a do úspor energie, pokiaľ sú tieto investície súčasťou iných investícií v rámci operácie; 2. súvisiace všeobecné náklady definované v časti 1.2 Všeobecné podmienky oprávnenosti pre projektové opatrenia (v zmysle čl. 45 nariadenia 1305/2013 v PRV 2014 - 2020 kapitola 8.1.3.).

	3. Výdavky pre žiadateľa/prijímateľa projektov v rámci implementácie stratégie CLLD sú považované za oprávnené, ak vznikli a boli zaplatené v čase od podania ŽoNFP, na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená MAS, s výnimkou všeobecných nákladov súvisiacich s investíciou vymedzených v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 1305/2013, kde sa za oprávnené budú považovať vzniknuté a zaplatené - výdavky v čase pred podaním ŽoNFP na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená príslušnou MAS, a to od 1. januára 2016. Oprávnené výdavky sú výdavky vzniknuté pri uskutočnení VO/O ktoré sa začalo najskôr dňa 19. apríla 2016. Uvedené sa vzťahuje aj na všeobecné náklady súvisiace s investíciou vymedzené v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EPFRV.																														
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	Min. 3 000 - Max. 41 000 eur																														
Finančný plán	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Spolu</th> <th>EÚ</th> <th>ŠR</th> <th>VZ</th> <th>iné</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>MR</td> <td>82 000</td> <td>61500</td> <td>20500</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>VR</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>Spolu</td> <td>82 000</td> <td>61500</td> <td>20500</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> </tbody> </table>		Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné	MR	82 000	61500	20500	0	0	VR	-	-	-	-	-	Spolu	82 000	61500	20500	0	0						
	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné																										
MR	82 000	61500	20500	0	0																										
VR	-	-	-	-	-																										
Spolu	82 000	61500	20500	0	0																										
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií*	viď príloha „Výberové a hodnotiace kritéria“																														
Povinné prílohy stanovené MAS	-																														
Merateľné ukazovatele projektu	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Kód/ID</th> <th>Názov/Ukazovateľ</th> <th>Merná jednotka</th> <th>Počiatočná hodnota</th> <th>Celková cieľová hodnota</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>7.4</td> <td>Celkové verejné výdavky</td> <td>eur</td> <td>0</td> <td>82 000</td> </tr> <tr> <td>7.4</td> <td>Počet obyvateľov obce/obcí, ktorí budú mať prospech z realizovaného projektu. (IT alebo iných)</td> <td>počet</td> <td>0</td> <td>5 000</td> </tr> <tr> <td>7.4</td> <td>Počet obyvateľov ktorých pokrývajú MAS</td> <td>počet</td> <td>10 895</td> <td>10 000</td> </tr> <tr> <td>7.4</td> <td>Počet podporených činností/operácií,</td> <td>počet</td> <td>0</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	7.4	Celkové verejné výdavky	eur	0	82 000	7.4	Počet obyvateľov obce/obcí, ktorí budú mať prospech z realizovaného projektu. (IT alebo iných)	počet	0	5 000	7.4	Počet obyvateľov ktorých pokrývajú MAS	počet	10 895	10 000	7.4	Počet podporených činností/operácií,	počet	0	2					
Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota																											
7.4	Celkové verejné výdavky	eur	0	82 000																											
7.4	Počet obyvateľov obce/obcí, ktorí budú mať prospech z realizovaného projektu. (IT alebo iných)	počet	0	5 000																											
7.4	Počet obyvateľov ktorých pokrývajú MAS	počet	10 895	10 000																											
7.4	Počet podporených činností/operácií,	počet	0	2																											
Indikatívny harmonogram výziev	V zmysle schváleného harmonogramu výziev																														

Tabuľka č. 4. G: Opatrenia stratégie CLLD

Názov opatrenia	Opatrenie 19 Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy Leader (MRVK – Miestny rozvoj vedený komunitou) (článok 35 Nariadenia EÚ č. 1303/2013																								
Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)	19.4 Podpora na prevádzkové náklady a oživenie																								
Priradenie k fokusovej oblasti PRV /špecifickému cieľu IROP	6B sekundárne: 1A, 2A, 2B, 3A, 5C, 6A																								
Ciele opatrenia	<u>Ciele výberu:</u> - Príspevok opatrenia k miestnemu rozvoju vychádza z charakteru samotnej metódy LEADER, ktorá je zameraná na lokálne komunity a ich podporu prostredníctvom realizácie stratégií CLLD, ktoré reflektujú konkrétne potreby lokálnych komunit.																								
Zdôvodnenie výberu	- Podpora pre budovanie verejno-súkromného partnerstva bude slúžiť ako akcelerátor miestneho rozvoja. Odborne obsadená kancelária MAS dokáže v území poskytovať takéto informácie, ale aj kvalifikovane poradiť, prípadne pomôcť pripraviť potrebné žiadosti, podklady a pod. - Opatrenie má prierezový charakter a prispieva k dosiahnutiu strategického cieľa.																								
Rozsah a oprávnené činnosti	<u>Rozsah a oprávnené činnosti:</u> Podpora v rámci operácie bude poskytovaná na prevádzkovú a administratívnu činnosť schválených miestnych akčných skupín ako aj na náklady v súvislosti s oživovaním stratégie miestneho rozvoja, t.j. propagácia stratégie a informovanosť o dotknutom území.																								
Oprávnení prijímatelia	MAS, ktorá je vybraná RO na implementáciu stratégie																								
Intenzita pomoci	100 %																								
Oprávnené výdavky*	Financovanie animačných nákladov MAS v súvislosti s oživovaním stratégie CLLD: a. propagácia a informovanie o dotknutej oblasti a výsledkoch stratégie CLLD; b. výmena informácií medzi miestnymi aktérmi - semináre, konferencie, workshopy pre členov MAS, ďalších aktérov ako aj, zamerané na ich rozširovanie vedomostí a zručností pri vykonávaní stratégie CLLD a s tým spojených prác; c. vzdelávanie potenciálnych prijímateľov zamerané na rozširovanie vedomostí a zručností pri príprave projektov. Náklady súvisiace s oživovaním stratégie (animácie) musia tvoriť min. 15 % a max 25 % z celkových výdavkov v rámci operácie Chod miestnej akčnej skupiny a animácia.																								
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	Max. 34 797 eur																								
Finančný plán	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Spolu</th> <th>EÚ</th> <th>ŠR</th> <th>VZ</th> <th>iné</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>MR</td> <td>34 797</td> <td>26 098</td> <td>8 699</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>VR</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>Spolu</td> <td>34 797</td> <td>26 098</td> <td>8 699</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> </tbody> </table>		Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné	MR	34 797	26 098	8 699	0	0	VR	-	-	-	-	-	Spolu	34 797	26 098	8 699	0	0
	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné																				
MR	34 797	26 098	8 699	0	0																				
VR	-	-	-	-	-																				
Spolu	34 797	26 098	8 699	0	0																				
Princípy pre stanovenie výberových a	viď PRV SR 2014-2020, Systém riadenia CLLD a Systém riadenia PRV																								

hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií*																
Povinné prílohy stanovené MAS	-															
Merateľné ukazovatele projektu	vid' PRV SR 2014-2020, Systém riadenia CLLD a Systém riadenia PRV <table border="1" data-bbox="614 414 1449 667"> <thead> <tr> <th>Kód/ID</th> <th>Názov/Ukazovateľ</th> <th>Merná jednotka</th> <th>Počiatočná hodnota</th> <th>Celková cieľová hodnota</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>vlastné</td> <td>Počet školení pre členov MAS</td> <td>počet</td> <td>0</td> <td>7</td> </tr> <tr> <td>vlastné</td> <td>Počet propagačných/informačných aktivít MAS</td> <td>počet</td> <td>0</td> <td>7</td> </tr> </tbody> </table>	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	vlastné	Počet školení pre členov MAS	počet	0	7	vlastné	Počet propagačných/informačných aktivít MAS	počet	0	7
Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota												
vlastné	Počet školení pre členov MAS	počet	0	7												
vlastné	Počet propagačných/informačných aktivít MAS	počet	0	7												
Indikatívny harmonogram výziev	vid' PRV SR 2014-2020, Systém riadenia CLLD a Systém riadenia PRV															

Tabuľka č. 4. H: Opatrenia stratégie CLLD

Názov opatrenia	Investičná priorita č. 5.1: Záväzné investície v rámci stratégií miestneho rozvoja vedeného komunitou
Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)	-
Priradenie k fokusovej oblasti PRV /špecifickému cieľu IROP	5.1.1 Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií
Ciele opatrenia	<u>Ciele výberu:</u> - Prostredníctvom opatrenia budú riešené potreby na miestnej úrovni, najmä zníženie sociálno-ekonomickej zaostalosti, zvýšenie kvality života a zlepšenie infraštruktúry miestnych služieb vo vidieckych oblastiach, rozvoj miestnej ekonomiky a zamestnanosti využitím miestnych zdrojov a zavádzanie inovácií vo vidieckych oblastiach, ako aj podpora rôznych foriem zamestnávania vo vidieckych oblastiach.
Zdôvodnenie výberu	- Prispieva k Priorite č. 1 Tvorba pracovných miest a podpora miestneho podnikania
Rozsah a oprávnené činnosti	<u>Rozsah a oprávnené činnosti:</u> - obstaranie hmotného majetku pre účely tvorby pracovných miest - nutné stavebnotechnické úpravy budov spojené s umiestnením obstaranej technológie a/alebo s poskytovaním nových služieb - podpora marketingových aktivít podpora miestnych produkčno-spotrebiteľských reťazcov, sieťovanie na úrovni miestnej ekonomiky a výmena skúseností
Oprávnení prijímatelia	- samostatne zárobkovo činné osoby, okrem tých, ktoré sú oprávnenými prijímateľmi z PRV v opatrení LEADER a oprávnenými prijímateľmi z OP RH - mikro a malé podniky s počtom do 49 zamestnancov, okrem tých, ktoré sú oprávnenými prijímateľmi z PRV v opatrení LEADER a oprávnenými prijímateľmi z OP RH
Intenzita pomoci	55 %

Oprávnené výdavky*	Vid' Príručka pre žiadateľa z Prioritnej osi 5 IROP																																												
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	Min. 3 000 - Max. 50 000 eur																																												
Finančný plán	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Spolu</th> <th>EÚ</th> <th>ŠR</th> <th>VZ</th> <th>iné</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>MR</td> <td>454 545</td> <td>250 000</td> <td>-</td> <td>204 545</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>VR</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>Spolu</td> <td>454 545</td> <td>250 000</td> <td>-</td> <td>204 545</td> <td>0</td> </tr> </tbody> </table>						Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné	MR	454 545	250 000	-	204 545	0	VR	-	-	-	-	-	Spolu	454 545	250 000	-	204 545	0																
	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné																																								
MR	454 545	250 000	-	204 545	0																																								
VR	-	-	-	-	-																																								
Spolu	454 545	250 000	-	204 545	0																																								
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií*	vid' príloha „Výberové kritériá a hodnotiace (bodovacie) kritériá pre výber projektov predkladanej stratégie CLLD“																																												
Povinné prílohy stanovené MAS	-																																												
Merateľné ukazovatele projektu	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Kód/ID</th> <th>Názov/Ukazovateľ</th> <th>Merná jednotka</th> <th>Počiatková hodnota</th> <th>Celková cieľová hodnota</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>R0168</td> <td>Zamestnanosť v podporených podnikoch</td> <td>FTE</td> <td>0</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>R0168</td> <td>Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výrobky, ktoré sú pre firmu nové</td> <td>podnik</td> <td>0</td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>R0168</td> <td>Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výrobky, ktoré sú pre trh nové</td> <td>podnik</td> <td>0</td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>R0168</td> <td>Počet podporených podnikov</td> <td>podnik</td> <td>0</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>R0168</td> <td>Podiel zamestnanosti v mikro a malých podnikoch do 49 zam. a SZČO na celkovom počte zam a mikro a malých podnikoch do 49 zam a SZČO v sektoroch nespádajúcich do podpory PRV</td> <td>FTE</td> <td>0</td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>R0168</td> <td>Stavebno-technické úpravy budov spojené s umiestnením technológie</td> <td>m²</td> <td>0</td> <td>50</td> </tr> <tr> <td>R0168</td> <td>Stavebno-technické úpravy budov spojené s poskytovaním nových služieb</td> <td>m²</td> <td>0</td> <td>50</td> </tr> </tbody> </table>					Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatková hodnota	Celková cieľová hodnota	R0168	Zamestnanosť v podporených podnikoch	FTE	0	5	R0168	Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výrobky, ktoré sú pre firmu nové	podnik	0	1	R0168	Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výrobky, ktoré sú pre trh nové	podnik	0	1	R0168	Počet podporených podnikov	podnik	0	5	R0168	Podiel zamestnanosti v mikro a malých podnikoch do 49 zam. a SZČO na celkovom počte zam a mikro a malých podnikoch do 49 zam a SZČO v sektoroch nespádajúcich do podpory PRV	FTE	0	1	R0168	Stavebno-technické úpravy budov spojené s umiestnením technológie	m ²	0	50	R0168	Stavebno-technické úpravy budov spojené s poskytovaním nových služieb	m ²	0	50
Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatková hodnota	Celková cieľová hodnota																																									
R0168	Zamestnanosť v podporených podnikoch	FTE	0	5																																									
R0168	Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výrobky, ktoré sú pre firmu nové	podnik	0	1																																									
R0168	Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výrobky, ktoré sú pre trh nové	podnik	0	1																																									
R0168	Počet podporených podnikov	podnik	0	5																																									
R0168	Podiel zamestnanosti v mikro a malých podnikoch do 49 zam. a SZČO na celkovom počte zam a mikro a malých podnikoch do 49 zam a SZČO v sektoroch nespádajúcich do podpory PRV	FTE	0	1																																									
R0168	Stavebno-technické úpravy budov spojené s umiestnením technológie	m ²	0	50																																									
R0168	Stavebno-technické úpravy budov spojené s poskytovaním nových služieb	m ²	0	50																																									
Indikatívny harmonogram výziev	12/2018, 05/2019, 01/2020																																												

Tabuľka č. 4. I: Opatrenia stratégie CLLD

Názov opatrenia	Investičná priorita č. 5.1: Záväzné investície v rámci stratégií miestneho rozvoja vedeného komunitou
Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EU) č. 808/2014)	-
Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	5.1.2 Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach
Ciele opatrenia	<u>Ciele výberu:</u> - Prostredníctvom opatrenia budú riešené potreby na miestnej úrovni, najmä zníženie sociálno-ekonomickej zaostalosti, zvýšenie kvality života a zlepšenie infraštruktúry miestnych služieb vo vidieckych oblastiach, rozvoj miestnej ekonomiky a zamestnanosti využitím miestnych zdrojov a zavádzanie inovácií vo vidieckych oblastiach, ako aj podpora rôznych foriem zamestnávania vo vidieckych oblastiach, budovanie kapacít a rozvoj občianskej spoločnosti regiónu, zvýšenie kvality a bezpečnosti vybavenosti a fyzickej regenerácie vidieckych oblastí
Zdôvodnenie výberu	- Prispieva k Priorite č. 1 Tvorba pracovných miest a podpora miestneho podnikania, k Priorite č. 2 Dobudovanie a rekonštrukcia komplexnej infraštruktúry a k Priorite č. 3 Rozvoj sociálnych a komunitných služieb a vzdelávanie
Rozsah a oprávnené činnosti	<u>Rozsah a oprávnené činnosti:</u> dopravné prepojenie a dostupnosť sídiel: - nákup vozidiel pre účely zabezpečenia spoločnej dopravy osôb vrátane vozidiel prispôbených osobám s obmedzenou možnosťou pohybu a orientácie sociálne služby a komunitné služby: - zriaďovanie nových alebo rekonštrukcia a modernizácia existujúcich zariadení pre poskytovanie komunitných sociálnych služieb vrátane materiálno-technického vybavenia, - zvyšovanie kvality a kapacity komunitných sociálnych služieb, - rozvoj terénnych a ambulantných sociálnych služieb, - infraštruktúra komunitných centier, infraštruktúra vzdelávania: - vybudovanie, modernizácia odborných učební, laboratórií, jazykových učební ZŠ, , - skvalitnenie a rozšírenie kapacít predškolských zariadení, výstavba a obnova mestských trhových priestorov za účelom podpory lokálnych producentov
Oprávnení prijímatelia	- obce - združenia miest a obcí - mikroregionálne združenia - občianske združenia - neziskové organizácie - cirkevné organizácie

Intenzita pomoci	95 %																																			
Oprávnené výdavky*	Vid' Príručka pre žiadateľa z Prioritnej osi 5 IROP																																			
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	Min. 3 000 - Max. 37 840 eur																																			
Finančný plán	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Spolu</th> <th>EÚ</th> <th>ŠR</th> <th>VZ</th> <th>iné</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>MR</td> <td>517 811</td> <td>491 920</td> <td>-</td> <td>25 891</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>VR</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>Spolu</td> <td>517 811</td> <td>491 920</td> <td>-</td> <td>25 891</td> <td>0</td> </tr> </tbody> </table>		Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné	MR	517 811	491 920	-	25 891	0	VR	-	-	-	-	-	Spolu	517 811	491 920	-	25 891	0											
	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné																															
MR	517 811	491 920	-	25 891	0																															
VR	-	-	-	-	-																															
Spolu	517 811	491 920	-	25 891	0																															
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií*	vid' príloha „Výberové kritériá a hodnotiace (bodovacie) kritéria pre výber projektov predkladanej stratégie CLLD“																																			
Povinné prílohy stanovené MAS	-																																			
Merateľné ukazovatele projektu	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Kód/ID</th> <th>Názov/Ukazovateľ</th> <th>Merná jednotka</th> <th>Počiatočná hodnota</th> <th>Celková cieľová hodnota</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>R0110</td> <td>Počet nových služieb a prvkov verejnej infraštruktúry</td> <td>počet</td> <td>0</td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>R0110</td> <td>Vidiecka a mestská populácia so zlepšenou infraštruktúrou a prístupom k verejným službám</td> <td>obyvateľ</td> <td>0</td> <td>2500</td> </tr> <tr> <td>R0110</td> <td>Zrekonštruované autobusové zastávky</td> <td>počet</td> <td>0</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>R0110</td> <td>Zriadenie nových zariadení pre poskytovanie komunitných sociálnych služieb</td> <td>počet</td> <td>0</td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>R0110</td> <td>Zriadenie terénnych a ambulantných sociálnych služieb</td> <td>počet</td> <td>0</td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>R0110</td> <td>Modernizované odborné učebne. laboratória a jazykové učebne ZS</td> <td>počet</td> <td>0</td> <td>1</td> </tr> </tbody> </table>	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	R0110	Počet nových služieb a prvkov verejnej infraštruktúry	počet	0	1	R0110	Vidiecka a mestská populácia so zlepšenou infraštruktúrou a prístupom k verejným službám	obyvateľ	0	2500	R0110	Zrekonštruované autobusové zastávky	počet	0	3	R0110	Zriadenie nových zariadení pre poskytovanie komunitných sociálnych služieb	počet	0	1	R0110	Zriadenie terénnych a ambulantných sociálnych služieb	počet	0	1	R0110	Modernizované odborné učebne. laboratória a jazykové učebne ZS	počet	0	1
Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota																																
R0110	Počet nových služieb a prvkov verejnej infraštruktúry	počet	0	1																																
R0110	Vidiecka a mestská populácia so zlepšenou infraštruktúrou a prístupom k verejným službám	obyvateľ	0	2500																																
R0110	Zrekonštruované autobusové zastávky	počet	0	3																																
R0110	Zriadenie nových zariadení pre poskytovanie komunitných sociálnych služieb	počet	0	1																																
R0110	Zriadenie terénnych a ambulantných sociálnych služieb	počet	0	1																																
R0110	Modernizované odborné učebne. laboratória a jazykové učebne ZS	počet	0	1																																
Indikatívny harmonogram výziev	12/2018, 10/2019, 03/2020																																			

Tabuľka č. 4. J: Opatrenia stratégie CLLD

Názov opatrenia	Financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením uskutočňovania stratégií CLLD
Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)	-
Priradenie k fokusovej oblasti PRV /špecifickému cieľu IROP	5.1.1 Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií
Ciele opatrenia	<u>Ciele výberu:</u>

	Prostredníctvom IROP bude riešený trvalo udržateľný rozvoj vidieckych oblastí prepojený s riešením zamestnanosti na vidieku. Predpoklady pre udržanie zamestnanosti na vidieku spočívajú v zmiernení doterajšieho trendu znižovania počtu pracovných príležitostí v poľnohospodárskej prvovýrobe, avšak pre posilnenie ekonomickej a sociálnej životaschopnosti vidieka je potrebná diverzifikácia ekonomických aktivít, rozvoj služieb a posilnenie investícií do miestnej infraštruktúry. Podpora je orientovaná na trh práce v miestnom kontexte a sústreďuje sa na rozvoj a rast udržateľných pracovných miest a na zvýšenie kvality života na vidieku.					
Zdôvodnenie výberu	- Aktivita Financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením uskutočňovania stratégií CLLD v rámci ŠC 5.1.1 je predpokladom pre fungovanie kancelárie MAS a zabezpečenie správnej implementácie stratégie CLLD					
Rozsah a oprávnené činnosti	<u>Rozsah a oprávnené činnosti:</u> financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením uskutočňovania stratégií CLLD					
Oprávnení prijímatelia	Miestna akčná skupina, ktorá je vybraná RO na implementáciu stratégie miestneho rozvoja a má právnu formu občianske združenie v zmysle zákona č. 83/1990 Zb.					
Intenzita pomoci	95 %					
Oprávnené výdavky*	1. financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením uskutočňovania stratégií CLLD: a. personálne a administratívne náklady MAS (prevádzkové vrátane nákladov na prenájom kancelárskych priestorov, osobné náklady, poistenie); b. vzdelávanie zamestnancov a členov MAS (školenia, konferencie, semináre, workshopy a pod., okrem školení pre predkladateľov projektov), ktorí sa podieľajú na príprave a vykonávaní stratégie CLLD; c. náklady na publicitu a sieťovanie: účasť zamestnancov a členov MAS na stretnutiach s inými MAS, vrátane zasadaní národných a európskych sietí, ako aj poplatky za členstvo v regionálnych, národných alebo európskych sieťach MAS; d. finančné náklady (napr. bankové poplatky); e. náklady vynaložené na monitorovanie, hodnotenie a aktualizáciu stratégií CLLD (na úrovni MAS);					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	Max. 197 185 eur/3 roky					
Finančný plán		Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	207 563	197 185	-	10 378	0
	VR	-	-	-	-	-
	Spolu	207 563	197 185	-	10 378	0
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií*	-					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	

	R0168	Počet podporených MAS	počet	0	1
	vlastný	Počet vzdelávacích aktivít MAS	počet	0	7
	vlastný	Počet propagačných/informačných aktív MAS	počet	0	7
Indikatívny harmonogram výziev		-			

Časť B) Akčný plán pre dodatočnú výkonnostnú alokáciu MAS

Tabuľka č. 4. K: Opatrenie PRV - akčný plán pre dodatočnú výkonnostnú alokáciu

Názov opatrenia	4.1 Podpora na investície do poľnohospodárskych podnikov			
Priradenie k k fokusovej oblasti PRV	2A, 2B, 5C			
Rozsah a oprávnené činnosti	<i>v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013))</i>			
Finančný plán	Región ¹	Spolu	EÚ a ŠR	VZ
	MR	327 273	180 000	147 273
	VR	-	-	-
	Spolu	327 273	180 000	147 273
Názov opatrenia	4.2 Podpora pre investície na spracovanie/uvádzanie na trh a /alebo vývoj poľnohospodárskych výrobkov			
Priradenie k k fokusovej oblasti PRV	3A, 6A			
Rozsah a oprávnené činnosti	<i>v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013))</i>			
Finančný plán	Región ²	Spolu	EÚ a ŠR	VZ

¹ Typ regiónu: MR – menej rozvinutý región, VR – viac rozvinutý región

² Typ regiónu: MR – menej rozvinutý región, VR – viac rozvinutý región

	MR	327 273	180 000	147 273
	VR	-	-	-
	Spolu	327 273	180 000	147 273
Názov opatrenia	6.4 Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností			
Priradenie k k fokusovej oblasti PRV	6A, 5C, 2A, 2B			
Rozsah a oprávnené činnosti	<i>v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013))</i>			
Finančný plán	Región ³	Spolu	EÚ a ŠR	VZ
	MR	327 273	180 000	147 273
	VR	-	-	-
	Spolu	327 273	180 000	147 273
Názov opatrenia	7.2 Podpora investícií do budovania, zlepšenia alebo rozšírenia všetkých typov malej infraštruktúry vrátane investícií do obnoviteľných zdrojov energie a úspor energie			
Priradenie k k fokusovej oblasti PRV	6B			
Rozsah a oprávnené činnosti	<i>v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013))</i>			
Finančný plán	Región ⁴	Spolu	EÚ a ŠR	VZ
	MR	160 000	160 000	-
	VR	-	-	-
	Spolu	160 000	160 000	-

³ Typ regiónu: MR – menej rozvinutý región, VR – viac rozvinutý región

⁴ Typ regiónu: MR – menej rozvinutý región, VR – viac rozvinutý región

Názov opatrenia	7.4 Podpora investícií do zriaďovania, zlepšenia alebo rozšírenia miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane služieb v oblasti voľného času a kultúry a do súvisiacej infraštruktúry			
Priradenie k k fokusovej oblasti PRV	6B			
Rozsah a oprávnené činnosti	<i>v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013))</i>			
Finančný plán	Región ⁵	Spolu	EÚ a ŠR	VZ
	MR	160 000	160 000	-
	VR	-	-	-
	Spolu	160 000	160 000	-
Názov opatrenia	19.4 Podpora na prevádzkové náklady a oživenie (Chod MAS)			
Priradenie k k fokusovej oblasti PRV	6B			
Rozsah a oprávnené činnosti	<i>v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013))</i>			
Finančný plán	Región ⁶	Spolu	EÚ a ŠR	VZ
	MR	35 000	35 000	-
	VR	-	-	-
	Spolu	35 000	35 000	-

Tabuľka č. 4.L: Opatrenia IROP - akčný plán pre dodatočnú výkonnostnú alokáciu

Názov opatrenia	Investičná priorita č. 5.1: Záväzné investície v rámci stratégií miestneho rozvoja vedeného komunitou
-----------------	--

⁵ Typ regiónu: MR – menej rozvinutý región, VR – viac rozvinutý región

⁶ Typ regiónu: MR – menej rozvinutý región, VR – viac rozvinutý región

	Oprávnená aktivita: Zakladanie nových a podpora existujúcich mikro a malých podnikov, SZČO , družstiev			
Priradenie k ŠC IROP	5.1.1 Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií			
Rozsah a oprávnené činnosti	<i>v súlade s IROP</i>			
Finančný plán	Región ⁷	Spolu	EÚ a ŠR	VZ
	MR	545 455	300 000	245 455
	VR	-	-	-
	Spolu	545 455	300 000	245 455
Názov opatrenia	Investičná priorita č. 5.1: Záväzné investície v rámci stratégií miestneho rozvoja vedeného komunitou Oprávnená aktivita: Rozvoj základnej infraštruktúry			
Priradenie k ŠC IROP	5.1.2 Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach			
Rozsah a oprávnené činnosti	<i>v súlade s IROP</i>			
Finančný plán	Región ⁸	Spolu	EÚ a ŠR	VZ
	MR	361 326	343 260	18 066
	VR			
	Spolu	361 326	343 260	18 066
Názov opatrenia	Investičná priorita č. 5.1: Záväzné investície v rámci stratégií miestneho rozvoja vedeného komunitou Oprávnená aktivita: Financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením uskutočňovania stratégií CLLD			
Priradenie k ŠC IROP	5.1.1 Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií			
Rozsah a oprávnené činnosti	<i>v súlade s IROP</i>			

⁷ Typ regiónu: MR – menej rozvinutý región, VR – viac rozvinutý región

⁸ Typ regiónu: MR – menej rozvinutý región, VR – viac rozvinutý región

	Región ⁹	Spolu	EÚ a ŠR	VZ
Finančný plán	MR	154 718	147 351	7 367
	VR	-	-	-
	Spolu	154 718	147 351	7 367

5.3 Monitorovanie a hodnotenie stratégie CLLD

5.3.1 Opis monitorovacích a hodnotiacich opatrení stratégie CLLD

MAS si okrem povinných monitorovacích ukazovateľov stanovila vo svojej stratégii aj dodatočné monitorovacie ukazovatele, ktoré budú slúžiť pre monitorovanie priebehu a výsledku realizácie projektov v rámci implementácie Stratégie CLLD a činnosti MAS vzhľadom k stanoveným cieľom. Stanovené dodatočné monitorovacie ukazovatele pre vyhodnotenie strategického cieľa, špecifických cieľov a jednotlivých opatrení sú objektívne a merateľné. Dosiahnuté hodnoty stanovených sledovaných ukazovateľov bude MAS čerpať z monitorovacích správ projektov od jednotlivých konečných prijímateľov, z koncoročných obecných štatistík, ŠÚ SR a ÚPSVaR. Kumulatívne dosiahnuté hodnoty MAS uvedie v Správe o činnosti MAS. Monitoring sa začne realizovať ihneď po podpise zmluvy o poskytnutí NFP, pričom MAS bude akceptovať podmienky uvedené v zmluve, teda bude monitorovať nielen ukazovatele, ktoré si stanovila sama, ale zohľadní aj požiadavky poskytovateľa podpory.

V rámci PRV SR 2014-2020 monitorovanie na úrovni projektu bude pozostávať z monitorovania počas realizácie projektu, pri ukončení projektu, po ukončení projektu a počas doby udržateľnosti projektu.

- spôsob podávania pravidelných správ orgánom MAS a riadiacim orgánom pre PRV a IROP,

MAS bude zapojená do monitorovacích a hodnotiacich aktivít viacerými spôsobmi. V Zmluve o poskytnutí NFP bude viazaná poskytnúť riadiacim orgánom, NSRV a/alebo určeným hodnotiteľom alebo iným subjektom povereným výkonom týchto funkcií v jeho mene všetky informácie potrebné na monitorovanie a hodnotenie programu.

⁹ Typ regiónu: MR – menej rozvinutý región, VR – viac rozvinutý región

Okrem toho bude MAS vykonávať vlastné hodnotenie a monitorovanie svojej rozvojovej stratégie. V stratégii uvedie plánované hodnoty výstupových a výsledkových monitorovacích ukazovateľov, ktoré sa majú dosiahnuť do r. 2023. Dosiahnuté hodnoty týchto ukazovateľov bude MAS čerpať z monitorovacích správ projektov od jednotlivých konečných prijímateľov, z koncoročných obecných štatistík, ŠÚ SR a ÚPSVaR. Kumulatívne dosiahnuté hodnoty MAS uvedie v Správe o činnosti MAS každoročne.

Zber údajov bude jedno rázový pri menších projektoch a projektoch, ktoré budú refundované jednou platbou. Pri rozsiahlejších projektoch (nad 12 mesiacov), ktoré budú financované cez zálohové platby, bude zber opakovaný. Zdrojom pre zber indikátorov bude aj tzv. sebahodnotenie MAS, kedy na každom zasadnutí MAS bude miestny manažér informovať o počte podpísaných zmlúv, počte začatých a ukončených projektov, preplatených žiadostí o platbu a pod. Tieto údaje budú podkladom pre monitorovacie správy, ale aj pre výročnú správu MAS, ktorú bude schvaľovať Predsedníctvo.

MAS IKN v rámci podopatrenia 19.2 Podpora na vykonávanie operácií v rámci stratégie miestneho rozvoja vedeného komunitou bude predkladať vždy k 31.3 roka n+1 „Správu o implementácii stratégie CLLD“ v zmysle vypracovaného vzoru, ktorý zverejní gestor CLLD. Základnými zdrojmi údajov do Správy o implementácii stratégie CLLD sú:

- údaje z ITMS2014+ relevantné len pre projekty IROP
- monitorovacie správy realizovaných projektov v rámci implementácie stratégie CLLD
- administratívne údaje zo štatistík a pod.
- míľniky implementácie stratégie, na základe ktorých je možné posúdiť napĺňanie jej cieľov,

Monitorovanie a hodnotenie je organickou súčasťou správneho strategického plánovania a programovania. Umožňuje vytvoriť stálu spätnú väzbu praktickej realizácie stratégie (programu). Zároveň umožňuje včas urobiť zmeny v intervenčnom rámci v prospech želanej zmeny a dosahovania cieľov v prípade potreby. Tento postup umožňuje aj nestranné posúdiť kvalitu zostavenia intervenčného rámca a poučiť sa z prípadných chýb.

Monitoring je priebežný proces, ktorý pomáha kontrolovať využitie zdrojov v akčnom pláne a vidieť bezprostredný výstup funkčnosti opatrení. Pre monitorovanie implementácie akčného plánu boli naplánované výpovedné monitorovacie indikátory – indikátory vstupu, výstupu prípadne výsledku, ktoré nám pomôžu zmerať postupný pokrok implementácie stratégie. Pre

správne a korektné výsledky je nevyhnutné mať dobrý prístup k údajom, ktoré nám pomôžu naplňať monitorovacie indikátory.

Hodnotenie je proces sledovania plnenia cieľov stratégie, vykonáva sa priebežne alebo periodicky, a to prostredníctvom indikátorov hodnotenia – výsledku a dopadu, ktorých hierarchia zodpovedá špecifickým a strategickým cieľom.

MAS si v rámci stratégie stanovila monitorovacie a hodnotiace indikátory, ktoré budú slúžiť pre monitorovanie priebehu a výsledku realizácie projektov v rámci implementácie stratégie a činnosti MAS vzhľadom k stanoveným cieľom. Zároveň bude MAS sledovať a vyhodnocovať:

- povinné ukazovatele v súvislosti s IROP a PRV – úroveň programu,
- povinné ukazovatele v súvislosti s IROP a PRV – úroveň špecifických cieľov IROP a fokusových oblastí PRV
- vlastné ukazovatele

Míľniky implementácie stratégie :

- počet pracovných miest vytvorených v druhom roku implementácie stratégie
- počet obyvateľov, ktorí majú prospech zo zlepšenia služieb v druhom roku implementácie stratégie
- počet podporených obcí v druhom roku implementácie stratégie
- počet podporených subjektov zastupujúcich súkromný sektor v druhom roku implementácie stratégie
- počet nových výrobkov
- počet inovatívnych projektov
  - súbor merateľných ukazovateľov, zdôvodnenie nastavenia cieľovej hodnoty ukazovateľov, spôsoby ich výpočtu

MAS IKN v rámci stratégie stanovila monitorovacie a hodnotiace indikátory, ktoré budú slúžiť pre monitorovanie priebehu a výsledku realizácie projektov v rámci implementácie stratégie a činnosti MAS vzhľadom k stanoveným cieľom. MAS IKN bude sledovať a vyhodnocovať:

- povinné ukazovatele v súvislosti s PRV a IROP na úrovni programu,
- povinné ukazovatele v súvislosti s PRV a IROP na úrovni fokusových oblastí PRV a špecifických cieľov IROP a
- dodatočné (vlastné) ukazovatele

Súbor merateľných ukazovateľov bol stanovený v súlade s Metodickým pokynom na spracovanie stratégie CLLD (kapitola 5.3.2), pričom cieľové hodnoty boli stanovené na základe zhodnotenia potenciálu územia, v súlade s analýzou potenciálnych žiadateľov, výberom opatrení a činností pre operácie podporené v rámci CLLD a v súlade s finančným plánom stratégie CLLD. Súbor vlastných ukazovateľov pre PRV a IROP zohľadňuje požiadavku metodiky, aby boli SMART (špecifické, merateľné, dosiahnuteľné, realistické a časovo ohraničené).

o spôsob každoročného vykazovania hodnôt merateľných ukazovateľov

Základom hodnotenia implementácie stratégie je neustále (minimálne raz za pol roka) číselné vyhodnocovanie stanovených indikátorov monitorovania (výstup) a minimálne raz za rok indikátorov hodnotenia (výsledok a dopad) za súčasného sledovania celkového vývoja územia v kontexte. Prijímateľ projektov v rámci implementácie stratégie CLLD je povinný predkladať kópiu monitorovacích správ a kópiu záverečnej ŽoP.. V monitorovacej správe je potrebné uviesť hodnoty sledovaných ukazovateľov, priebeh realizácie projektu, problémy pri realizácii projektu a ďalšie náležitosti, ktoré sú obsahom správy.

Výkonný výbor na každom svojom zasadnutí bude mať k dispozícii údaje v podobe kvantifikovaných indikátorov a bude diskutovať o aktuálnom stave. Správy o monitorovaní pripraví kancelária MAS na základe pravidelných zberov údajov u užívateľov v súčinnosti s poskytovateľom podpory. Monitorovacie správy budú aj podkladom pre zostavenie priebežných hodnotiacich správ a tie slúžia následne ako vstup pre nezávislé hodnotenie implementácie Stratégie CLLD i ako podklad pre RO pre hodnotenie implementácie všetkých vybraných stratégií vrátane posúdenia ako tieto prispievajú k realizácii cieľov PRV a IROP.

o postupy samohodnotenia orgánov MAS a činnosti MAS,

Je veľmi dôležité aby MAS sama vyhodnocovala implementáciu stratégie ako aj svoju vlastnú činnosť a vlastné inštitucionálne zázemie.

Okrem implementácie stratégie MAS pravidelne vyhodnocuje svoje inštitucionálne zabezpečenie implementácie stratégie

vrátane 7 kľúčových znakov LEADER, kde je zahrnuté aj sebahodnotenie implementačného procesu, riadiaceho procesu a propagácie a vzdelávania členov MAS.

Konkrétne:

Znak č. 1 Oblastné stratégie miestneho rozvoja

- schopnosť MAS vyzdvihnúť spoločné tradície a miestnu identitu malého vidieckeho územia a využiť ich ako potenciál a príležitosť udržateľného rozvoja

Znak č. 2 Prístup zdola nahor

- funkčnosť existujúcej organizačnej štruktúry MAS
- funkčnosť manažmentu MAS
- flexibilitu, účinnosť a oprávnenosť rozhodovacích postupov o stratégii a projektoch
- aktivity v oblasti propagácie a vzdelávania členov MAS

Znak č. 3 Verejno-súkromné partnerstvá: MAS

- schopnosť MAS zabezpečiť implementáciu stratégie a projektov
- schopnosť MAS zabezpečiť monitoring a hodnotenie projektov

Znak č. 4 Uľahčovanie inovácie

- schopnosť MAS zabezpečiť inovácie a spoluprácu s akademickou obcou s cieľom zavedenia stimulačných a novátorských prístupov k rozvoju vidieka
- prístupom zdola nahor podnecovať vznik nových nápadov na projekty, ktoré podporia MAS
- schopnosť prijímať informačné a komunikačné technológie vo vidieckom území

Znak č. 5 Integrované a viacsektorové akcie

- schopnosť MAS vytvárať a aktívne pracovať v pracovných skupinách rôzneho odborného zamerania

Znak č. 6 Vytváranie sietí

- pripravenosť a otvorenosť MAS na výmenu dosiahnutých výsledkov, skúseností a know-how s inými skupinami LEADER a vidieckymi oblasťami a organizáciami zainteresovanými na rozvoji vidieka v rámci EÚ

Znak č. 7 Spolupráca

- schopnosť MAS zabezpečiť spoluprácu s inými územiami a tiež spoluprácu vo vnútri, v rámci svojho územia – projekty národnej a nadnárodnej spolupráce
- MAS bude spolupracovať na spoločnom projekte s inou skupinou LEADER alebo so skupinou s podobným prístupom v inom regióne, členskom štáte alebo v tretej krajine s cieľom vyriešiť určité problém a pridať hodnotu miestnym zdrojom

Pre samohodnotenie MAS si Výkonný orgán zostaví okrem v texte uvedenej tabuľky sebahodnotenia ďalšie pomocné tabuľky, ktoré zohľadnia vyššie uvedené kritériá. Vhodným nástrojom na sebahodnotenie pre MAS je výročná členská schôdza - ak nebude odozva zo strany členov a potenciálnych žiadateľov, je to zlý signál pre MAS. Proces sebahodnotenia by mal pre

MAS pomôcť riadiť stratégiu a smerovať ju k dosiahnutiu cieľov, odhaliť nefunkčné intervencie a pomôcť navrhnúť efektívne zmeny a pomôcť porozumieť efektívnosti a účinnosti inštitucionálneho a administratívneho zabezpečenia implementácie.

Zoznam sebahodnotenia

Názov ukazovateľa	Cieľová hodnota	Spôsob overenia/frekvencia
Počet zasadnutí orgánov MAS	3	Evidencia MAS, prezenčné listiny/1x ročne
Počet odborných pracovných skupín	3	Evidencia MAS/1x ročne
Počet kultúrno spoločenských akcií organizovaných MAS	3	Evidencia MAS, prezenčné listiny, fotodokumentácia/1x ročne
Počet projektov spolupráce	3	Evidencia MAS/1x ročne
Počet školení Predsedníctva MAS	2	Evidencia MAS/1x ročne
Počet školení zamestnancov MAS	2	Evidencia MAS/1x ročne
Počet školení členov MAS	7	Evidencia MAS/1x ročne
Počet informačných aktivít	7	Evidencia MAS/1x ročne

o periodicitu a spôsob hodnotenia.

Hodnotenie bude MAS vykonávať prostredníctvom tabuliek sebahodnotenia, monitorovacích správ konečných prijímateľov, zberu doplnkových informácií od konečných prijímateľov a z ročných štatistických výsledkov za sledované územie. Komplexné hodnotenie činnosti bude sa vykonávať štandardne raz ročne vo Výkonnom orgáne a v ročnej výročnej správe prezentovanej na výročnom Valnom zhromaždení.

Okrem vyššie uvedeného MAS povinne vykoná:

- strednodobé hodnotenie (mid-term), ktoré vykoná v polovici implementácie stratégie CLLD v roku 2020, najneskôr však do 30.6.2020 s cieľom posúdiť výstupy a výsledky intervencie. Posúdi celú stratégiu CLLD, pričom výsledok posúdenia a hodnotenia má vplyv na jej aktualizáciu. Strednodobé hodnotenie predloží MAS spolu so „Správou o implementácii stratégie CLLD“.

- Závěrečné hodnocení (Ex-post) na základě vyhodnocení monitorovacích ukazovatelů s ohledem na ich přínos pro naplnění cílů strategie CLLD a přínos pro území MAS. Hodnocení bude zaměřené na celkovou účinnost a efektivnost vynaložení finančních prostředků EPFRV a EFRR.

Střednodobé a závěrečné hodnocení vykoná nezávislý hodnotitel, který zároveň při hodnocení zohlední i specifika v jednotlivých oblastech sebahodnocení na základě ukazovatelů sebahodnocení stanovených MAS, které zároveň zohledňují klíčové znaky LEADER a ich přínos pro území MAS.

- o možné rizika implementace strategie CLLD včetně opatření na ich eliminaci

Finanční rizika

- Vznik vopřed nepředvídatelných výdávků počas implementace strategie CLLD, které by mohli být tak vysoké, že ich žadatel nebude vedet uhradit z vlastních zdrojů
- Vznik neoprávněných výdávků po kontrole žádostí o platbu, které môžu být neprimerane vysoké
- Případná platobná neschopnost neovplyvňitelná žadatelom

Opatření na eliminaci rizik:

- Dostatočná výška vlastních rezervních finančních prostředků a případného úveru, která pokryje i eventuálně nepředvídatelné vyšší výdávky na implmentaci strategie CLLD, případně pokryje období platobnej neschopnosti
- členské příspěvky od členů OZ IKN platené každoročně
- příjmy z darů
- příjmy z dotací a grantů získaných z veřejných zdrojů (vlastné projekty)
- příjmy z vlastní činnosti
- sponzorské příspěvky

Rizika z hlediska procesního a lidských zdrojů

- Nedosažené měřitelné ukazovatele
- Nekvalitně připravené a realizované veřejné obstarávání v rámci implmentace strategie CLLD (např. nepřesně zadané technické specifikace)
- Opakující se veřejné obstarávání a z toho vyplývající krátký čas na realizaci projektu
- Dlouho trávající proces veřejného obstarávání z důvodu úmyslných přeťahův z strany neúspěšných uchádzačov
- Nedodržání lehůt z Zmluvy o NFP v prípade kontrol z strany Riadiaceho orgánu

- Nekvalitne vypracované zmluvy bez využitia právnych služieb
- Riadiaci a administratívny personál kancelárie MAS, ktorý urobí chyby pri implementácii stratégie
- Riadiaci a administratívny personál kancelárie MAS, ktorý odstúpi od zmluvy alebo rozviaže pracovný pomer počas implementácie stratégie

Opatrenia na elimináciu rizík:

- Verejné obstarávania bude realizovať osoba, ktorá má skúsenosti s podobným zadáním a vykoná kvalitne celý proces
- Právnikom pripravené zmluvy, ktoré detailne zadefinujú všetky povinnosti na oboch stranách vrátane prípadných sankcií, zmien zmluvy, odstúpenia od zmluvy a pod.
- Kontrola štyroch očí pri implementácii stratégie CLLD
- V prípade odstúpenia personálu počas realizácie nahradenie osobami s rovnakými skúsenosťami
- Realisticky naplánovaný harmonogram vyhlasovania výziev
- Kontrola časového harmonogramu vyhlasovania výziev v pravidelných intervaloch
- Permanentná komunikácia medzi žiadateľom a Riadiacim orgánom

- Spôsob hodnotenia multiplikačných efektov

Hodnotenie multiplikačných efektov bude vykonávať MAS IKN v pravidelných ročných intervaloch monitorovania stratégie prostredníctvom monitorovacích správ konečných prijímateľov, priebežného zberu informácií od konečných prijímateľov a z ročných štatistických výsledkov. MAS IKN bude vykonávať hodnotenie priebežne, počas celého roka a záverečné vyhodnotenie multiplikačných efektov bude prezentovať na každoročnej výročnej členskej schôdzi O.Z. prostredníctvom výročnej správy združenia a monitorovacích správ. Ďalšie informácie k hodnoteniu multiplikačných efektov stratégie CLLD sú uvedené v kapitole 7.5 Synergie a komplementarity.

5.3.2 Monitorovacie ukazovatele

MAS Ipeľská Kotlina - Novohrad si stanovilo na preukazovanie napĺňania cieľov v období rokov 2016 – 2023 jasne merateľné ukazovatele pre výstupy. Monitorovacie ukazovatele sú stanovené nasledovne:

- povinné ukazovatele v súvislosti s IROP a PRV – úroveň programu

- povinné ukazovatele v súvislosti s IROP a PRV – úroveň špecifických cieľov IROP a fokusových oblastí PRV
- dodatočné (vlastné) ukazovatele

Tabuľka č. 5: Povinné ukazovatele na úrovni programu – PRV SR

Názov cieľového ukazovateľa	Cieľová hodnota v roku 2023
Čistý počet obyvateľov, ktorý má prospech zo zlepšenia služieb	10 000
Počet obyvateľov podporenej MAS	10 895
Pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch (LEADER/PRV) (oblasť zamerania 6B)	12

Tabuľka č. 6: Celkové verejné výdavky – PRV SR

Názov ukazovateľa výstupu	Cieľová hodnota v roku 2023
Celkové verejné výdavky (v EUR) – podpora na vykonávanie operácií v rámci stratégie CLLD (len časť z PRV)	899 000
Celkové verejné výdavky (v EUR) – podpora pri prevádzkových nákladoch a oživení - (len časť z PRV)	34 797

MAS č. 17: Povinné ukazovatele v súvislosti s PRV na úrovni fokusových oblastí

Fokusová oblasť 2A) Zlepšenie hospodárskeho výkonu všetkých poľnohospodárskych podnikov a uľahčenie reštrukturalizácie a modernizácie poľnohospodárskych podnikov, najmä na účely zvýšenia ich účasti na trhu, zamerania na trh a poľnohospodárskej diverzifikácie							
Názov cieľového ukazovateľa							Cieľová hodnota v roku 2023
počet poľnohospodárskych podnikov, ktoré z programu rozvoja vidieka získali podporu na investície do reštrukturalizácie alebo modernizácie (oblasť zamerania 2A)							1
Opatrenie	Ukazovateľ výstupu (2014 – 2020)	Merná jednotka	Východisková hodnota	Východiskový rok	Cieľová hodnota	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
M04	Počet podporených poľnohospodárskych podnikov/prijemcov celkom (4.1.)	počet	0	2017	1	MAS	ročne

M04	Celkové investície (v EUR) (verejné + súkromné)	EUR	0	2017	36 364	MAS	ročne
M04	Celkové verejné výdavky (4.1)	EUR	0	2017	20 000	MAS	ročne
Fokusová oblasť 2B: Uľahčenie vstupu poľnohospodárov s primeranými zručnosťami do odvetvia poľnohospodárstva, a najmä generáčnej výmeny							
Názov cieľového ukazovateľa							Cieľová hodnota v roku 2023
počet poľnohospodárskych podnikov, ktoré získali z programu rozvoja vidieka podporu na plán rozvoja podnikania/investície v prospech mladých poľnohospodárov (oblasť zamerania 2B)							11
Opatrenie	Ukazovateľ výstupu (2014 – 2020)	Merná jednotka	Východisková hodnota	Východiskový rok	Cieľová hodnota	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
M06	Počet podporených poľnohospodárskych podnikov/prijemcov (celkom) (6.1.)	počet	0	2017	3	MAS	ročne
M06	Počet prijímateľov (poľnohospodárskych podnikov), ktorí dostávajú podporu na investície do nepoľnohospodárskych činností vo vidieckych oblastiach (6.4.)	počet	0	2017	3	MAS	ročne
M06	Celkové investície (v EUR) (verejné + súkromné)	EUR	0	2017	531 818	MAS	ročne
M06	Celkové verejné výdavky (6.1)	EUR	0	2017	150 000	MAS	ročne
M06	Celkové verejné výdavky (6.4)	EUR	0	2017	210 000	MAS	ročne
Fokusová oblasť 6B: Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach							
Názov cieľového ukazovateľa							Cieľová hodnota v roku 2023
Čistý počet obyvateľov, ktorý má prospech zo zlepšenia služieb							10 000
Vidiecke obyvateľstvo, na ktoré sa vzťahujú stratégie miestneho rozvoja (oblasť zamerania 6B)							10 895
T23: pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch (Leader) (oblasť zamerania 6B)							12
Opatrenie	Ukazovateľ výstupu (2014 – 2020)	Merná jednotka	Východisková hodnota	Východisko-vý rok	Cieľová hodnota	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
M07	Počet podporených činností/operácií (7.2.)	počet	0	2017	5	MAS	ročne
M07	Počet operácií, ktoré získali podporu na investície do miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo (7.4.)	počet	0	2017	2	MAS	ročne

M07	Počet obyvateľov/obce/obcí, ktorí budú mať prospech z realizovaného projektu (7.1.; 7.2.; 7.4.; 7.5.; 7.6.; 7.7.)	počet	0	2017	10 000	MAS	ročne
M07	Celkové verejné výdavky)	EUR	0	2017	287 000	MAS	ročne
M09	Počet vybraných MAS	Počet	0	2017	1	MAS	Ročne
M19	Počet obyvateľov, ktorých pokrývajú miestne akčné skupiny	počet	0	2017	10 895	MAS	ročne
M19	Celkové verejné výdavky (v EUR) – podpora na vykonávanie operácií v rámci stratégie MRVK (19.2)	EUR	0	2017	1 872 902	MAS	ročne
M19	Celkové verejné výdavky (v EUR) – podpora pri prevádzkových nákladoch a oživení (19.4)	EUR	0	2017	34 797	MAS	ročne

Fokusová oblasť 6A: Uľahčenie diverzifikácie, zakladania a rozvoja malých podnikov ako aj vytvárania pracovných miest

Názov cieľového ukazovateľa						Cieľová hodnota v roku 2023	
T20: pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch (oblasť zamerania 6A)						12	
Opatrenie	Ukazovateľ výstupu (2014 – 2020)	Merná jednotka	Východisková hodnota	Východiskový rok	Cieľová hodnota	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
M06	Počet podporených poľnohospodárskych podnikov/prijemcov (celkom) (4.1, 4.2, 6.1.,6.4.)	počet	0	2017	11	MAS	ročne
M06	Celkové investície (v EUR) (verejné + súkromné)	EUR	0	2017	990 000	MAS	ročne
M06	Celkové verejné výdavky	EUR	0	2017	612 000	MAS	ročne

Fokusová oblasť 3A: zvýšenie konkurencieschopnosti prvovýrobcov prostredníctvom ich lepšej integrácie do poľnohospodársko-potravinového reťazca pomocou systémov kvality, pridávania hodnoty poľnohospodárskym produktom, propagácie na miestnych trhoch a v krátkych dodávateľských reťazcoch, skupín a organizácií výrobcov a medziodvetvových organizácií

Názov cieľového ukazovateľa						Cieľová hodnota v roku 2023	
T20: pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch (oblasť zamerania 3A)						4	

Opatrenie	Ukazovateľ výstupu (2014 – 2020)	Merná jednotka	Východisková hodnota	Východiskový rok	Cieľová hodnota	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
M04	Počet podporených poľnohospodárskych podnikov/prijemcov (celkom) (4.2)	počet	0	2017	4	MAS	ročne
M04	Celkové investície (v EUR) (verejné + súkromné)	EUR	0	2017	421 818	MAS	ročne
M04	Celkové verejné výdavky	EUR	0	2016	232 000	MAS	ročne

MAS č. 18: Vlastné ukazovatele Ipeľskej Kotliny - Novohradu na úrovni PRV

Názov cieľového ukazovateľa	Cieľová hodnota v roku 2023
Pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch - PRV celkom	12
Počet školení pre členov MAS	7
Počet propagačných/ informačných aktivít MAS	7

Tabuľka č. 7: Povinné ukazovatele na úrovni IROP

Názov ukazovateľa výstupu	Merná jednotka	Cieľová hodnota v roku 2023
Počet podporených MAS	počet	1
Počet podporených podnikov	podnik	5
Zamestnanosť v podporených podnikoch	FTE	5
Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výrobky, ktoré sú pre firmu nové	podnik	1
Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výrobky, ktoré sú pre trh nové	podnik	1
Počet nových služieb a prvkov verejnej infraštruktúry	počet	12

MAS č. 19: Výsledkové ukazovatele špecifických cieľov na úrovni IROP

Špecifický cieľ/ID	Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Východisková hodnota	Východiskový rok	Cieľová hodnota v roku 2023	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
5.1.1/R0168	Podiel zamestnanosti v mikro a malých podnikoch do 49 zamestnancov a SZČO na celkovom počte zamestnanosti v mikro a malých podnikoch do 49 zamestnancov a SZČO v sektorech nespádajúcich do podpory PRV 2014 - 2020	FTE	0	2017	1	MAS	ročne
5.1.2/R0110	Vidiecka a mestská populácia so zlepšenou infraštruktúrou a prístupom k verejným službám	obyvateľ	0	2017	2500	MAS	ročne

MAS č. 20: Dodatočné (vlastné) ukazovatele MAS na úrovni priorit, špecifických cieľov/fokusových oblastí a opatrení/podopatrení

Úroveň špecifických cieľov/fokusových oblastí							
Špecifický cieľ/ID	Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Východisková hodnota	Východiskový rok	Cieľová hodnota v roku 2023	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
5.1.1/R0168	Stavebno-technické úpravy budov spojené s umiestnením technológie	m ²	0	2017	50	MAS	ročne
5.1.1/R0168	Stavebno-technické úpravy budov spojené s poskytovaním nových služieb	m ²	0	2017	50	MAS	ročne

5.1.2/R0110	Zrekonštruované autobusové zastávky	počet	0	2017	3	MAS	ročne
5.1.2/R0110	Zriadenie nových zariadení pre poskytovanie komunitných sociálnych služieb	počet	0	2017	1	MAS	ročne
5.1.2/R0110	Zriadenie terénnych a ambulantných sociálnych služieb	počet	0	2017	1	MAS	ročne
5.1.2/R0110	Modernizované odborné učebne, laboratóriá a jazykové učebne ZŠ	počet	0	2017	1	MAS	ročne
6A	Počet projektov zameraných na rozvoj cestovného ruchu a agroturistiky	počet	0	2017	1	MAS	ročne

Úroveň priorit						
Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Východisková hodnota	Východiskový rok	Cieľová hodnota v roku 2023	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
Celkový počet vytvorených pracovných miest v rámci stratégie CLLD	počet	0	2017	17	MAS	ročne
Počet inovatívnych projektov – celkom v stratégii CLLD	počet	0	2017	1	MAS	ročne
Počet vyhlásených výziev - celkom v stratégii CLLD	počet	0	2017	18	MAS	ročne
Počet podporených žiadateľov (projektov) – celkom v stratégii CLLD	počet	0	2017	35	MAS	ročne

Úroveň opatření/podopatření						
Opatření 19.4. Podpora na prevádzkové náklady a oživenie						
Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Východisková hodnota	Východiskový rok	Cieľová hodnota v roku 2023	Zdroj dát	Frekvencia sledovania
Počet vzdelávacích aktivít zabezpečených MAS	počet	0	2017	7	MAS	ročne
Počet propagačných/ informačných aktivít MAS	počet	0	2017	7	MAS	ročne

6. Finančný rámec

6.1 Financovanie stratégie CLLD

Celkový rozpočet stratégie CLLD Ipeľskej Kotliny - Novohradu je uvedený v súlade s maximálnymi limitmi uvedenými v systéme riadenie CLLD (LEADER a komunitný rozvoj) pre programové obdobie 2014-2020. S inými zdrojmi združenie neuvažuje.

Koeficienty:

$$X = 9,66$$

$$Y = 1150,61$$

$$Z = 110413,32$$

$$W = 12395,25$$

Finančná alokácia pre MAS IKN sa skladá z dvoch zložiek:

$$350\,000 + (10\,895 \times 9,66) + (195,43 \times 1150,61) + (8,67 \times 110413,32) + (19 \times 12395,25) = 872\,902,65 \text{ eur} \quad 1$$

MAS Ipeľská Kotlina – Novohrad si uplatňuje nasledovnú výšku základnej alokácie: 1 872 902 eur

a) Dodatočná výkonnostná alokácia vo výške: **1 685 611 eur**

Tabuľka č. 8: Celkové zdroje pre MAS z PRV a IROP

	SPOLU EUR
Celkové zdroje z PRV (EPFRV) a IROP (EFRR) (základná alokácia podľa vzorca pre MAS v súlade s kapitolou 6.4 Systému riadenia CLLD), z toho:	1 872 902
Operácie v rámci implementácie stratégie CLLD	1 640 920
Chod MAS a animácie	231 982

Tabuľka č. 9: Celkové zdroje pre MAS z PRV a IROP rozdelené podľa fondov

	Fond	Typ regiónu	Spolu v EUR
Celkové zdroje z PRV (EPFRV) a IROP (EFRR) (základná alokácia podľa vzorca pre MAS v súlade s kapitolou 6.4 Systému riadenia CLLD), z toho:	EPFRV, EFRR	MR	1 872 902
		VR	0
Operácie v rámci implementácie stratégie CLLD	EPFRV, EFRR	MR	1 640 920
		VR	0
Chod MAS	EFRR	MR	197 185
		VR	0
Animácie	EPFRV	MR	34 797
		VR	0

Tabuľka č. 10: Rozdelenie zdrojov na jednotlivé typy výdavkov v rámci príslušných programov

	región	PRV				IROP				SPOLU			
		EPFRV	ŠR	VZ	spolu	EFRR	ŠR	VZ	spolu	fondy	ŠR	VZ	spolu
operácie v rámci stratégie CLLD	MR	674 250	224 750	378 000	1 277 000	741 920	0	230 436	972 356	1 416 170	224 750	608 436	2 249 356
	VR	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
chod MAS	MR	-	-	-	-	197 185	0	10 378	207 563	197 185	0	10 378	207 563
	VR	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
animácie	MR	26 098	8 699	0	34 797	-	-	-	-	26 098	8 699	0	34 797
	VR	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
SPOLU	MR	700 348	233 449	378 000	1 311 797	939 105	0	240 814	1 179 919	1 639 453	233 449	618 814	2 491 716
	VR												
	spolu	700 348	233 449	378 000	1 311 797	939 105	0	240 814	1 179 919	1 639 453	233 449	618 814	2 491 716

6.2 Finančný plán pre opatrenia

Vyvážený pomer medzi fondmi PRV : IROP

	PRV:IROP
pre stratégie mimo BSK (menej rozvinutý región)	54 : 46
pre stratégie v rámci BSK (viac rozvinutý región)	75 : 25

Tabuľka č. 11: Sumárna tabuľka finančného plánu

Opatrenie stratégie CLLD	Fond	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
6.1	EFPRV	MR	150 000	112 500	37 500	0	-
		VR	-	-	-	-	-
4.1	EFPRV	MR	36 364	15 000	5 000	16 364	-
		VR	-	-	-	-	-
4.2	EFPRV	MR	421 818	174 000	58 000	189 818	-
		VR	-	-	-	-	-
6.4	EFPRV	MR	381 818	157 500	52 500	171 818	-
		VR	-	-	-	-	-
7.2	EFPRV	MR	205 000	153 750	51 250	0	-
		VR	-	-	-	-	-
7.4	EFPRV	MR	82 000	61 500	20 500	0	-
		VR	-	-	-	-	-
							-
							-
							-
5.1.1	EFRR	MR	454 545	250 000	-	204 545	-
		VR	-	-	-	-	-
5.1.2	EFPRV	MR	517 811	491 920	-	25 891	-
		VR	-	-	-	-	-

Tabuľka č. 12: Celkový pomer medzi fondmi na stratégiu

	PRV (EPFRV) : IROP (EFRR)
Stratégia CLLD mimo BSK (menej rozvinutý región):	54,79 : 45,21
Stratégia CLLD v rámci BSK (viac rozvinutý región):	-

Tabuľka č. 13: Zameranie stratégie podľa sektorov

Názov opatrenia stratégie CLLD	Rozpočet na opatrenie	Oprávnený prijímateľ – verejný sektor (označiť „X“)	Oprávnený prijímateľ – neverejný sektor (označiť „X“)
4.1. Podpora investícií do poľnohospodárskych podnikov	20 000		x
4.2 Podpora pre investície na spracovanie/uvádzanie na trh a/alebo vývoj poľnohospodárskych výrobkov	232 000		x
6.1. Podpora na začatie podnikateľskej činnosti pre mladých poľnohospodárov	150 000		x
6.4. Podpora investícií do vytvárania a rozvoja nepoľnohosp. činností	210 000		x
7.2. Podpora investícií do budovania, zlepšenia alebo rozšírenia všetkých typov malej infraštruktúry vrátane investícií do obnoviteľných zdrojov energie a úspor energie	205 000	x	
7.4. Podpora investícií do zriaďovania, zlepšenia alebo rozšírenia miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane služieb v oblasti voľného času a kultúry a do súvisiacej infraštruktúry	82 000	x	
5.1.1. Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií	250 000		x
5.1.2. Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach	491 920	x	
Celkový rozpočet podľa sektorov	1 640 920	778 920	862 000
Percentuálny pomer zamerania stratégie		47,47%	52,53%

7. Zhodnotenie prínosov stratégie CLLD, jej synergie a doplnkovosť

7.1 Prínosy k zlepšovaniu ekonomického rozvoja územia

Strategickým cieľom stratégie CLLD IKN je do roku 2023 vytvoriť nové pracovné miesta na základe využitia miestneho potenciálu, zabezpečiť pre svojich obyvateľov významné zlepšenie v dobudovaní komplexnej infraštruktúry a v rozvoji sociálnych a komunitných služieb a vzdelávania.

Poradie priorít podľa ich významnosti je nasledovné:

Priorita č. 1: Tvorba pracovných miest na základe využitia miestneho potenciálu

Špecifický cieľ č. 1: Podporiť a využiť miestny potenciál podnikateľov v poľnohospodárstve, existujúcich aj nových, rozvoj služieb a remesiel

Priorita č. 2: Infraštruktúra a životné prostredie

Špecifický cieľ č. 2: Dobudovať novú a rekonštruovať existujúcu infraštruktúru, ktorá bude slúžiť všetkým obyvateľom aj návštevníkom územia a bude pokrývať všetky oblasti života.

Priorita č. 3: Tradície a cestovný ruch

Špecifický cieľ č. 3: Dosiahnuť návštevnosť primeranú k potenciálu územia, priemerná pobytovosť návštevníkov min. 2,5 dňa, dobudovať a rozšíriť pobytové aktivity a diverzifikáciu ponuky, zvýšiť kapacitu (ubytovanie, stravovanie), komplexná reklama územia.

Všetky uvedené priority navzájom synergicky prispievajú k zlepšovaniu ekonomického rozvoja územia, pričom prostredníctvom svojich špecifických cieľov pomáhajú dosiahnuť celkový strategický cieľ a predstavy o rozvoji územia definované vo vízii spájajú projekty jednotlivých sektorov (verejný, podnikateľský, neziskový, občiansky), zohľadňujú miestne špecifiká a zohľadňujú a využívajú komparatívne výhody územia.

Podiel rozpočtu stratégie CLLD k počtu predpokladaných novo vytvorených pracovných miest:

Podiel rozpočtu stratégie CLLD k počtu predpokladaných novo vytvorených pracovných miest sa vypočíta ako podiel rozpočtu stratégie z PRV a IROP na počet celkovo vytvorených miest:

- celkom na Stratégiu CLLD: 1 872 902 EUR
- počet novovytvorených pracovných miest : 17
- výpočet: $1\,872\,902 : 17 = 110\,170,70$ EUR na 1 novovytvorené pracovné miesto

Podiel určenej sumy na vytvorenie 1 pracovného miesta – 50 tis. Eur na alokácii pre aktivity špecifického cieľa 5.1.1, ktorá tvorí práve 30 % finančných prostriedkov pre aktivity podporované z IROP:

- celkom na IROP (bez chodu MAS): 741 920 EUR
- z toho 30 % určených pre špecifický cieľ 5.1.1: 222 576 EUR
- výpočet: $222\,576 : 50\,000 = 4,45 = 5$ pracovných miest

Očakávané merateľné prínosy pre ekonomický rozvoj územia sú:

- Vytvorenie nových pracovných miest: 17
- Celkové verejné výdavky na vykonávanie operácií CLLD: 1 872 902 eur
- Počet podporených žiadateľov celkom: 35
- Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výrobky, ktoré sú pre firmu nové: 1
- Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výrobky, ktoré sú pre trh nové: 1
- Počet nových služieb a prvkov verejnej infraštruktúry: 12

7.2 Prínosy k napĺňaniu cieľov PRV

Ciele PRV SR 2014 – 2020:

- Konkurencieschopnosť poľnohospodárstva, potravinárstva a lesníctva;
- Udržateľné využívanie prírodných zdrojov a opatrenia v oblasti klímy;
- Vyvážený územný rozvoj vidieckej ekonomiky.

Priority PRV SR 2014 – 2020:

- Podpora prenosu znalostí a inovácií.
- Zvýšenie životaschopnosti a konkurencieschopnosti, inovačných technológií a udržateľného hospodárenia.
- Podpora organizácie, spracovania, dobrých životných podmienok zvierat a riadenia rizík.
- Obnova, zachovanie a posilnenie ekosystémov.
- Podpora efektívnosti zdrojov a klímy.
- Podpora sociálnej inklúzie, znižovania chudoby a hospodárskeho rozvoja

Prínosy stratégie CLLD k napĺňaniu cieľov PRV najmä v oblasti konkurencieschopnosti poľnohospodárstva, lesníctva a potravinárstva:

Najdôležitejším cieľom PRV SR 2014 – 2020 je posilnenie konkurencieschopnosti pôdohospodárskeho sektora v oblasti poľnohospodárstva, lesníctva a potravinárstva. Tento cieľ aj ostatné ciele a priority PRV SR 2014 – 2020 budú napĺňané prostredníctvom vybraných opatrení PRV SR, ktoré reflektujú na špecifické ciele stanovené pre jednotlivé rozvojové priority stratégie CLLD:

Podopatrenie 4.1

Zlepšenie hospodárskeho výkonu všetkých poľnohospodárskych podnikov a uľahčenie reštrukturalizácie a modernizácie poľnohospodárskych podnikov, najmä na účely zvýšenia ich účasti na trhu, zamerania na trh a poľnohospodárskej diverzifikácie.

Podopatrenie 4.2

Investície do hmotného majetku, ktoré sa týkajú spracovania, skladovania, uvádzania na trh a/alebo vývoja poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov, na ktoré sa vzťahuje príloha I ZFEÚ alebo výroby, spracovania, skladovania, uvádzania na trh a/alebo vývoja potravinárskych výrobkov, pričom výstupom výrobného procesu môže byť aj výrobok, na ktorý sa príloha I ZFEÚ nevzťahuje a na investície, ktoré zároveň prispievajú k úsporám spotreby energie. Investícia sa týka výlučne vlastnej činnosti podniku.

Podopatrenie 6.1

Reaguje na potrebu posilnenia ekonomickej stability/ životaschopnosti malých podnikov na vidieku a rovnako potrebu zvýšenia efektivity všetkých výrobných faktorov a dosiahnuť nárast pridanej hodnoty podnikov v poľnohospodárstve, potravinárstve a lesníctve.

Podopatrenie 6.4

Širší rozvoj podnikateľskej činnosti na vidieku zabezpečí nové pracovné príležitosti pre nezamestnaných a osobitne mladých ľudí, čím sa podporí ekonomický rast, stabilizácia a posilnenie vidieckej ekonomiky a generovanie nových pracovných miest.

Podopatrenie 7.2

Pre efektívny a udržateľný rast vidieckych oblastí a zvýšenie kvality života obyvateľov je dôležité podporovať investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie, ako sú napr.: kanalizácie, ČOV, vodovody, miestne komunikácie, lávky, mosty, chodníky, parkoviská, autobusové zastávky, odvodňovacie kanály, obecné studne a zlepšenie vzhľadu obcí .

Podopatrenie 7.4

Pre efektívny a udržateľný rast vidieckych oblastí a zvýšenie kvality života obyvateľov je dôležité podporovať investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a do turistickej infraštruktúry malých rozmerov na verejné využitie, ako sú napr.: infraštruktúra pre trávenie voľného času, rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre komunitnú/spolkovú činnosť vrátane rekonštrukcie existujúcich kultúrnych domov, domov smútku vrátane ich okolia, zvyšovanie kvality života obyvateľov, zvýšenie bezpečnosti a prevencie proti vandalizmu na verejných priestoroch, vytváranie podmienok pre rozvoj podnikania, investície do využívania OZE.

Prínosy stratégie CLLD na podporu znevýhodnených/marginalizovaných skupín pri rozvoji ekonomického potenciálu územia:

PRV SR 2014 - 2020 a jeho implementácia je v súlade s Partnerskou dohodou viazaná uplatňovaním horizontálnych princípov v oblasti nediskriminácie, kam spadá aj rovnosť medzi mužmi a ženami a nediskriminácie pre všetkých občanov SR vrátane marginalizovaných skupín obyvateľstva, dlhodobo nezamestnaných, rómske komunity, telesne a zdravotne postihnutých, žien po materskej dovolenke, občanov nad 50 rokov a pod.

Marginalizované rómske komunity, ktorých obyvatelia sú väčšinou nezamestnaní, žijú najmä vo vidieckych oblastiach.

Uplatnenie princípu nediskriminácie v stratégii CLLD MAS IKN:

- Sociálny aspekt opatrenia č. 6 PRV SR 2014-2020 zahŕňa príspevok ku generačnej výmene pracovníkov v poľnohospodárstve a zároveň k zamedzeniu vylúčenia vidieka.
- Činnosti spojené s poskytovaním služieb pre deti, seniorov a občanov so zníženou schopnosťou pohybu v rámci podopatrenia 6.4 prispievajú k lepšiemu začleneniu týchto skupín obyvateľov do spoločenského života na vidieku.
- Pri inklúzii marginalizovaných rómskych komunít sa bude uplatňovať sociálny aspekt pri verejnom obstarávaní vo vzťahu k projektom realizovaných v obciach, ktoré sú identifikované v Atlase rómskych komunít 2013. Tieto obce budú mať pri verejnom obstarávaní povinnosť uplatniť sociálne hľadisko týkajúce sa inklúzie MRK.
- Ďalší prínos bude zabezpečený prostredníctvom opatrenia č. 7 Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach vrátane aplikovania sociálneho aspektu pri verejnom obstarávaní v rámci týchto opatrení.

- Prínosom k začleňovaniu zraniteľných skupín obyvateľstva budú aj zdroje vyčlenené na Chod MAS a animácie podpora vzdelávania, propagácie, animácie v oblasti zraniteľných skupín.

V súlade s dodržiavaním princípu rovnosti príležitostí môžu predkladať svoje projekty v rámci implementácie CLLD všetci oprávnení žiadatelia – predkladatelia projektov bez výnimky a bez akéhokoľvek obmedzenia. Tento princíp bol rešpektovaný aj pri tvorbe formovaní verejnosúkromného partnerstva, pri tvorbe ISRÚ aj voľbe členov orgánov MAS, kde neboli použité žiadne výnimky ani obmedzenia. Pozitívna diskriminácia v podobe zvýhodnenia mladých farmárov je aplikovaná v súlade s opatrením č. 6 PRV SR 2014-2020.

MAS č. 21: Príspevok stratégie CLLD IKN k začleňovaniu zraniteľných skupín obyvateľstva

Priorita + ČS/Zdroj financovania	PRV SR	IROP
Priorita č. 1: Tvorba pracovných miest na základe využitia miestneho potenciálu Špecifický cieľ č. 1: Podporiť a využiť miestny potenciál podnikateľov v poľnohospodárstve, existujúcich aj nových, rozvoj služieb a remesiel	4.1 4.2 6.1 6.4	ŠC 5.1.1
Priorita č. 2: Infraštruktúra a životné prostredie Špecifický cieľ č. 2: Dobudovať novú a rekonštruovať existujúcu infraštruktúru, ktorá bude slúžiť všetkým obyvateľom aj návštevníkom územia a bude pokrývať všetky oblasti života.	7.2 7.4	ŠC 5.1.2
Priorita č. 3: Tradície a cestovný ruch Špecifický cieľ č. 3: Dosiahnuť návštevnosť primeranú k potenciálu územia, priemerná pobytovosť návštevníkov min. 2,5 dňa, dobudovať a rozšíriť pobytové aktivity a diverzifikáciu ponuky, zvýšiť kapacitu (ubytovanie, stravovanie), komplexná reklama územia.	6.4	ŠC 5.1.1 ŠC 5.1.2

Princípy ochrany a zlepšenia životného prostredia:

PRV SR 2014 - 2020 a jeho implementácia je v súlade s Partnerskou dohodou viazaná uplatňovaním horizontálnych princíпов v oblasti nediskriminácie, kam spadá aj udržateľný rozvoj. Udržateľný rozvoj predstavuje najmä zachovanie a obnovu prírodného bohatstva, kultúrneho rázu a ekologickej stability krajiny a zvýšenie environmentálneho povedomia občanov a ich zapojovanie sa do rozhodovacieho procesu. Tieto princípy sú obsiahnuté aj v stratégii CLLD IKN. Trvalá udržateľnosť ekonomického rastu je chápaná ako dlhodobý účinok, jej zhodnotenie spočíva v posúdení efektívnosti vynaložených prostriedkov v rámci

dlhšieho obdobia. Tento efekt bude možné zhodnotiť až po ukončení implementácie stratégie CLLD prostredníctvom vyhodnotenia monitorovacieho a hodnotiaceho rámca.

Hlavným cieľom horizontálneho princípu udržateľný rozvoj je teda zabezpečenie environmentálnej udržateľnosti sociálneho a ekonomického rastu s osobitným dôrazom na ochranu a zlepšenie životného prostredia pri zohľadnení zásady „znečisťovateľ platí“ v súlade s Partnerskou dohodou. Metóda CLLD/LEADER, implementovaná v rámci opatrenia 19. PRV SR 2014 – 2020 výrazne prispeje k sociálnemu aspektu trvalo udržateľného rozvoja zapojením miestnych aktérov do rozvoja vidieka pomocou miestnych akčných skupín.

Životné prostredie je jedným z prierezových cieľov PRV SR 2014 – 2020. CLLD/LEADER kladie dôraz na zdravé životné prostredie bez ekologických záťaží, s komplexnou ochranou zložiek životného prostredia a so zreteľom na podporu a využívanie obnoviteľných zdrojov energie. Špeciálna pozornosť je venovaná súladu ekonomického rozvoja s ochranou životného prostredia, ako aj začleňovaniu prvkov zelenej infraštruktúry a to najmä v rámci budovania infraštruktúry malých rozmerov alebo pri iných činnostiach, pri ktorých je to relevantné. Tieto aktivity zároveň sekundárne prispievajú k cieľom v oblasti klimatických zmien. V závislosti od charakteru konkrétnych projektov budú môcť úspešní prijímatelia v pozícii verejných obstarávateľov uplatniť niektoré z princípov „zeleného verejného obstarávania“.

MAS č. 22: Príspevok stratégie CLLD IKN k životnému prostrediu

Priorita + ČS/Zdroj financovania	PRV SR	IROP
Priorita č. 1: Tvorba pracovných miest na základe využitia miestneho potenciálu Špecifický cieľ č. 1: Podporiť a využiť miestny potenciál podnikateľov v poľnohospodárstve, existujúcich aj nových, rozvoj služieb a remesiel	4.1 4.2 6.1 6.4	
Priorita č. 2: Infraštruktúra a životné prostredie Špecifický cieľ č. 2: Dobudovať novú a rekonštruovať existujúcu infraštruktúru, ktorá bude slúžiť všetkým obyvateľom aj návštevníkom územia a bude pokrývať všetky oblasti života.	7.2 7.4	ŠC 5.1.2
Priorita č. 3: Tradície a cestovný ruch Špecifický cieľ č. 3: Dosiahnuť návštevnosť primeranú k potenciálu územia, priemerná pobytovosť návštevníkov min. 2,5 dňa, dobudovať a rozšíriť pobytové aktivity a diverzifikáciu ponuky, zvýšiť kapacitu (ubytovanie, stravovanie), komplexná reklama územia.	6.4	ŠC 5.1.2

Aspekty environmentálnej účinnosti:

V rámci implementácie stratégie CLLD bude MAS uplatňovať aj iné aspekty environmentálnej účinnosti, ako napr.:

- pri plánovaní vlastných projektov (projekty spolupráce, iné zdroje): vo väzbe na podmienky príslušnej výzvy
- zavádzanie inovatívnych ekologických prvkov a prístupov: napr. pri prevádzke MAS ekologické správanie – šetrenie energiou, minimalizácia odpadov, separovanie odpadov,....
- vzdelávanie členov MAS (semináre, súťaže) a pod.
- začleňovaniu prvkov zelenej infraštruktúry do projektov

7.3 Prínosy k napĺňaniu cieľov IROP

Globálny cieľ IROP 2014 – 2020 je prispieť k zlepšeniu kvality života a zabezpečiť udržateľné poskytovanie verejných služieb s dopadom na vyvážený a udržateľný územný rozvoj, hospodársku, územnú a sociálnu súdržnosť regiónov, miest a obcí.

Cieľom miestneho rozvoja vedeného komunitou (CLLD) v podmienkach SR je posilnenie hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti prevažne vidieckeho územia a zaistenie dlhodobého udržateľného rozvoja územia s riešením vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich funkčným zázemím. Hlavné výzvy na miestnej úrovni nadväzujú na 3 oblasti štrukturálnych problémov, a to sú:

- Zníženie sociálno-ekonomickej zaostalosti
- Zvýšenie kvality života
- Zlepšenie infraštruktúry miestnych služieb

Ciele a priority IROP 2014 – 2020 budú napĺňané prostredníctvom vybraných opatrení, ktoré reflektujú na špecifické ciele IROP, ktoré boli priradené pre naplnenie jednotlivých rozvojových priorít stratégie CLLD:

Špecifický cieľ 5.1.1 Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií

Špecifický cieľ bude zabezpečovať efektívne zabezpečenie chodu MAS, propagáciu a implementáciu stratégií CLLD, zlepšenie využívania ekonomického potenciálu vidieckych oblastí prostredníctvom reštrukturalizácie vidieckej ekonomiky a zavádzania inovácií, tvorbu pracovných miest a hospodárskeho rastu, vznik nových komunitných služieb a podnikov, zlepšenie zamestnateľnosti a prístupu k novým formám podnikania a novým pracovným miestam, zníženie závislosti vidieckeho obyvateľstva od príjmov z primárnej ekonomickej aktivity, najmä v poľnohospodárstve, smerom k zamestnanosti v nepoľnohospodárskych odvetviach, napr. v sektore služieb, zníženie rizika chudoby a sociálneho vylúčenia.

Špecifický cieľ 5.1.2 Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach

Špecifický cieľ bude zabezpečovať zvýšenie kvality života vo vidieckych regiónoch, rozvoj mestsko-vidieckych vzťahov, rozvoj verejných služieb.

Doplnkovosť a synergia opatrení IROP k ďalším zdrojom stratégie CLLD (PRV SR, OP Ľudské zdroje) bude zabezpečená neprekrývaním podpory pre jednotlivé projekty, ktorá bude zabezpečená na úrovni žiadateľov alebo podporených činností v súlade so systémom riadenia PRV SR, Systémom riadenia CLLD a Systémom riadenia EŠIF.

7.4 Synergie a doplnkovosť stratégie CLLD

7.4.1 Opis iných stratégií, ktoré sa na danom území realizujú, resp. plánujú realizovať

Regionálna integrovaná územná stratégia Banskobystrického samosprávneho kraja na roky 2014 – 2020, (schválená Riadiacim orgánom pre IROP dňa 09.03.2016), Strategická časť navrhuje pre územie Banskobystrického kraja nasledovné prioritné osi:

- Prioritná os č.1: Bezpečná a ekologická doprava na území Banskobystrického kraja
- Prioritná os č.2: Ľahší prístup k efektívnym a kvalitnejším verejným službám na území Banskobystrického kraja
- Prioritná os č.3: Mobilizácia kreatívneho potenciálu na území Banskobystrického kraja
- Prioritná os č.4: Zlepšenie kvality života s dôrazom na životné prostredie na území Banskobystrického kraja

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja BBSK 2015 -2023 (schválený Uznesením Zastupiteľstva BBSK č. 198/2015 dňa 11.12.2015.). Na základe výsledkov analýzy a zvolenej stratégie rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja sa najvhodnejšie rozvojové projekty a aktivity budú zameriavať na 4 strategické priority nasledovne: **Prioritná oblasť 1: Zdravé a adaptabilné prostredie - Zelený región, Prioritná oblasť 2: Lepšia kvalita života – Služby pre ľudí, Prioritná oblasť 3: Konkurencieschopná ekonomika – udržateľné a konkurencieschopné miestne ekonomiky, Prioritná oblasť 4: Partnerstvá**

Výber priorít, špecifických cieľov, opatrení, možných projektov a podporovaných aktivít je **úzko previazaný s časovými a finančnými možnosťami jednotlivých aktérov** v oblasti regionálneho a miestneho rozvoja na území Banskobystrického samosprávneho kraja. Výber priorít, špecifických cieľov, opatrení, možných projektov a podporovaných aktivít je možné aktualizovať na základe výsledkov procesu hodnotenia a monitorovania (detailný popis v Realizačnej časti PHSR).

Stratégia rozvoja cestovného ruchu do roku 2020 (schválená uznesením vlády SR č. 379/2013 z 10.7.2013). Strategickým cieľom je zvyšovanie konkurencieschopnosti cestovného ruchu pri lepšom využívaní jeho potenciálu, so zámerom vyrovnávať regionálne disparity a vytvárať nové pracovné príležitosti. K naplneniu strategického cieľa je potrebné realizovať jednotlivé úlohy a opatrenia. Z nich uvádzame nasledovné, ktoré sú v súlade so stratégiou CLLD IKN:
Opatrenie 3c) Konkurencieschopnosť národných a regionálnych produktov cestovného ruchu so zameraním na tvorbu špecifických regionálnych produktov cestovného ruchu - produkty cestovného ruchu zamerané na využívanie kultúrneho dedičstva, tvorba produktov šetrných foriem cestovného ruchu (vidiecky cestovný ruch, agroturistika, pešia turistika, zimná turistika, tvorba produktov cestovného ruchu zameraného na miestne typické aktivity a pod.).
Opatrenie 3d) Rozvíjať informačné a propagačno-prezentačné aktivity obcí, miest a regiónov
Opatrenie 3e) Zlepšenie vzhľadu Slovenska, najmä zlepšenie stavu verejných priestorov
Opatrenie 3i) Skvalitniť navigáciu turistov a návštevníkov.

Akčný plán rozvoja okresu Veľký Krtíš - Okres Veľký Krtíš bol 15. decembra 2015 podľa zákona č. 336/2015 Z. z. o podpore najmenej rozvinutých okresov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 336/2015 Z. z.“) zaradený Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny (ÚPSVaR) do zoznamu najmenej rozvinutých okresov (NRO). V zmysle zákona

č. 336/2015 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja bol pre okres vypracovaný Akčný plán rozvoja okresu Veľký Krtíš. Medzi systémové opatrenia na úrovni okresu Veľký Krtíš patrí vytvorenie Centra podpory regionálneho rozvoja okresu Veľký Krtíš, ktoré bude podporovať a inštitucionalizovať aktivity Rozvojovej rady okresu Veľký Krtíš a sieťovať kooperačné štruktúry okresu, podporovať spoluprácu aktérov regionálneho rozvoja, koordinovať činnosti MAS, RRA a CPK na území okresu. Bude zároveň aj projektovým centrom a centrom poradenstva pre starostov a podnikateľov.

7.4.2 Synergie a komplementarity

Riešené územie si vzhľadom na svoj charakter, geografickú rôznorodosť rozptýlenú sídelnú štruktúru a kultúrno-historický a prírodný potenciál vyžaduje skôr individuálne riešenia – väčšie množstvo malých projektov navzájom prepojených s cieľom podporiť endogénny rozvoj územia, ktoré bude podporovať aj integrovaná stratégia rozvoja územia.

Súčasťou akčného plánovania v rámci prípravy územia na LEADER je aj vyhodnotenie doterajšej pomoci územiu a zároveň prieskum investičných zámerov obcí. Impulzy pre naštartovanie rozvoja územia existovali už dávnejšie a výsledkom snahy jednotlivcov, obcí a iných subjektov je aj založenie 2-och mikroregiónov, v ktorých sa vytvorili základy verejno-súkromných partnerstiev a sú v nich zapojené aj členské obce OZ IKN. Sú to mikroregióny Veľký Potok Ipeľ, Ipeľská Kotlina. Jednotlivé subjekty vrátane obcí sa už v minulosti uchádzali o podporu z rôznych zdrojov a v regióne boli už podporené viaceré individuálne aj spoločné projekty, a to nielen zo štátnych dotácií, ale aj zo zdrojov EÚ. Preto obce aj región už majú určité skúsenosti z prípravy, ale aj z implementácie úspešných projektov. Spojenie celého územia a vytvorenie verejno-súkromného partnerstva v príprave na prístup Leader je jeho prvým väčším projektom využívajúcim verejné zdroje v procese integrovaného rozvoja.

Základné prvky integrovaného prístupu rozvoja územia na úrovni mikroregiónov aj obcí spĺňa aj spracovanie dokumentov Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce, ktorý má v súčasnosti spracovaných všetkých 19 obcí. Okrem toho boli tieto dokumenty vypracované aj na úrovni mikroregiónov – napr. PHSR pre MR Veľký potok–Ipeľ v r. 2003, Stratégia rozvoja Spoločenstva obcí regiónu Poiplia v r. 2004. Pri niektorých týchto dokumentov boli využité postupy strategického plánovania a bola zapájaná verejnnosť vrátane podnikateľov a neziskových organizácií.

Vzhľadom na blízkosť hranice s Maďarskou republikou a dvojjazyčnosť značnej časti obyvateľov je tu vysoký potenciál pre rozvoj cezhraničnej spolupráce, ktorú je možné realizovať či už s využitím projektov spolupráce v rámci prístupu LEADER alebo iných zdrojov, ako je napr. Program cezhraničnej spolupráce Maďarská republika – Slovenská republika, Medzinárodný Visegrádsky fond a iné. Z tohto hľadiska je prihraničná poloha územia komparatívnou výhodou pre územie, avšak z hľadiska socio-ekonomických, dopravných a iných väzieb je poloha nevýhodou a územie patrí medzi marginalizované oblasti s dlhodobým deficitom exogénnej pomoci štátu a leží aj mimo záujmu väčších investorov. Doplnkové zdroje bude územie MAS IKN zabezpečovať prostredníctvom konkrétnych projektov, z členských príspevkov a združením zdrojov súkromných a verejných v prípade financovania konkrétnych rozvojových zámerov územia.

Stratégia CLLD je multifundová, je pripravená prioritne pre financovanie z PRV a IROP, avšak s možnosťou zapojenia ďalších zdrojov/programov – súčasťou strategického rámca sú aj opatrenia podporované z OP Ľudské zdroje. OZ IKP pripravila stratégiu CLLD, ktorú bude financovať z PRV aj IROP, pričom v každom z programov sú uvedené oprávnené oblasti a podpory a oprávnení prijímatelia, čím je zabezpečená vzájomná doplnkovosť a synergia programov IROP a PRV v oblasti CLLD. Pri obdobných oblastiach podpory vo všeobecnosti platí, že z EPFRV (PRV) sú oprávnení poľnohospodári, spracovatelia poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov, obhospodarovatelia lesa, v prípade investícií do nepoľnohospodárskych činností subjekty s podielom tržieb z poľnohospodárskej a lesníckej činnosti nad 30 %. Z EFRR (IROP) sú v rámci podpory podnikania potom oprávnené subjekty, ktoré nie sú oprávnené z PRV. V prípade investícií na obnovu a rozvoj obcí a zvyšovanie kvality života obyvateľov je doplnkovosť zabezpečená rozdielnym zameraním investícií, kedy podpora z EFRR bude zameraná na zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach.

Identifikácia oblastí podpory, kde budú EŠIF a ostatné nástroje podpory použité synergickým a komplementárnym spôsobom:

Operačný program Kvalita životného prostredia

Prioritná os: 4

Tematický cieľ: 4

Investičná priorita: 4.1 (a)

Špecifický cieľ: 4.1.1

Integrovaný regionálny operačný program

Prioritná os: 3

Tematický cieľ: 8

Investičná priorita: b

Špecifický cieľ: 3.1

7.5 Popis multiplikačných efektov

Multiplikačný efekt stratégie CLLD bude zabezpečený integrovaným prístupom na troch úrovniach:

- na úrovni zapojenia všetkých relevantných aktérov do strategického plánovania (princíp partnerstva) – verejná správa, podnikatelia, občania, neziskový sektor
- plánovanie a realizácia obsahovo prepojených a vzájomne previazaných rozvojových cieľov a opatrení - 3 strategické priority, ktoré budú podporené zo zdrojov PRV, IROP a OP Ľudské zdroje prostredníctvom vybraných opatrení
- Využitie možností na rozvoj spolupráce v rámci územia aj mimo (projekty národnej a nadnárodnej spolupráce z PRV SR 2014-2020)

Takýto prístup prináša nové možnosti efektívnejšieho investovania finančných prostriedkov v rozvoji obcí a regiónu, nakoľko spolu logicky súvisia jednotlivé aktivity a opatrenia. Zároveň tento prístup prináša multiplikačný efekt, ktorý mobilizuje verejné aj súkromné zdroje a prispieva k prehĺbeniu spolupráce medzi subjektmi verejnej správy navzájom a verejnou správou a podnikateľským a neziskovým sektorom a občanmi (verejnosťou).

Členovia občianskeho združenia toto riešenie považujú za také, ktoré bude mať priamy dopad na územie min. v dvoch oblastiach a to v znížení sociálno-ekonomickej zaostalosti a v zvýšení kvality života. Spôsoby, ktorými to dosiahne sú nasledovné:

- podporou živnostníkov a samostatne hospodáriacich roľníkov, mikro a malých podnikov najmä v poľnohospodárskom sektore,
- podporou neziskových organizácií,
- rozvinutím miestnej ekonomiky a zlepšením zavádzania inovácií na miestnej úrovni,

- zlepšením využívania zdrojov v regióne.

Zdrojom hodnotenia multiplikačných efektov budú údaje, ktoré MAS získa počas hodnotenia a monitorovania stratégie: hodnotenie jednotlivých projektov, strednodobé a záverečné hodnotenie stratégie CLLD, sebahodnotenie MAS, monitorovacie správy.

Multiplikačné efekty realizácie stratégie CLLD navonok sa budú šíriť/realizovať prostredníctvom propagačných a animačných aktivít MAS či už na území MAS alebo aj mimo neho. Pravidelnou aktivitou vhodnou na vyhodnotenie týchto efektov bude každoročná výročná členská schôdza O.Z. a pravidelné monitorovacie správy.

8. Prílohy k stratégii CLLD

Zoznam tabuliek

Tabuľka č. 1: Identifikačné údaje MAS	6
Tabuľka č. 2: SWOT analýza	60
Tabuľka č. 3: Súhrnný prehľad strategického rámca	73
Tabuľka č. 4 A-J: Opatrenia stratégie CLLD	91
Tabuľka č. 4. N: Opatrenia PRV - akčný plán pre dodatočnú výkonnostnú alokáciu	111
Tabuľka č. 4. L: Opatrenia IROP - akčný plán pre dodatočnú výkonnostnú alokáciu	114
Tabuľka č. 5: Povinné ukazovatele na úrovni programu	123
Tabuľka č. 6: Celkové verejné výdavky	123
Tabuľka č. 7: Povinné ukazovatele na úrovni IROP	127
Tabuľka č. 8: Celkové zdroje pre MAS z PRV a IROP	130
Tabuľka č. 9: Celkové zdroje pre MAS z PRV a IROP rozdelené podľa fondov	131
Tabuľka č. 10: Rozdelenie zdrojov na jednotlivé typy výdavkov v rámci príslušných programov	132
Tabuľka č. 11: Sumárna tabuľka finančného plánu	133
Tabuľka č. 12: Celkový pomer medzi fondmi na stratégiu	133
Tabuľka č. 13: Zameranie stratégie podľa sektorov	134

MAS č. 1 – Rozpis jednotlivých stretnutí	10
MAS č. 2 - Vývoj počtu obyvateľov za roky 2010 – 2014	28
MAS č. 3 – Veková štruktúra obyvateľov v sledovanom území za rok 2014	30
MAS č. 4 - Demografické ukazovatele v obciach za rok 2014	32
MAS č. 5 - Celkový prírastok/úbytok	32
MAS č. 6 - Štruktúra obyvateľov podľa vierovyznania	35
MAS č. 7 - Porovnanie vzdelanostnej štruktúry obyvateľstva	36
MAS č. 8 - Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva (SODB 2011)	37
MAS č. 9 – Počet žiakov v ZŠ a detí v MŠ v sledovanom území	42

MAS č. 10 - Počet fyzických osôb a právnických podľa obcí v sledovanom území	47
MAS č. 11 - Zoznam najväčších zamestnávateľov v sledovanom území	47
MAS č. 12 - Zoznam najväčších podnikateľov a zamestnávateľov mimo sledovaného územia	49
MAS č. 13 - Miera nezamestnanosti v sledovanom území k 31.12.2014	51
MAS č. 14: Príslušnosť špecifických cieľov k fokusovým oblastiam PRV SR 2014-2020	68
MAS č. 15: Príslušnosť špecifických cieľov k špecifickým cieľom IROP	69
MAS č. 16: Opatrenia stratégie, ktorými sa budú naplňať priority a špecifické ciele stratégie CLLD	70
MAS č. 17: Povinné ukazovatele v súvislosti s PRV na úrovni fókusových oblastí	124
MAS č. 18: Vlastné ukazovatele Ipeľskej kotliny - Novohradu na úrovni PRV	127
MAS č. 19: Výsledkové ukazovatele špecifických cieľov na úrovni IROP 2014 - 2020	128
MAS č. 20: Vlastné ukazovatele na úrovni IROP 2014 – 2020	128
MAS č. 21: Príspevok stratégie CLLD IKN k začleňovaniu zraniteľných skupín obyvateľstva	139
MAS č. 22: Príspevok stratégie CLLD IKN k životnému prostrediu	140